

ÖVERSIKTSPLAN EKERÖ KOMMUN TILL ÅR 2030 MED SIKTE PÅ ÅR 2050

UTSTÄLLNINGSHANDLING 2017-06-12

Översiktsplan Ekerö kommun till år 2030 med sikte på år 2050, samrådsförslag.

Planeringschef Leif Kåsthag, Kommunledningsstaben, har ansvarat för framtagandet av ny översiktsplan, med stöd av tjänstemän från samtliga berörda verksamheter inom Ekerö kommun.

Därutöver har även Ekerö Bostäder AB, Roslagsvatten samt Norconsult AB deltagit.

Grafisk form, kartor och illustrationer: Norconsult AB om inget annat anges

GIS- och kartunderlag: Ekerö kommun

Foto framsidan och baksida: Ekerö kommun

INNEHÅLL

INLEDNING 1

Översiktsplan för Ekerö kommun	3
--------------------------------	---

VISION, MÅL OCH STRATEGISKA FRÅGOR 7

Vision och mål	8
Strategiska frågor	9

ANVÄNDNING AV MARK- OCH VATTENOMRÅDEN 15

Planens huvuddrag	16
Mark- och vattenanvändning	17
Fördjupning av översiktsplan	27
Generella riktlinjer	28
Fortsatt arbete	35
Avvägning mellan allmänna intressen	35

KARTOR 39

FÖRUTSÄTTNINGAR 47

Riksentressen	48
Ekerö kommuns roll i regionen	48
Mellankommunala frågor	50
Långsiktigt hållbar och robust samhällsutveckling	51
Ekerö kommuns tillväxt	53
Naturvård	60
Friluftsliv	72
Kulturmiljövård	78
Kommunikationer (infrastruktur)	84
Totalförsvaret	96
Näringsliv	97
Tekniska anläggningar	102
Miljöskydd, hälsa och säkerhet	108

BILAGOR

Miljömässiga (MKB), sociala och ekonomiska konsekvenser av översiktsplanen
Samrådsredogörelse

INLEDNING

Översiktsplan för Ekerö kommun visar hur mark- och vattenområden avses användas samt ger vägledning för kommunens och andra myndigheters beslut. Planen antas av Kommunfullmäktige.

Översiktsplanen består av fem delar. Inledning, Vision, mål och strategiska frågor, Användning av mark och vatten, Förutsättningar, samt Konsekvenser. Till översiktsplanen hör även en markanvändningskarta. Översiktsplanen beskriver kommunens utveckling till år 2030 med sikte på år 2050.

Detta kapitel ger en inledande beskrivning av syftet med översiktsplanering och Ekerös tidigare översiktsplan från 2005.

UPPSALA LÄN

STOCKHOLMS LÄN

ENKÖPING

UPPLANDS-BRO

SOLLENTUNA

ELDGARNSÖ

JÄRFÄLLA

SÄTTRA

MUNSÖ KYRKBY

KUNGSBERGA

VÄNTHOLMEN

SJÖÅNGEN

NYA STENBY

MUNSÖ-SÖDERBY

FÄRENTUNA

HILLESHÖG

ADELSÖ

TOFTA-HOLMAR

MUNSÖ

FÄRINGSÖ

FÄRJESTADEN

HOVGÅRDEN

EKEBY

SÄBY

SVARTSJÖ

NIBBLA

LINDBY

BIRKA

KÄRSÖ

SOCKARBY

KUMLA

STOCKHOLMS LÄN

KURÖN

BJÖRKÖ

EKERÖ

STRÖMDAL

HOGSTA

STOCKHOLM

NOCKEBY

LOVÖ

DROTTNINGHOLM

KÄRSÖ

SKYTEHOLM

SVANHAGEN

SÖDERBERGA

TUREHOLM

TROXHAMMAR

EDEBY

FÅGELÖN

KAGGEHOLM

HELGÖ

SUNDBY

ÄLVNÄS

NÄRLUNDA

EKERÖ CENTRUM

BRYGGA

GÄLLSTAÖ

TRÄKVISTA

SANDUDDEN

JUNGFRUSUND

BOTKYRKA

HUDDINGE

SALEM

SÖDERTÄLJE

0 5 km

N

Förbifart
Stockholm E4

Översiktsplan för Ekerö kommun

Varje kommun ska enligt plan- och bygglagen ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunens yta och beskriver hur kommunen vill att mark- och vattenområden ska användas. Planen antas av Kommunfullmäktige.

Vad är en översiktsplan?

Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön.

Översiktsplanen ska ge vägledning vid beslut om detaljplanering och bygglov, genom att ange grunddragen för hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Översiktsplanen utgör även ett underlag för dialog mellan kommun och stat om allmänna intressen och riksintressen.

Andra myndigheter som t ex Länsstyrelsen, Mark- och miljödomstolen m.fl. använder översiktsplanen som ett underlag vid prövningar och beslut som rör mark- och vattenanvändningen.

Översiktsplanen är inte juridiskt bindande, men starkt styrande för vilka allmänna intressen som kommunen och andra myndigheter ska ta hänsyn till i fortsatt planering. Översiktsplanen ska aktualiseras under varje mandatperiod.

Allmänna intressen

Översiktsplanen ska behandla de allmänna intressena enligt plan- och bygglagen samt miljöbalken. Allmänna intressen är, till skillnad mot enskilda, gemensamma för medborgarna. Enskilda intressen prövas i efterföljande planering.

Användningen av mark, eller byggnad på privat egendom, får inte inskränkas genom offentliga beslut, utom när det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen, enligt 2 kap 15 § Regeringsformen (RF). Översiktsplanen syftar till att tydliggöra vilka dessa intressen är, genom avvägningarna i kapitlet om mark- och vattenanvändning.

Egendomsskyddet regleras i svensk grundlag genom RF. FN:s deklaration om mänskliga rättigheter (artikel 17) fastslår alla människors rätt att äga egendom.

Utgångspunkter för planläggning enligt PBL

Allt planarbete ska ske med hänsyn till natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter samt mellankommunala och regionala förhållanden, enligt plan- och bygglagen (PBL).

Planläggningen ska främja en ändamålsenlig struktur och en estetiskt tilltalande utformning, en god livsmiljö för alla samhällsgrupper, goda miljöförhållanden och en långsiktigt god hushållning av naturresurser, en god ekonomisk tillväxt och en effektiv konkurrens samt bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet.

Plan- och bygglag (2010:900) 3 kap 5 §

Av översiktsplanen ska framgå

1. grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden,
2. kommunens syn på hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras,
3. hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena och följa gällande miljö kvalitetsnormer,
4. hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen,
5. hur kommunen avser att tillgodose det långsiktiga behovet av bostäder, och
6. sådana områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen som avses i 7 kap. 18 e § första stycket miljöbalken. Lag (2014:224).

Ekerö kommuns verksamhetsmål för 2015-2018:

Utvecklingen av Ekerö kommun sker genom en medveten politik där ansvar tas för såväl dagens som morgondagens medborgare. Ekerö kommun ska utvecklas till en småstad med nöjda medborgare.

Ekerö kommun arbetar med fem målområden under 2015-2018:

- Skola och förskola
- Äldre medborgare och medborgare med funktionsnedsättning
- Medborgarperspektivet
- Samhällsutveckling
- Ekonomi

Läs mer i Verksamhetsmål för Ekerö kommun 2015-2018 och Alliansen i Ekerös politiska plattform 2015-2018

Översiktsplan till år 2015

Den nuvarande översiktsplanen antogs av Kommunfullmäktige den 13 december 2005 och har aktualitetsförklarats vid två tillfällen av Kommunfullmäktige sedan dess, den 25 maj 2010 och den 17 juni 2014.

Nuvarande planeringsinstrument behandlar prioriterad utveckling till år 2015 – med sikte på år 2030. I översiktsplanen framförs att den största satsningen på utbyggnad av bostäder ska ske inom Tätortsbandet, mellan Ekerö centrum med Träkvista, Sandudden, Västeräng, Södra Färingsö och Stenhamra. Det grundar sig i att området har bra förutsättningar för utveckling med goda kommunikationer och väl utvecklad service. Översiktsplanen framhåller också att förändring ska ske varsamt och med försiktighet, för att inte äventyra kommunalekonomi, transportinfrastruktur, natur- och kulturmiljö eller Ekerös identitet.

Vid aktualitetsförklaringen 2010 beslutade Kommunfullmäktige att ta fram strategidokument eller tematiska tillägg till översiktsplanen om vindkraft och landsbygdsutveckling i strandnära lägen, samt en VA-plan. VA-planen antogs den 26 mars 2014. Strategi för landsbygdsutveckling i strandnära lägen tas för närvarande fram. Vid aktualitetsförklaringen 2014 bedömde Kommunfullmäktige att ett tematiskt tillägg för vindkraft inte längre behövdes.

Vid aktualitetsförklaringen 2014 bedömde Kommunfullmäktige även att identifierade avvikelser ska inarbetas i ny översiktsplan.

Ny översiktsplan för Ekerö kommun

Den nya översiktsplanen behandlar utvecklingen till år 2030 - med sikte på år 2050.

Arbetet med att ta fram ny översiktsplan i Ekerö kommun inleddes med genomgång av befintliga underlag till översiktsplanen samt analys av mål- och problembild, omvärldsanalys, med- och motkrafter mm. Denna analys kan ses som ett programarbete till översiktsplanen och avrapporterades till Kommunstyrelsen i februari 2016.

Under våren 2016 har kommunen genomfört två webbenkäter, där invånare och näringslivsföreträdare bland annat fått ange vad man anser är värdefullt i kommunen idag och vad som är viktigt för kommunen i framtiden. Över 450 personer svarade på enkäterna. Syftet var att redan tidigt i översiktsplanarbetet få synpunkter från många invånare.

Översiktsplaneförslaget var föremål för samråd enligt bestämmelserna i plan- och bygglagen under december 2016-februari 2017. Under samrådet förde kommunen dialog om förslaget med boende, näringsliv, organisationer, föreningar, ungdomar mm. Berörda myndigheter gavs möjlighet att yttra sig över förslaget.

Inkomna synpunkter har bemötts av kommunen i en samrådsredogörelse som biläggs utställningshandlingen, enligt plan- och bygglagen. Under utställningstiden 30 juni - 14 september ska Länsstyrelsen avge

ett granskningsyttrande över förslaget. Under utställningstiden får boende, näringsliv, organisationer, föreningar m.fl. aktörer åter möjlighet att yttra sig. Kommunfullmäktige bedöms få översiktsplanen för antagande under första kvartalet 2018.

VISION, MÅL OCH STRATEGISKA FRÅGOR

Det här kapitlet beskriver Ekerö kommuns vision, mål och strategiska frågor som ligger till grund för den föreslagna mark- och vattenanvändningen.

De strategiska frågorna handlar om Ekerö kommuns roll i regionen och för den kommunala planeringen aktuella utvecklingsförutsättningar.

Vision för Ekerö kommun

- Ekerö kommun ska utvecklas till vår vision av småstad.

Mål för Ekerö kommun

- En stor omvandling med förbättrad infrastruktur ska ge nya möjligheter för tillväxt och inflyttning.
- Expansion ska ske på ett sätt så att varken natur-, kulturmiljövärden, eller framtida utveckling äventyras.
- Kulturens övärld ska behålla sin genuina karaktär.
- En hållbar utveckling ska genomföras med försiktighet och omtanke.
- Medborgarnas behov ska vara utgångspunkt för kommunens ställningstaganden.
- Kommunens ekonomi ska vara i långsiktig balans.
- Vi eftersträvar ett samhälle fritt från rasism och främlingsfientlighet.

Vision och mål

Ekerö kommun står inför en stor omvandling. Vi befinner oss i en expansiv fas med tillväxt och inflyttning. Under de närmaste åren kommer kommunens infrastruktur att ge nya möjligheter, med byggande av Förbifart Stockholm/E4 och breddning av Ekerövägen/261. Omvandlingen innebär att vi inom en inte alltför avlägsen framtid går från att vara en utpräglad landsortskommun till vår vision av småstad. Ekerö kommuns expansion ska ske på ett sådant sätt att varken natur-, kultur-, miljövärden eller framtida utveckling äventyras. Detta görs bäst genom varsam utbyggnad.

Ekerö kommun eftersträvar en långsiktigt hållbar och robust samhällsutveckling och ska kännetecknas av attraktiva livsmiljöer. Kommunfullmäktige beslutade 1994 att Ekerö kommun ska vara medlem i föreningen Sveriges Ekokommuner. Med detta menas att vi vill främja utveckling byggt på en ekologisk grundsyn, där livsmiljön ger människor möjlighet att uppnå en hög livskvalitet och en god hälsa. Kommunen prioriterar en planering som sätter kretsloppsprincipen i centrum, med det långsiktigt uthålliga samhället som ett övergripande mål.

I Stockholms län har Länsstyrelsen samordnat miljömålsarbetet i en regional miljömålsdialog. Inom detta arbete har sex av de 16 nationella miljökvalitetsmålen valts ut för prioriterade insatser i länet. Dessa prioriterade miljömål integreras i kommunens hållbarhetsstrategi och genomsyrar översiktsplanen.

Vår vision av en småstad

Småstaden har förutsättningar för attraktiva och hållbara livsmiljöer i form av höga sociala värden och en praktisk vardag där det är nära till allt - skola, fritidsaktiviteter, handel, service, natur, kultur, mötesplatser mm. Alla funktioner finns representerade och det finns många olika typer av boende. CIVILSAMHÄLLETS organisationer har stor betydelse. Ekerö kommun har även nära till storstadens puls och utbud.

En småstad har en småskalighet och variation i arkitektur och stadsrum samt en tydlig gräns mellan staden och omgivande landsbygd. Exploateringen kan göras relativt hög i en småskalig bebyggelse om 4-6 våningar. Det förutsätter en betydande känsla för stadsbyggnadskonst och utkristalliserade gränser mellan offentliga och privata platser.

Vår vision av en småstad innebär att i första hand komplettera befintliga bebyggelsestrukturer framför expansion på jordbruksmark eller skogsmark. Det ger ett effektivt markutnyttjande som medger expansion utan att natur- eller kulturmiljövärden äventyras.

För att Ekerö kommun ska bli en småstad, måste stadsrum och gatunät vara sammanhängande och tillgängliga för alla, oavsett ålder eller eventuell funktionsnedsättning. Då möjliggörs möten mellan boende, verksamma och besökande. Flödet av förbipasserande människor gör att verksamheter kan etablera sig i byggnaders bottenvåningar. Det är möjligt att uppnå en variation mellan olika funktioner och ett levande stadsliv.

Urbanitet uppstår i stadsrum där människor möts. Detta har mer att göra med utformning än med storlek. Gaturum bör göras distinkta där husens fasad står i kvartersgräns eller med mindre förträdgårdar. Entréer bör placeras mot gatan. Trafikleder bör utformas som gator som förenar stadsdelar med varandra. Gator och stråk bör utformas så att de blir attraktiva för fotgängare och cyklister. Småskalighet och variation bör präglar all arkitektur - inre funktion såväl som de yttre stadsrummen. Brist på sammanhängande stadsrum ger socialt isolerade områden utan möjlighet till urbana möten.

Ekerö kommun kan skapa sådana urbana rum, exempelvis i Ekerö centrum, Träkvista, Älvnäs, Stenhamra centrum och Svanhagen.

”En god trädgårdsmästare bygger en klok spalje – inte blommorna. En klok planerare erbjuder en god väv av gator och gränder, äger allmänningar – och ser sedan aktörer blomma.”

Citat Torbjörn Einarsson, Rum och ansvar – sju frågor om stadsbyggnadskonst, 2011

Strategiska frågor

För att kommunen ska uppnå sin vision och sina mål är det av särskild vikt att kommunen fokuserar på följande strategiska frågor:

- Ekerö kommuns roll i regionen
- Attraktiva och hållbara livsmiljöer
- Bostadsbyggande
- Natur- och kulturmiljöer samt rekreationsområden
- Infrastruktur inklusive energitillgång
- Framtidens resande och transporter
- Näringsliv och turism
- Människors hälsa och säkerhet

Nedanstående beskrivs de strategiska frågorna:

Läs mer:

Rum och ansvar - sju frågor om stadsbyggnadskonst, Brunnberg & Forshed Arkitektkontor AB 2011

Ekerö kommuns roll i regionen

Ekerö kommun är belägen i en av de snabbast växande regionerna i Sverige. Stockholmsregionens befolkning ökar kraftigt, men byggandet har ännu inte nått en skälig nivå, för att möta bostadsbehoven. Den socioekonomiska boendesegregationen i länet anses ha ökat.

Ekerö kommuns natur- och kulturmiljöer är viktiga för Stockholmsregionen, för möjligheter till storstadnära rekreation och livsmedelsproduktion.

Attraktiva och hållbara livsmiljöer

Ekerö kommuns utveckling ska kännetecknas av ständig strävan mot attraktiva och hållbara livsmiljöer. Kommunen går från att vara en utpräglad landsortskommun, till vår vision av småstad. Småstaden har förutsättningar för attraktiva och hållbara livsmiljöer i form av höga sociala värden och en praktisk vardag där det är nära till allt - skola, fritidsaktiviteter, handel, service, natur, kultur, mötesplatser mm. Ekerö kommun har även nära till storstadens puls och utbud samt Mälaren med dess vatten och båtliv.

Attraktiva och hållbara livsmiljöer förutsätter varierade boendeformer för att möta medborgarnas behov i livets olika skeden, ökad integration och att skapa boenden för nyanlända människor och motverka hemlöshet. Det finns ett särskilt stort behov av bostäder för små hushåll.

Genom att förtäta befintliga tätorter och strukturer utnyttjas befintlig infrastruktur och tekniska system och ger därmed god kommunal ekonomi. Förtätning möjliggör dessutom god kollektivtrafik, ger en god hushållning med mark och vatten, gör att det blir nära mellan olika funktioner samt möjliggör mötesplatser där människor kan träffas. Det är viktigt att allmänna platser och kulturens värden är tillgängliga för alla. Parker och tätortsnära natur kan utformas för upplevelser, aktivitet, lek mm. Att ha nära till rekreationsområden - både natur-, kultur- och vattenmiljöer - är viktiga aspekter för att skapa attraktiva och hållbara livsmiljöer.

Bostadsbyggande

Ekerö kommun bidrar till bostadsbyggandet i regionen genom att planera för cirka 140 nya bostäder per år, vilket har bedömts innebära i genomsnitt omkring 400 fler invånare per år, utifrån ett långsiktigt tidsperspektiv. Denna inriktning har även ingått i kommunens översiktsplan, som antogs år 2005.

I relativa tal har kommunen haft den tionde mest omfattande befolkningsutvecklingen i Sverige under en fyrtioårsperiod och den femte största utvecklingen i Stockholms län under stora delar av de senaste decennierna.

Natur- och kulturmiljö samt rekreation

Natur- och kulturmiljöer samt rekreationsområden

är ett av Ekerö kommuns värdebärande bidrag till Stockholmsregionens invånare. Ekerökilen är en av tio gröna kilar i Stockholmsregionen, som utgör en sammanhängande struktur av områden med höga natur-, kulturmiljö- och rekreationsvärden.

Till dessa värden räknas bland annat möjligheten till ett aktivt friluftsliv året om, med tysta naturområden och öppna landskap. Båtlivet i Mälaren kan utvecklas ännu mer med småbåtshamnar, marinor, varv och bränslestationer. Kommunens många hästgårdar och ridanläggningar möjliggör för många att utöva olika former av hästsporter, samtidigt som det bidrar till en levande landsbygd och ett öppet landskap. Kommunens två världsarv - Drottningholms slott, såväl som Birka och Hovgården utgör stora besöksmål.

Infrastruktur och energitillgång

Under de närmaste åren kommer den förstärkta infrastrukturen att skapa nya möjligheter för de boende i både Ekerö kommun och andra delar av Stockholmsregionen.

Breddningen av Ekerövägen/261 och byggandet av Förbifart Stockholm/E4 medför att Ekerö kommun flyttas från ett perifert, till ett centralt läge i Stockholmsregionen - med god tillgänglighet till både norra och södra delarna av Stockholmsregionen. Det innebär goda möjligheter för arbetspendling både till och från Ekerö kommun samt god tillgång till högre utbildning. Det innebär också ett ökat exploateringsstryck i Ekerö kommun. Innan transportinfrastrukturen är trafiksatt

kan resandebehoven till viss del kompenseras genom pendelbåtar och linjebussar mellan Ekerö centrum och Brommaplan, respektive via Ekeröleden mm.

Det är angeläget att pendelbåttrafiken ges fler avgångar per dag, med moderna, snabba och miljömässigt bra fartyg. Ur ett längre tidsperspektiv är det angeläget med fler linjesträckningar på Mälaren.

Ekerö kommun verkar för god tillgång till snabbt och stabilt bredband i hela kommunen, då det möjliggör näringslivsutveckling och ett modernt liv.

Det är av stor vikt att invånarnas krav på god och säker dricksvattenförsörjning samt en avloppshantering som bidrar till att uppnå en god vattenmiljö säkerställs. Därför ska allmänna vatten- och avloppsledningssystem byggas ut där det finns behov från kapacitets-, hälso- eller miljösynpunkt. I frågor där vatten- och avloppshantering bättre löses genom regional samverkan, ska Ekerö kommun delta i samverkan med andra aktörer.

God samhällsbyggnad innefattar även hållbar energiproduktion, -konsumtion och robusta energisystem. I en växande region är det av stor vikt att elkraftnätet förstärks så att boende och verksamheter kan erhålla en säker energitillgång. Ekerö kommun verkar för att stärka kommunens roll som drivande aktör i energifrågor, stärka lokalt baserad hållbar energiproduktion och robust energiförsörjning samt minskad energianvändning inom kommunorganisationen och kommunen.

Framtidens resande

I Ekerö kommun pendlar en stor andel av den arbetsföra befolkningen till arbeten i andra delar av Stockholmsregionen. Cirka 8 500 pendlar ut och 3 500 pendlar in dagligen. De som pendlar in arbetar främst inom vård, omsorg och skola. Fler arbetsplatser i Ekerö kommun kan minska behovet av pendling, då det till stora delar blir möjligt att både bo och arbeta i kommunen. Cykeln är ett färdmedel med stor utvecklingspotential i Ekerö kommun, som bör prioriteras högre.

Ekerö kommun förutsätter att Stockholms läns landsting satsar på ny, effektiv kollektivtrafik i samband med breddning av Ekerövägen/261 och byggande av Förbifart Stockholm/E4. Det är avgörande för att möjliggöra en långsiktigt hållbar och robust samhällsutveckling med stabila resvanor och reducerad klimatpåverkan - men även för att motverka ökad fordons trafik och trängsel. Samhällena i tätortsbandet måste ges god kollektivtrafik till både de centrala, norra och södra delarna av Stockholmsregionen. Bristfällig kollektivtrafik leder till ökad fordonstrafik med fortsatta miljö- och köproblem. Även kollektivtrafiken inom Ekerö kommun måste utvecklas.

Mer omfattande utbyggnadsinsatser på Mälärarna skapar ett utvidgat underlag för arbetspendling med nya färdmedel, till exempel färjeförbindelser och pendelbåttrafik.

Näringsliv och turism

Ekerös unika natur- och kulturmiljöer samt rekreatiionsområden rymmer stor potential för näringslivs- och landsbygdsutveckling. Besöksnäringen kan ge arbetstillfällen i stora delar av kommunen i form av upplevelser som vänder sig till storstadens invånare, övernattningar, service, restauranger, gästhamnar mm.

De områden som lockar turister och andra besökare måste vara tillgängliga. Kommunen ska därför verka för att upprätta besöksportaler med information, fordonsparkering, service som toaletter, sophantering, café mm - och om möjligt utökad kollektivtrafik.

Det är angeläget att avsätta tillräckliga markreserver för näringslivets behov. Nya etableringar bör främst inriktas på småindustri och kontor samt inom areella näringar, turism och besöksnäring.

Människors hälsa och säkerhet

Det är angeläget med en säker och tillförlitlig tillgång på dricksvatten av god kvalitet. Huvuddelen av länets befolkning försörjs med vatten från Mälaren. Det är därför av stor vikt att skydda Mälaren som vattentäkt.

Vid planering av bostäder och verksamheter ska människors hälsa och säkerhet beaktas. Det innebär bland annat att man strävar efter så god ljudmiljö som möjligt och att störande verksamheter ges tillräckliga skyddsavstånd, eller andra skyddsåtgärder gentemot bostäder eller annan känslig markanvändning. Det

innebär också att transportkrävande verksamheter lokaliseras så att man undviker ökade fordonsrörelser genom tätorterna samt att man utformar trafikmiljöer så att man erhåller god trafiksäkerhet och en attraktiv miljö för oskyddade trafikanter. Detta är särskilt angeläget vid skolor, förskolor och idrottsanläggningar.

Strategiska ställningstaganden

Ekerö kommun ska:

- Aktivt verka för att Ekerövägen/261 breddas och att Förbifart Stockholm/E4 byggs.
- Verka för ett ökat kollektivtrafikresande och god kollektivtrafik såväl inom kommunen som till och från andra delar av Stockholmsregionen.
- Verka för att fler ska välja pendelbåttrafiken till och från arbetet.
- Framhålla Kulturens övärld som en tillgång för medborgarna och besökare från hela världen.
- Verka för att öppna upp för fler företagare och olika typer av näringsverksamhet.
- Stärka och värna besöksnäringen med aktivt friluftsliv och turism.
- Verka för att Mälaren även fortsatt skyddas som dricksvattentäkt.
- Verka för ökad avbördning av Mälaren genom reglering och ombyggnad av slussar mm.
- Verka för att Uppsalaåsens funktion som reservvattentäkt för Stockholmsregionen säkerställs.
- Bidra till Stockholmsregionens bostadsbyggande genom kontinuerlig planering för nya bostäder, enligt RUFS 2050 och kommunens bostadsbyggnads- och markanvändningsplan.
- Förtäta befintliga samhällen och utvecklingsområden samt erbjuda bostäder i varierande lägen, av olika storlekar och upplåtelseformer.
- Värna tätortsnära natur för upplevelser, lek, rekreation och friskvård.
- Sträva efter en god och estetiskt tilltalande byggnadskultur.
- Planera för i genomsnitt cirka 140 nya bostäder per år. Antalet invånare ska öka med i genomsnitt 400 personer per år till år 2050.
- Planera för fler arbetsplatser, såsom handel, kontor och småindustri.
- Ge förutsättningar för effektiva och hållbara tekniska system för vatten, avlopp, dagvatten, elkraft, återvinning, energitillgång, bredband mm.
- Planera för utbyggnad av skola, omsorg, service, samt kultur och fritid som motsvarar framtida befolkningsökning.
- Verka för varierad tillgång till gymnasieutbildningar.
- Verka för och utveckla förskolor, såväl som skolor i tätortsbandet samt i lokala centra.
- Verka för god trafiksäkerhet, även för fotgängare och cyklister.
- Verka för att besöksmål blir tillgängliga för besökare, bland annat genom att anordna fordonsparkering.

-
- Verka för utbyggnad av närvärme i Ekerö tätort, Stenhamra och om möjligt även i andra samhällen inom tätortsbandet.
 - Eftersträva energieffektiva lösningar vid om-, till- och nybyggnad av kommunala verksamhetslokaler.

ANVÄNDNING AV MARK- OCH VATTENOMRÅDEN

Det här kapitlet beskriver hur Ekerö kommun vill att mark- och vattenområdena i kommunen ska användas i framtiden. Planförslaget redovisas i text och på markanvändningskartor.

Förslaget behandlar mark- och vattenanvändning i tätortsbandet, lokala centra, respektive landsbygd utanför lokala centra. Kapitlet beskriver de avvägningar som har gjorts mellan olika intressen, samt de riktlinjer som gäller för fortsatt planering.

Planens huvuddrag

Kommunen står inför en stor omvandling. Vi befinner oss i en expansiv fas med tillväxt och inflyttning. Under de närmaste åren kommer kommunens infrastruktur att ge nya möjligheter, med byggande av Förbifart Stockholm/E4 och breddning av Ekerövägen/261. Omvandlingen innebär att vi inom en inte alltför avlägsen framtid går från att vara en utpräglad landsortskommun till vår vision av en småstad. Ekerös expansion ska ske på ett sådant sätt att varken miljö, kulturvärden eller framtida utveckling äventyras. Översiktsplanen utgår ifrån att kommunen har ungefär 35 000 invånare år 2030 och drygt 40 000 invånare år 2050.

Merparten av kommunens nyttillkommande bebyggelse föreslås inom tätortsbandet. Centrala delar av Ekerö tätort, Träkvista, Stenhamra och Svanhagen förtätas och utvecklas till attraktiv småstad med arbetsplatser, bostäder och centrumbebyggelse. Områdena ska rymma kommunal och kommersiell service, varierande bostadsutbud samt verksamheter som endast i begränsad utsträckning är störande för omgivningen. Småstadsbebyggelsen i samhällena bör vara relativt tät för att ta tillvara befintlig eller planerad kollektivtrafik och infrastruktur. Det vatten nära läget bör tas tillvara så att människor får tillgång till strandnära lägen, som kan nås med gångstråk mellan samhällena. Dessa kan utformas som skydd mot översvämningar.

Övriga delar av tätorterna förtätas, där det är möjligt, med nya bostäder och verksamheter. Det är angeläget att även verksamheter som i viss mån upplevs som störande, medges tillräckligt utrymme.

Genom förtätning kan man skapa en blandning av funktioner som ger liv och rörelse i stadsrummen. Det skapar förutsättningar för attraktiva mötesplatser och offentliga miljöer som är tillgängliga och trygga att vistas i. Förtätning inom befintliga strukturer innebär en hushållning med våra naturresurser, då man nyttjar redan utbyggd infrastruktur av olika slag och begränsar exploateringen av orörd mark. Användningen av en redan utbyggd infrastruktur ger förutsättningar för en kommunal ekonomi i balans. Vid förtätning bör man sträva efter att ta till vara möjligheter för ekosystemtjänster.

Sundby, Munsö kyrkby-Söderby, Nya Stenby-Hovgården, Kungsberga-Färentuna och Drottningholmsholmen-Kanton utgör lokala centra för omgivande landsbygd. Lokala centra bör rymma funktioner som behövs för att kunna leva i området, under livets alla skeden.

Nya mer betydande bebyggelsetillskott på landsbygden bör endast tillkomma i, eller i anslutning till befintliga byggnadsbestånd.

På landsbygden utanför lokala centra prioriteras lantbruk, hästnäring, turism och friluftsliv.

Mark- och vattenanvändning

På markanvändningskartan redovisas huvuddragen i pågående liksom föreslagna användning av mark- och vattenområden i kommunen. Rubrikerna nedan följer i huvudsak teckenförklaringen på markanvändningskartan.

Kapitlet utgör områdesvisa riktlinjer, dvs. kommunens ställningstaganden till mark- och vattenanvändning i olika områden. Riktlinjer gäller som ett underlag för prövning av bebyggelse utanför detaljplanlagda områden - och som planeringsunderlag inom områden med detaljplan där större förändringar ska genomföras, eller där detaljplan ska upprättas.

Tätortsbandet

Merparten av kommunens nytillkommande bebyggelse föreslås inom tätortsbandet.

Centrum småstad

Ekerö centrum, Träkvista, Svanhagen, Stenhamra, Älvnäs och Västeräng ska rymma tätare bebyggelse med stor andel flerbostadshus, handel, service, skola/förskola, hotell/vandrarhem, mötesplatser, verksamheter mm. Verksamheter som kan vara störande för omgivningen ska vara föremål för särskild utredning. Det är angeläget att näringsliv, som i viss mån kan upplevas som störande även medges tillräckligt utrymme. Det strandnära läget bör tas tillvara. Samverkan bör ske med fastighetsägare och

dagligvaruhandeln om utveckling av centralt belägna markområden.

Utbyggnad av äldreboenden och boenden med särskild service bör i första hand ske i Ekerö tätort, Stenhamra och Svanhagen. Idrottsanläggningar bör lokaliseras i centrala lägen, gärna i anslutning till skolor. Multi-användning av offentliga lokaler såsom idrottshallar, bibliotek, föreningsliv, samlingslokaler, ungdomslokaler mm ska eftersträvas. Om badhus aktualiseras bör det lokaliseras i ett centralt läge.

Ekerö centrum bör även fortsättningsvis utgöra kommunens huvudsakliga centrum med tätare och varierad bebyggelse. Områden kan förtätas med mer centrumfunktioner, handel, kontor och bostadstillskott, även i form av flerbostadshus. Fordonsparkering under marknivå övervägs utifrån fastighetsekonomiska hänsyn. Nybebyggelse i Ekerö centrum bör anpassas till befintlig bebyggelse, med uppbruten skala och återhållsam färgsättning.

Träkvista torg ska utvecklas med handel och bostäder i form av flerbostadshus, samt en attraktivt utformad torgmiljö.

Stenhamra centrum ska utvecklas med handel och bostäder i form av flerbostadshus, samt en attraktivt utformad torgmiljö.

Svanhagens centrum ska utvecklas med centrumfunktioner, handel, kontor och eventuellt småindustri, samt nya bostäder, även i form av flerbostadshus. Svanhagens centrum angränsar till område som är

av riksintresse för kulturmiljön, varför områdets avgränsning kan komma att påverkas av kulturhistoriska intressen. På sikt bedöms cirka 200-300 bostäder tillkomma inom detta område.

Älvnäs är kommunens mest omfattande och viktigaste utbyggnadsområde. Området ska rymma tätare bebyggelse med stor andel flerbostadshus, handel, service, skola/förskola, parker, mötesplatser, verksamheter/lättare industri som inte är störande för omgivningen mm. Målet är en attraktiv småstad med varierad bebyggelsekaraktär. Samtidigt ska den gröna kilen även fortsättningsvis utgöra ett sammanhängande stråk mellan Jungfrusund och Munsö. Vid utformningen av området ska Uppsalaåsens funktion för vattenförsörjning värnas. På sikt bedöms cirka 600-800 bostäder tillkomma inom detta område.

Västeräng utgörs av området väster, såväl som öster om cirkulationsplats Malmvik och är med sitt centrala läge, mycket viktigt för utvecklingen av Ekerö centrum. Området kan komma att användas för centrumändamål, strandnära kommersiell service, infartsparkeringar och bostäder. Möjligheten att anlägga en mindre hamn för småbåtar bör utredas. En ytterligare bro mellan Lindö och Ekerö centrum (i östra delen av tätorten), kan komma till stånd på sikt. Området är delvis låglänt och omfattas av strandskydd. Området ska utformas så att risk för översvämningar och försämrad vattenkvalitet minimeras. Möjligheter att upphäva strandskydd behöver utredas.

Etappindelning eftersträvas för alla större nyexploate-

ringsprojekt för en jämn tillväxt.

Förtätning inom befintlig bebyggelse

Befintlig bebyggelse bör utvecklas med nya bostäder och verksamheter. Genom förtätning minskas behovet av att ianspråkta orörd mark för bebyggelse och ger förutsättningar för god kommunal ekonomi, då man nyttjar redan befintlig infrastruktur. Det möjliggör också en större variation gällande boende- och upplåtelseformer. Natur- och kulturmiljövärden bör beaktas i en avvägning mot andra allmänna intressen.

I Stenhamra bör stenbrottet och stenhuggarbyns sammanhållna miljö och kulturhistoriska värden skyddas i detaljplan, för att säkerställa ett långsiktigt bevarande. Den modernistiska villabebyggelsen på Ramundvägen i Stenhamra bör övervägas ges skyddsbestämmelser i detaljplan.

På Helgö avses endast utökade byggrätter enligt detaljplan, men inga nya byggrätter. Inom riksintresseområdet för totalförsvaret krävs bygglov för åtgärder som enligt PBL är bygglovbefriade kompletteringsåtgärder.

På Gällstaö utreds etablering av förskola och ett mindre antal nya bostäder.

Nya bostadsområden

Nya byggnadstillskott ska rymma bostäder i olika boendeformer, samt i viss mån inslag av bostadsnära handel, service och verksamheter. Den nya bebyggelsen bör även komplettera befintligt bostadsutbud

genom andra boendeformer än de som dominerar omgivningen.

- Sundby - Nya bostadsområden norr om, respektive väster om samhället. Området genomskärs av en elkraftledning, som förutsätts förläggas under markytan, i samband med utbyggnaden. Området ligger även i anslutning till ett större fornlämningsområde (gravfält), varför områdets avgränsning kan komma att påverkas av kulturhistoriska intressen. På sikt bedöms cirka 200-300 bostäder tillkomma inom detta område.
- Ekerö tätort - Nya bostadsområden vid Roshagen och i Barrudden (exempelvis i form av ”skidnära” boende). Vid Roshagen finns kända fornlämningar som kan påverka utformningen av området.
- Södra Färingsö - Nya bostadsområden vid Enlunda, längs vägreservatet söder om golfbanan, väster om Skå Ridcenter, samt öster om Färentunavägen mellan Troxhammar och Mörby.
- Stenhamra - Nya bostadsområden och kommunal service vid Lövhagen och norr om Uppgårdsskolan. Nya bostadsområden kan även tillkomma längs Stenhamravägen mellan Svanhagen och Stenhamra. Befintlig väg har bristfällig standard varför mark reserveras för ny vägsträckning norr om föreslagna byggnadstillskott. Den byggbara marken är delvis låglänt, varför risk för översvämning måste utredas.
-

Förtätning på lång sikt (efter kommunal VA-anslutning)

Områden i huvudsak utanför tätortsbandet som på lång sikt omfattas av planerad utbyggnad av kommunala vatten- och avloppsledningssystem. Nya enskilda byggnader kan prövas innan planläggning, om de kan uppföras utan att försvåra framtida planläggning.

Utredningsområde ev. framtida bebyggelse

Nordost om Sundby och vid Troxhammar på södra Färingsö, markeras områden som utredningsområde för ny bebyggelse. För närvarande består området nordost om Sundby av enklare fritidshus. Man bör utreda om områdena på lång sikt kan omvandlas till permanenta bostäder, alternativt utökad besöksnäring. Områdena berörs av strandskydd.

Industri, verksamheter

Industri och andra näringslivsgrenar omfattar verksamheter som i viss mån kan vara störande för omgivningen, lager, partihandel och liknande. Bostäder och andra funktioner som kan bli störda, är därför olämpliga inom verksamhetsområdena.

Befintliga arbetsplatsområden inom tätortsbandet (vid Skå, Sundby, Enlunda, Brygga och Jungfrusund) ska fortsatt kunna utvecklas med ytterligare verksamheter. Området vid Brygga bör företrädesvis rymma kontor och andra verksamheter som inte är störande för omgivningen.

Löten får tas i anspråk för täktverksamhet, mottagning av bergmassor i samband med byggandet av Förbifart Stockholm samt ny hamnanläggning för att transporter ska kunna ske sjövägen. Inga nya grustäkter bör tillåtas i kommunen. Grustäkten i Älvnäs kommer att avvecklas.

Nya arbetsplatsområden föreslås för att förbättra förutsättningarna för näringslivstillväxt.

- Skå industriområde/flygfält - verksamheter som i viss mån kan vara störande för omgivningen. Området angränsar till område som är kärnområde inom riksintresse för kulturmiljövård, med fornlämningsområden, varför områdets avgränsning kan komma att påverkas av kulturhistoriska intressen.

Särskilda lokaliseringar

Förutsättningar för ny lokalisering av en räddningsstation i skäligt närhet till Förbifart Stockholm/E4 (och Ekerövägen/261) bör utredas. Anläggningen ska även tillgodose utryckningsbehovet gällande Förbifart Stockholm/E4.

Befintliga verksamheter såsom exempelvis marinor, flygfält, skjutbanor och motocrossbanor ska bibehållas och ges möjlighet att utvecklas, eftersom nyetableringar i framtiden svårigen låter sig göras på Mälarna och i Mälaren. Ett rimligt avstånd bör därför hållas mot eventuella nytilkommande bostäder.

Skolor

Utrymme för nya skolor reserveras vid Bryggavägen, Älvnäs, Björkudden (Gamla Ekerövägen) samt i anslutning till befintlig skola vid Tappström.

Lokala centra

Sundby, Munsö kyrkby-Söderby, Nya Stenby-Hovgården, Kungsberga-Färentuna samt Drottningholm-Kanton utgör lokala centra för omgivande landsbygd och bör rymma funktioner som behövs för att kunna leva i området under livets alla skeden. Det innebär kommunal och kommersiell service samt bostäder i varierande lägen, av olika storlekar och upplåtelseformer.

- Sundby kan utvecklas med nya bostadsområden norr om och väster om samhället, samt i viss mån förtätas i de områden som ska planläggas i samband med utbyggnad av kommunalt vatten- och avloppssystem.
- Munsö kyrkby-Söderby kan endast utvecklas med ett fåtal nya bostäder, då större utbyggnad medför omfattande investeringar i vatten- och avloppsledningssystem utöver kommunens nuvarande VA-plan. Samtidigt är det angeläget att fler bostäder uppförs på norra Munsö, för att skapa ökat underlag för kommunal och kommersiell service. Möjligheterna för utbyggnad av vatten- och avloppsledningssystem, på sjöbotten mellan Munsö och Kungsberga, bör därför utredas.

- Nya Stenby-Hovgården kan utvecklas med ett fåtal nya bostäder i de områden som ska planläggas i samband med utbyggnad av kommunalt vatten- och avloppssystem. Stor hänsyn ska tas till unika natur- och kulturmiljövärden.
- Kungsberga-Färentuna kan utvecklas med nya bostäder genom viss förtätning i de områden som ska planläggas i samband med utbyggnad av kommunalt vatten- och avloppssystem. Fastigheten för det f.d. Färingsöhemmet samt intilliggande mark är lämplig att utveckla för bostadsändamål. I avvaktan på att en sådan utveckling kommer till stånd avser kommunen att under en begränsad tid ianspråkta f.d. Färingsöhemmet för hyreslägenheter.
- Drottningholm-Kanton, förutsätter utveckling av befintligt byggnadsbestånd. Stor hänsyn ska tas till unika natur- och kulturmiljövärden. All förändring måste vara förenlig med reservatsföreskrifternas skyddsbestämmelser.

Bebyggelse utanför lokala centra

Ekerö kommun är generellt positiv till nya enskilda byggnader, i luckor mellan och intill befintliga byggnadsbestånd.

De områden som planläggs i samband med utbyggnad av kommunalt vatten- och avloppssystem, kan komma att förtätas genom fastighetsbildningar för nya bostäder. Nya enskilda byggnader kan prövas innan planläggning, om de kan uppföras utan att försvåra

framtida planläggning, eller negativt påverka områdets vatten- och avloppsförsörjning.

I områden med sammanhållen bebyggelse på landsbygden utanför lokala centra, prioriteras inte kommunal och kommersiell service.

I Skå barnby bör den byggda strukturen och den enhetliga utformningen bevaras. För tillkommande bostäder bör placering, skala och gestaltning anpassad till befintlig bebyggelse studeras noggrant.

I Sång-Svartsjö bör Sång-Sundbys bykaraktär och kvarnens framträdande position bevaras.

Trafikstruktur

Transportinfrastrukturen är i stort behov av investeringsåtgärder, för att motsvara utbyggnad av nya bostäder och verksamheter. Vägsträckan mellan cirkulationsplatsen vid Malmvik och Stenhamra centrum måste breddas eller förstärkas på annat sätt.

Vägreservat

- Förbifart Stockholm/E4
- Breddning Ekerövägen/261
- Närlunda - Ekerö kyrkväg (två alternativ)
- Bussgata Sandudden - Ekerö sommarstad
- Svanhagen - Tureholm - Enlunda
- Färentunavägen/800
- Stenhamra centrum - Sockarby - Färentunavägen

- Färentunavägen - Törnby - Stenhamravägen/814
- Svartsjövägen - Färjestadsvägen

Förbifart Stockholm/E4

Reservat för framtida vägförbindelse i tunnel under Kungshatt, Lovö och Mälaren. Ansluts till Ekerövägen/261 med nya cirkulationsplatser vid Edeby och vid Tillflykten. För Ekerö kommer vägförbindelsen att innebära betydligt bättre tillgänglighet till/från kranskommunerna i norr och söder.

Förbifart Stockholm/E4 bör erbjuda fullgod kollektivtrafik mellan de norra och södra delarna av Stockholmsregionen, till gagn för Ekeröborna.

Utbyggnaden av Förbifart Stockholm/E4 medför att skjutbanan på Lovö behöver avgränsas i sin södra del. Det är dock angeläget att skjutbanans funktion värnas för framtiden.

Breddning Ekerövägen/261

Utbyggnadszon kring Ekerövägen/261 Tappström - Nockeby för att säkra möjligheterna att bredda befintlig väg med ytterligare ett körfält. Det fjärde körfältet ska användas av kollektivtrafik i högttrafik.

Närlunda – Ekerö kyrkväg

Huvudväg mellan Närlunda och Ekerö kyrkväg. Denna förbindelse avlastar Ekerövägen/261 genom Träkvista och är en förutsättning för fortsatt utbyggnad för arbetsplatser, bostäder och centrumservice i Älvnäsområdet. Vägreservatet har även ingått i kommunens tidigare översiktsplaner. En alternativ sträckning av

vägreservatet är tänkbar längs Älvnäsvägen.

Bussgata vid Sandudden-Ekerö sommarstad

Bussgata för kollektivtrafik, gång- och cykeltrafik. Bussgatan möjliggör kortare vägavstånd mellan dessa samhällen.

Vägreservatet har även ingått i kommunens översiktsplan, som antogs år 2005.

Svanhagen - Tureholm - Enlunda

Huvudväg mellan Svanhagen och Enlunda, via Söderberga och Eneby. Denna förbindelse avlastar Färentunavägen, vid fortsatt exploatering av Svanhagen. Vägen ska även kunna utgöra ett kollektivtrafikstråk och fungera för angöring av nya utbyggnadsområden.

Vägreservatet har även ingått i kommunens översiktsplan, som antogs år 2005.

Stenhamra centrum - Sockarby - Färentunavägen

Huvudväg mellan Stenhamra centrum (via Uppgård) och Färentunavägen, som avlastar befintliga angöringsvägar till Stenhamra (framförallt Solbackavägen). Vägreservatet har även ingått i kommunens översiktsplan, som antogs år 2005.

Färentunavägen - Törnby- Stenhamravägen

Delvis ny sträckning av Stenhamravägen mellan Svanhagen och Stenhamra.

Återstående delar av väg mellan Lullehovssundet och Stenhamra har låg standard och behöver breddas till

flera körfält, eller på annat sätt förbättras - för ökad framkomlighet och trafiksäkerhet. Motivet är planerad utbyggnad i Stenhamra och Svanhagen.

Svartsjövägen - Färjestadsvägen

Väg mellan Svartsjövägen och Färjestadsvägen. Ett av alternativen till anslutningsväg för färjeförbindelse mellan Färingsö och Hässelby.

Färjor och pendelbåtar

Befintliga färjelinjer Ekeröleden (Jungfrusund-Slagsta) och Adelsöleden (Munsö-Stenby) bör trafikeras med fullgod turtäthet. Ekeröleden bör trafikeras av en busslinje för att kunna erbjuda kollektivtrafik mellan Ekerö kommun och sydvästra delen av Stockholmsregionen.

Permanent pendelbåttrafik för passagerare med/utan cykel bör införas på sträckan Ekerö centrum - Gamla Stan. Under vintertid kan pendelbåttrafiken utgå från Jungfrusund, istället för Ekerö centrum.

Ytterligare färje- eller pendelbåtsförbindelser kan också tillkomma. Möjligheterna för färjeförbindelse mellan Färingsö och Munsö för passagerare med och utan cykel samt fordons- eller cykelfärja mellan Färingsö och Hässelby bör utredas.

Ny bebyggelse eller andra förändringar av markanvändning eller infrastruktur på östra Färingsö, som skulle kunna försvåra planeringen för en färjeförbindelse till/från Hässelby, bör inte medges.

Infartsparkering

Befintliga infartsparkeringar ska bibehållas och utvecklas. De infartsparkeringar som ligger i centrala lägen, dvs inom områden som ska utvecklas till attraktiv småstadsbebyggelse, bör om möjligt anordnas i parkeringsanläggningar - istället för i markläge.

Bättre möjligheter till infartsparkeringar, särskilt inom tätortsbandet, ska skapas. Möjligheterna att anordna infartsparkering ska tas i beaktande vid planläggning av områden i kollektivtrafikhärlägen.

Gång- och cykelvägar

Fortsatt utbyggnad av de regionala cykelstråken, övriga övergripande cykelstråk och grannskapsstråk är nödvändig. På kort sikt prioriteras saknade avsnitt på vägsträckorna Ekerö centrum-Träkvista-Ekerö Sommarstad-Sundby, respektive Brygga industriområde-Jungfrusunds färjeläge. På längre sikt bör gång- och cykelvägar byggas ut även i andra delar av kommunen.

Förutsättningar för att anlägga en gångväg längs strandlinjen inom tätortsbandet bör utredas. En sådan gångväg kan ge attraktiva promenadstråk till badplatser, småbåtshamnar och vackra vyer. I de fall strandlinjen utgörs av enskilt ägda fastigheter kan gångvägen förläggas till närliggande lokalgata.

Ekerövägens befintliga sträckning Tappström-Träkvista bör utformas för förbättrad framkomlighet, trafiksäkerhet och miljö.

Utredningsområde framtida bro

Vid Ekerö centrum markeras ett område som utredningsområde för en eventuell framtida bro-/väganslutning mellan Tappström och Lindö. Denna förbindelse kan komma att bli föremål för utredning.

Övriga riktlinjer för trafikstrukturen

Enskilt huvudmannaskap för vägar och grönområden ska även fortsatt, företrädesvis tillämpas vid planläggning av områden i kommunen.

Transporter med farligt gods ska i möjligaste mån ske på primära och sekundära leder för detta ändamål.

Vid ny- eller ombyggnad av vägar bör hänsyn tas till större och bredare fordon för jordbrukets ändamål.

Tätortsnära natur

Områdena består av tätortsnära rekreationsområden, med särskilt höga värden för rekreation och friluftsliv. Kommunen är huvudsakligen restriktiv mot ny bebyggelse.

På Lovö (i anslutning till golfbana och skola) och vid Jungfrusund avses besöksportaler för besökare och turister etableras.

Kommunala natur- eller kulturresevat ska införas för Ekebyhovsparken och Jungfrusundsåsen. Områdenas betydelse som besöksmål ska särskilt prioriteras. Ekebyhovsdalen ska kunna utvecklas som aktivitets-

område, men ändå bibehålla sin öppna karaktär.

Natur- och kulturmiljöer-, rekreationsområden mm

Redovisade områden rymmer natur- och kulturmiljöer, rekreationsområden samt skogsbruk.

Stora opåverkade områden bör så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan påverka deras karaktär eller resultera i barriäreffekter. Ängs- och hagmarker bör hävdas. Ekologiskt särskilt känsliga områden och obebyggda stränder bör så långt möjligt bevaras. Byggnad på mer värdefull naturmark bör så långt möjligt undvikas.

Kyrkors betydelse som dominerande landmärken i de unika kulturmiljöerna, ska vidmakthållas.

Inom världsarvsområden får endast åtgärder vidtas som bidrar till att världsarvens status kan upprätthållas. Inom buffertzoner till världsarvsområden får endast åtgärder vidtas om dessa inte bedöms påverka världsarvet negativt. Tillägg i landskapet får endast ske om de anses stärka, tillgängliggöra eller på annat sätt bidra till världsarvet.

Fornlämningslandskapet på Björkö och Drottningholm-Kanton ska bevaras. Bebyggelse får inte uppföras så att den förhindrar allmänhetens tillgänglighet, eller upplevelse av fornlämningarna/fornlämningsområdena. Bebyggelse eller anläggningar bör inte skymma eventuella utblickar till fornlämningarna.

Även fornlämningar på Helgö ska särskilt skyddas.

Lovö vattenverk bör, mot bakgrund av anläggningens kulturmiljövärde, omfattas av skydd i detaljplan eller områdesbestämmelse.

Ekerö kommun verkar för att:

- Utveckla världsarven och uppmuntra verksamheter med anknytning till det historiska kulturarvet.
- Utveckla kulturminnen och tillgängliggöra dessa, i samverkan med Länsstyrelsen och fastighetsägare.
- Utveckla Stenhamra stenbrott, i samverkan med fastighetsägare.
- Utöka antalet badplatser.
- Utveckla friluftslivet.
- Utveckla iordningsställda platser för camping, husvagnsuppställning och stuguthyrning. Utöver detta underlättas etablering av hotellverksamheter mm.

Ridleder

En ridled föreslås längs stora delar av Färingsö. Ledens sträckning avses studeras närmare i samverkan med ridklubbar, ridskolor, hästgårdar och markägare. Ytterligare ridstigar utöver markerad ridled bör anordnas och får ske på initiativ av ridklubbar och hästägare.

I områden där ridning, motion, skidåkning, cykling mm sker parallellt, bör intresset av ridning tillgodoses

så långt möjligt. I många fall kan ridvägar och andra typer av motionsspår integreras, men där detta inte låter sig göras, bör separata spår anordnas.

Ytkrävande fritidsanläggningar

Befintliga verksamheter vid Skå flygfält, såsom moto-crossbana och flygfält för fritidsflyg, bör ges möjligheter att utvecklas. Området kan dessutom utvecklas med exempelvis flygmuseum. I området råder en restriktiv hållning mot nytillkommande bostäder.

Ytkrävande fritidsanläggningar, såsom ridyta kan komma att utredas, med lokalisering till ett läge sydöst om Skå industriområde (sydöst om vägen mellan Skå och Kumla).

Befintliga golfbanor bibehålls (Skytteholm, Troxhammar och Lovö).

Fritidsanläggningar, idrottshallar och ytor för fysisk aktivitet med tillhörande parkeringsplatser, lokaliseras primärt i anslutning till bebyggelse i Ekerö tätort och Stenhamra.

Jordbruksmark

Områdena rymmer alla former av lantbruk samt häst- och djurnäring. Delar av dessa områden utgörs av tilltalande kulturlandskap. Enstaka nya byggnader kan lokaliseras i anslutning till befintligt byggnadsbestånd. Generellt gäller dock en restriktiv hållning gentemot ny bebyggelse på brukningsvärd jordbruksmark.

LIS - landsbygdsutveckling i strand-nära läge

Områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen:

- Adelsö Sättra, syfte: camping, turism, näringsliv. Det finns behov av camping på Adelsö. Sättra består av ett antal bostäder och verksamheter med ett delvis lokalt företagande och är beläget på Adelsös nordligaste del.
- Södra Adelsö, syfte: camping, turism, näringsliv. Det finns behov av camping på Adelsö. Större delen av Adelsö har ett utökat strandskydd till 300 meter eller är låglänt, vilket medför sämre grundläggningsförhållanden som innebär en över-svåmningsproblematik. Detta är ett av få områden på södra Adelsö med bättre förutsättningar för utveckling.
- Stenby Adelsö, syfte: camping, turism, näringsliv. Det finns behov av camping på Adelsö. En bebyggd fastighet inom området har tidigare fungerat som kursgård med ett antal uthyrningsrum. Omedelbart norr om området finns kommunalt vatten- och avloppsnät samt en parkering i anslutning till färjeleden mellan Adelsö och Munsö. Området omfattas av utökat strandskydd. Marken är delvis bebyggd. En turistverksamhet såsom camping ska inte avhålla allmänheten från tillgång till stranden. Närhet till strandmiljön erfordras för att göra området attraktivt.
- Hovgården Adelsö, syfte: hamn. Det finns behov av brygga/hamn vid Hovgården för att utveckla världsarvet Birka och Hovgården som besöksmål. Brygganläggningen måste anläggas med stor varsamhet, på grund av landskapsbildskrav.
- Färjeläge norra Munsö, syfte: näringsliv, hamn och bostäder. Detaljplanearbete pågår för området för att möjliggöra förbättring av färjeläget med service, badplats och badbryggor med sjöbod. I detaljplanen föreslås även bostäder i anslutning till färjeläget. Området har naturvärden i form av alsumpskog och lövskog, vilket innebär att hänsyn till naturvärden erfordras.
- Ilända Väntholmsviken, syfte: näringsliv, varv och bostäder. Detaljplanearbete pågår för att skapa förutsättningar för bevarande och utveckling av befintlig hamnverksamhet samt för etablering av ett mindre antal friliggande bostadshus. Eventuellt kan ytterligare bostäder tillkomma söder om varvet.
- Sundsgården, syfte: näringsliv mm. Ekerö kommun förhyr befintliga anläggningar inom området som bostäder för både äldre och nyanlända personer. Sundsgården kan bli en mötesplats för kommunens föreningsliv och medborgare. En mindre strand, båtbyggor, två fotbollsplaner, en tennisbana finns, liksom ett äldre skolhus med lektionssalar, gymnastiksal, uppehållsrum samt slöjdsal. Området skulle kunna inrymma kulturverksamhet. Eventuellt är komplettering av mindre bostadslägenheter möjlig.

- Kungsbryggan Färjestaden, syfte: färjeläge och pendelbåtbrygga. Detta markområde är förhållandevis stort. Syftet är att endast utnyttja en mindre del av området för lämplig placering av färjeläge och tillhörande anläggning, såsom parkering och mindre byggnader. Syftet är att, utifrån ett längre tidsperspektiv, kunna förbättra kommunikationerna mellan Färingsö och nordvästra Stockholmsområdet.

Småbåtshamnar och bryggor

Befintliga småbåtshamnar vid Ekerö Centrum, Jungfrusund, Gällstaö, Rastaholm och Birka bör om möjligt utökas med fler båtplatser. Gästhamnen vid Ekerö centrum bör ges en tydligare identitet och utvidgade servicemöjligheter.

Övriga befintliga bryggor och mindre hamnar kan utvecklas där det är möjligt. Privatisering av ytterligare strandavsnitt bör prövas restriktivt.

Förutsättningar för nya småbåtshamnar vid Stenhamra, Hovgården och Västeräng bör utredas. Två tillfälliga hamnar föreslås på Lovö; väster om Tillflykten, respektive norr om Hogsta.

Kraftledningssystem

Befintligt ledningssystem för elkraft längs Munsö bibehålls.

Reservat skapas för nytt ledningssystem på södra Färingsö och i västra delen av Ekerö tätort. Denna ledning förutsätts ersätta befintlig ledning genom Stenhamra. Reservat skapas även för ny kraftledning (sjökabel) i nordsydlig riktning under strandlinjen mellan Lovö och Kärso.

Större kraftledningar förutsätts förläggas som jord- och sjökabel, åtminstone vid planerad och befintlig bebyggelse.

Fördjupning av översiktsplan

Ingen fördjupning av översiktsplanen finns för närvarande i Ekerö kommun.

Generella riktlinjer

Ställningstaganden gällande mark- och vattenanvändningen för kommunen i sin helhet lämnas i generella riktlinjer. Dessa grundas på kommunala ställningstaganden i olika beslut, på tillämpningar av lagstiftning och riktlinjer från andra myndigheter.

De generella riktlinjerna gäller för områden där inte andra regelverk står att finna. De gäller som underlag för prövning av bebyggelse utanför detaljplanlagda områden, inom områden med detaljplan där större förändringar ska genomföras, eller där detaljplan ska upprättas.

Lokalisering, placering och utformning

Kommunens gestaltningspolicy ”Vackrare Ekerö” bör tillämpas i samband med detaljplanering, markanvisning av kommunal mark, vid utformning av allmänna platser, samt vid planering för kommunala byggnader och anläggningar.

Vid lokalisering, placering och utformning av ny bebyggelse och anläggningar ska hänsyn tas till landskapet, terrängen, klimatförhållanden samt till natur- och kulturvärden på platsen. Närhet till kollektivtrafik, grönområden samt möjligheten att ta till vara ekosystemtjänster, utgör andra faktorer att beakta.

Kommunens kulturmiljöprogram ska beaktas i en avvägning mot andra allmänna intressen i samband med detaljplanering, markanvisning av kommunal

mark, förhandsbesked, vid utformning av allmänna platser samt vid planering för kommunala byggnader och anläggningar.

Detaljplaner och andra planinstrument

Detaljplan krävs i princip för all utbyggnad i utbyggnadsområden och förtätningsområden inom, respektive utom tätortsbandet. Ett mindre antal byggnader kan dock prövas om de kan antas inrymmas i eventuell framtida planläggning.

Detaljplaner framtas med avsikt att skapa bostadstillskott, näringslivstillväxt, offentlig/kommersiell service, såväl som anläggningar för infrastruktur mm.

Riktlinjer

Riktlinjer i samband med upprättande/genomförande av detaljplan, eller andra planeringsinstrument:

- Exploateringen ska bidra till förbättrad framkomlighet, tillgänglighet och trafiksäkerhet längs berörda tillfartsvägar.
- Samhällsekonomiska konsekvenser av planerad exploatering ska bedömas inför ställningstaganden.
- Behov av förskola, respektive grundskola, ska utredas och vid behov integreras i detaljplan.
- Behov av särskilt boende för äldre människor, eller personer med funktionsnedsättning, ska utredas och om möjligt integreras i detaljplan.

- Behov av fritidsanläggningar och ytor för fysisk aktivitet ska vid behov integreras i detaljplaner i Ekerö tätort, Stenhamra och Svanhagen.
- Behov av infartsparkering ska utredas och om möjligt integreras i detaljplan (vid viktiga bytespunkter för kollektivtrafik).
- Behov av ny återvinningsstation ska utredas och om möjligt integreras i detaljplan.
- Behov av bredbandsutbyggnad ska utredas och om möjligt integreras i detaljplan.
- Behov av brygga för passagerarbåttrafik ska utredas och om möjligt integreras i detaljplan (vid sjönära lägen inom tätortsbandet).
- Möjlighet att ordna mötesplatser för alla åldrar, särskilt barn, unga och äldre, ska utredas och om möjligt integreras i detaljplan.
- Möjligheten att utveckla strandpromenad ska utredas och om möjligt integreras i detaljplan (vid sjönära lägen inom tätortsbandet).
- Utveckla naturmark i befintliga detaljplaner för att förbättra tillgänglighet och få en god utformning till stånd.

Prövning av nya byggnader och anläggningar

Enstaka byggnader kan prövas genom förhandsbesked inom olika typer av grönområden, natur- och kulturmiljöer, rekreationsområden samt jordbruksmark inom, såväl som utom tätortsbandet.

Riktlinjer

Riktlinjer vid prövning av enskilda nya byggnader eller anläggningar:

- Ny bebyggelse bör tillkomma inom, eller i anslutning till, tätorter, lokala centra och befintliga bebyggelsegrupper.
- Etablering av verksamheter ska kunna prövas även i andra lägen, om de kan bidra till fler arbetstillfällen, utveckling av turism och besöksnäring.
- Ny bebyggelse ska placeras och utformas så att karaktärsdrag och landskapbild inte förvanskas.
- Ny bebyggelse ska anpassas till befintlig bebyggelse avseende storlek, material, kulör och inplacering.
- Nya byggnader ska anpassas till den terräng, i vilken de placeras. Schakter och utfyllnader ska minimeras. Mer omfattande ingrepp i terrängen ska undvikas.
- Ny bebyggelse bör undvikas på brukningsvärd jordbruksmark.
- Ny bebyggelse bör lokaliseras så att etablerad djurhållning inte försvåras.
- Ny bebyggelse ska undvikas inom ekologiskt särskilt känsliga områden.
- Vid prövning och inplacering av ledningar, master, samt vindkraftverk och andra höga, omfattande eller visuellt påtagliga byggnader och anläggningar, ska alltid stor hänsyn tas till landskapbild, respektive natur- och kulturvärden.

- Storskaliga miljöstörande industrietableringar, som är främmande med hänsyn till kommunens historia, karaktär och läge i Mälaren, ska inte medges.
- I landskap där fornlämningar är av väsentlig betydelse, får inte bebyggelse uppföras som förhindrar allmänhetens tillgänglighet till fornlämningarna, eller fornlämningsområdena. Bebyggelse eller anläggningar bör inte skymma eventuella utblickar mot fornlämningarna.
- Hänsyn ska tas till äldre vägars lägen i landskapet som en del av den kulturhistoriska miljön.
- Äldre och i landskapet dominerande gårdsmiljöer, bör värnas.
- Äldre skolbyggnader bör bevaras. Vid eventuell om- eller tillbyggnad av skolorna bör den kulturhistoriska läsbarheten beaktas.
- Bostäder kan kombineras med verksamheter som inte är störande för omgivningen.
- Särskilda tekniska krav ställs på byggnader som uppförs inom områden med lång utryckningstid för brandförsvaret, respektive på byggnader högre än tre våningsplan.
- Vid prövning av förhandsbesked, bygglov för ny byggnad, större tillbyggnader och större anläggningsarbeten inom riksintresse för totalförsvaret, ska Försvarsmaktens synpunkter inhämtas.

- Bygglov krävs för större bryggor. Tillgängligheten till strandområdet ska beaktas vid prövning. Strandskyddsdispens krävs alltid. Vid muddring och anläggande av större bryggor kan tillstånd för vattenverksamhet krävas.

Slotts- och herrgårdsmiljöer

Herrgårdsmiljöer med dess tillhörande bebyggelse, i förekommande fall även gårdar och torp, ska beaktas som ett sammanhang och värnas. Detta gäller exempelvis samhörigheten mellan Svartsjö slott och Fiskar-torpet. Gårdarnas och torpens gestaltning, skala och färgsättning ska bevaras.

Herrgårdsmiljöers utrymme och dominerande ställning i landskapet ska vidmakthållas. Ny- om- och tillbyggnader bör inte störa utblickar eller inkräkta på herrgårdens dominans. I dalgången söder om Ekebyhofs slott medges ingen ny bebyggelse.

Vatten, avlopp och dagvatten

Allmän VA-försörjning

Vatten och avloppssystem prioriteras utifrån bebyggelseområdenas storlek, täthet, permanentningsgrad, belägenhet, påverkan på ytvatten respektive grundvatten, ytvattenrecipientens känslighet, dricksvattenkvalitet, samt en i övrigt önskvärd samhällsutveckling.

Framtagande av detaljplaner prioriteras gällande samt-

liga områden där kommunala vatten- och avlopps-system avses utvidgas under de närmaste tio åren.

Inom områden där kommunala vatten- och avlopps-system ska utvidgas på längre sikt, det vill säga längre än tio år, gäller följande riktlinjer:

- Inga förändringar av befintliga detaljplaner, som innebär utökade bygggrätter, bör göras
- Nya detaljplaneområden som innebär nya permanentbostäder ska undvikas
- Uppförande av enstaka nya bostäder prövas i varje enskilt fall genom förhandsbesked
- Kommunen är restriktiv till ytterligare bostadshus. Om det bedöms lämpligt kan medgivande lämnas för att ersätta befintliga byggnader
- Tillbyggnader av befintliga bostadshus kan prövas i bygglov, men med krav på godkänd enskild avloppsanläggning

Enskilda VA-anläggningar

Där det i dagsläget inte bedöms föreligga behov av anslutning till det kommunala VA-nätet förutsätts enskilda, eller gemensamma vatten- och avloppsanläggningar. Vid ny- eller tillbyggnad ställs krav på att enskild avloppsanläggning ska ha rimlig kapacitet och vara godkänd för permanentboende. Undantag kan göras för områden som saknar bro- eller färjeförbindelse där permanentboende inte bedöms som sannolik inom överskådlig tid.

Fastighet med enskild VA-lösning ska ha en storlek

som motsvarar behoven och ställda krav. VA ska lösas inom berörd fastighet om inte särskilda skäl föreligger.

I områden där befintliga enskilda avlopp har stora åtgärdsbehov finns en prioriterad utbyggnadslista enligt gällande VA-plan.

Brandsläckning

Tillgång till vatten för brandsläckning ska ses över inför och i framtagandet av nya detaljplaner - och i hanteringen av vissa bygglov där brandvattenförsörjning inte har lösts i detaljplanen.

Kommunen strävar efter att, som lägst, tillämpa alternativt system för vatten för brandsläckning - i områden som är försedda, eller ska förses med kommunalt vatten.

Dagvatten

Dagvattnets betydelse för bebyggelse- och vattenmiljön, liksom kopplingen till ökad risk för översvämning i samband med klimatförändringar, hanteras i en kommande dagvattenstrategi.

Dagvatten ska fördröjas, så att det ges möjlighet att renas innan utsläpp sker i större vattendrag. I områden utanför kommunens verksamhetsområden för dagvatten ansvarar fastighetsägare för dagvattenhantering. Fastighetsägare rekommenderas att ta hand om dagvattnet genom infiltration inom fastigheten. I första hand bör öppna dagvattenlösningar användas för att

minska sårbarheten från klimatförändringar.

Vid ny bebyggelse eller åtgärder inom befintlig bebyggelse, ska möjlighet till lokalt omhändertagande av dagvatten bedömas i varje enskilt fall.

När bebyggelse planeras bör dagvattnet hanteras nära föroreningarnas källa, så långt detta är tekniskt, ekonomiskt och juridiskt möjligt. Förorenat och rent dagvatten bör inte blandas.

Risker för hälsa och säkerhet

Dricksvatten

Kommunen ska verka för att Mälarens vattenkvalitet förbättras och att det finns dricksvatten av god kvalitet, i tillräcklig mängd.

Yt- och grundvattentillgångar skyddas. Särskilt återstående delar av Uppsalaåsen vid Skytteholm och på Munsö skyddas som framtida resurser för dricksvattenförsörjningen. Skyddszonerna kring Mälaren som vattentäkt iakttas.

Eventuell påverkan på vattenkvaliteten i Mörbyfjärden och vid Lovöverkets vattenintag ska studeras i efterföljande detaljplaner.

Hantering av vatten för brandsläckning ska beaktas vid alla typer av byggnadsåtgärder i anslutning till miljö känsliga områden. Vidare ska verksamheter som hanterar miljöfarliga ämnen ska ha möjlighet att samla

upp släckvatten, för att förhindra att det rinner ut i Mälaren, eller infiltreras till grundvattnet. Detta ska beaktas i samband med bygglovhantering eller annan tillståndsgivning.

Skyddsavstånd

Vid prövning av detaljplaner och bygglov ska hänsyn tas till skyddsavstånd och föreliggande risker. Erforderliga skyddsavstånd bedöms i varje enskilt fall.

Hästhållning intill bostadsbebyggelse

Miljönämnden har antagit riktlinjer för hästhållning intill bostadsbebyggelse. Prövning av lämpligt skyddsavstånd ska göras i varje enskilt fall. Faktorer som utgör underlag för beslut om lämpligt skyddsavstånd kan exempelvis vara topografi, förhärskande vindriktning, bebyggelsestruktur, verksamhetens storlek, grad av näringsverksamhet, samt typ och storlek på hagar (rast- och beteshagar).

Vid planering av bostäder i så kallat ”hästnära boende” bör ett kortare skyddsavstånd kunna accepteras.

Inom tätortsbandet och lokala centra bör inte ny hästverksamhet eller motsvarande djurhållning medges.

I samband med bygglovprövning av större stall, ska befintliga och planerade ridstigar i området redovisas.

Vid utbyggnad av gång- och cykelvägar bör möjligheterna att även anlägga parallella ridvägar studeras.

Skydd mot översvämningar och höga vattenflöden

Ny bebyggelse ska så långt möjligt undvikas i låglänta områden.

Vid planläggning ska ny sammanhållen bebyggelse samt samhällsfunktioner av betydande vikt inplaceras med lägsta grundläggningsnivå om lägst +2,7 meter över medelvattennivå för Mälaren (RH2000).

Enstaka byggnader utan ovan angiven betydelse, exempelvis komplementbyggnader, kan placeras med lägsta grundläggningsnivå om lägst +1,5 meter över medelvattennivån för Mälaren (RH2000).

Om det inte är möjligt eller rimligt att följa dessa rekommenderade lägsta grundläggningsnivåer ska området skyddas mot översvämningar, höga vattenflöden och risk för skred genom exempelvis tekniska anläggningsåtgärder.

Ljudmiljö

Bästa möjliga ljudmiljö bör alltid eftersträvas vid en avvägning gentemot andra allmänna intressen, såväl som en god bebyggelsestruktur.

Inom tätortsbandet får riktvärden enligt 4-5 §§ i förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader övervägas inom centrum/småstad samt längs huvudgator inom tätorterna, såsom exempelvis Ekerövägen och Bryggavägen. Det innebär att:

- minst hälften av bostadsrummen i en bostad ska vara vända mot en sida av byggnaden, där 55 dB(A) ekvivalent ljudnivå inte överskrider vid fasaden
- minst hälften av bostadsrummen ska vara vända mot en sida av byggnaden, där 70 dB(A) maximal ljudnivå inte överskrider vid fasaden mellan kl. 22.00 och 06.00
- om 70 dB(A) maximal ljudnivå ändå överskrider, bör nivån inte överskridas med mer än 10 dB(A) maximal ljudnivå vid högst fem tillfällen per timme, mellan kl. 06.00 och 22.00.

I övriga delar av kommunen bör riktvärden enligt 3 § i förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader inte överskridas.

Kraftledningar, master och bredband

Befintliga elkraftledningar ska kunna behållas och vid behov utvecklas. Dessa ledningssystem ska förläggas som jordkabel vid planerad och befintlig sammanhållen bebyggelse. Ny bebyggelse ska i huvudsak inte medges inom elledningars skyddszoner.

I första hand ska redan befintliga master och anläggningar tas i anspråk vid fortsatt utbyggnad för mobiltelefoni. Nya master och anläggningar ska samutnyttjas så långt detta är möjligt.

Inom stora opåverkade områden bör nya master eller andra anläggningar för mobiltelefoni endast medges om alternativa lokaliseringar eller lösningar saknas.

Kommunen verkar för utbyggnad av bredband. Kanalisation för fiberkabel ska alltid beaktas, i samband med nyexploatering och större anläggningsarbeten.

Energi

Ekerö kommun ska verka för god hushållning av energi genom energieffektivisering, minskad energiförbrukning samt ökad andel förnybar energi. Genom att verka för en diversifiering av energikällor kombinerat med åtgärder för energieffektivisering stärker kommunen sin roll som drivande aktör inom energifrågor.

Vid detaljplanering och bygglovprövning av ny bebyggelse ska energisåla bostäder/lokaler, vattenburna uppvärmningssystem samt gemensamma uppvärmningssystem eftersträvas.

Ökad användning av förnybara energislag och reducerad energikonsumtion eftersträvas. Utvecklingen och konsekvenserna av småskalig energiproduktion bevakas av kommunen.

Kommunen strävar efter att i framtiden möjliggöra lokal hållbar energiförsörjning, såsom solenergi och värmepumpar. Kommunen avser att bygga ut närvärmeanläggning i Ekerö centrum och utreder möjligheterna för liknande utbyggnad på fler platser inom tätortsbandet. Vidare utreder kommunen möjligheten att i framtiden tillvarata biogas från biobränsle för uppvärmning.

Radon

I samband med upprättande, eller genomförande av detaljplan i område där man har anledning att befara risk för radonförekomst, ska behov av radonskyddat eller radonsäkrat utförande av byggnader utredas.

Utbyggnadsordning

Utveckling av områden inom tätortsbandet prioriteras för bostadsbyggande. Tätortsbandet ligger nära regioncentrum och blir föremål för en förbättrad kollektivtrafik, under förutsättning att bebyggelsestrukturen blir tillräckligt tät - särskilt i områden för småstad/centrum.

De områden som berörs av planläggning med anledning av bristande vatten- och avloppsförsörjning bör förändras i enlighet med VA-planens prioriteringsordning.

Fortsatt arbete

Ekerö kommun tar för närvarande fram ett antal utredningar, som utgör underlag till översiktsplanen. Väsentliga bidrag från dessa planeringsunderlag har redan integrerats i detta utställningsförslag till översiktsplan.

Ekerö kommun avser att ta fram nya strategidokument avseende:

- Barns och ungas utemiljöer för att främja deras hälsa och utveckling
- Motiv, aktualitet och konsekvenser av redovisade vägreservat
- Brukningsvärd jordbruksmark
- Förekomst av förorenad mark eller nedlagda deponier i områden med risk för ras, skred, översvämningar, eller höga flöden till följd av ökad nederbörd.

Avvägning mellan allmänna intressen

Vid bedömning av lämplig framtida användning av mark och vatten, avvägs olika allmänna intressen mot varandra. Enskilda intressen prövas i efterföljande planering. I vissa fall kan inte alla intressen tillgodoses. Nedan beskrivs kommunens bedömning, där exploateringsintresset har prioriterats högre än andra allmänna intressen.

Jordbruksmark

Jordbruksmark ska i första hand bevaras för denna verksamhets intressen. Att utveckla tätortsbandet och lokala centra med bland annat nya bostäder innebär dock att viss jordbruksmark kan komma att tas i anspråk för andra ändamål - främst på södra Färingsö.

Enligt miljöbalken får jordbruksmark endast exploateras om det finns ett väsentligt samhällsintresse och det inte är möjligt att lokalisera exploateringen till ett annat område. Kommunen bedömer att byggande av nya bostäder och verksamhetsfastigheter, nära regioncentrum och i goda kollektivtrafiklägen, utgör ett väsentligt samhällsintresse. Kommunen bedömer vidare att bättre förutsättningar för levande landsbygd, utveckling av näringsliv och turism, likväl som befolkningsunderlag för service, skolor, mötesplatser och kollektivtrafik, sammantaget utgör väsentliga samhällsintressen.

Utbyggnad i eller i anslutning till befintliga tätorter,

Pågående utredningar:

Trafikstrategi

Energiplan

Dagvattenstrategi

Hållbarhetsstrategi/miljöstrategi

Klimat- och sårbarhetsanalys

Biotopdatabas

Riktlinjer för hästar i planeringen

LIS-utredning (landsbygdsutveckling i strandnära lägen)

Läs mer i kapitlet Förutsättningar.

lokala centra och befintliga bebyggelsegrupper, stödjer en långsiktigt hållbar och robust samhällsutveckling. Detta främjar sannolikt en god bebyggelsestruktur med sammanhållna tätorter.

Tätortsnära natur

Delar av ett område som för närvarande utgör tätortsnära rekreatiomsområde, tas i anspråk för föreslagen bebyggelse vid Svanhagens centrum. Kommunen bedömer att möjligheten att skapa attraktiv småstadsbebyggelse är ett så angeläget intresse, att det motiverar ett ianspråktagande av delar av rekreatiomsområdet. De delar av rekreatiomsområdet som har högst naturvärden bibehålls som tätortsnära natur.

Föreslagna mindre bostadsområden vid Barrudden och Väsbyvägen ligger i nära anslutning till aktivitetsområdet vid Ekebyhovsdalen, men bedöms inte påverka människors möjligheter till rekreation.

Regeringen, Länsstyrelsen och Stockholms läns landsting ställer allt högre krav på kommunerna, att bidra med nya och betydande bostadstillskott.

Hästverksamhet

Nordost om Färentunavägen och söder om Svanhagen (vid Enlundavägen) prioriteras sammanhängande stråk med jordbruksmark, såväl som naturmark för större etablerade hästanläggningar och ridskolor, som även

fortsatt ska ges förutsättningar att bedriva verksamheter på södra Färingsö.

Ett antal hästanläggningar på Södra Färingsö är belägna inom eller nära områden som betraktas som aktuella för ny bebyggelse. Kommunen bedömer att bostadstillskott och verksamhetsfastigheter nära regioncentrum, i goda kollektivtrafiklägen, är ett så angeläget intresse att vissa hästanläggningar på sikt kan komma att omlokaliseras.

Infrastrukturinsatser

Nybyggnaden av Förbifart Stockholm/E4 och breddning av Ekerövägen/261 medför sannolikt att trafikmängderna totalt sett i Stockholmsregionen ökar, då förbättrad infrastruktur ger så kallad inducerad trafik. Det står i konflikt mot miljömålen och kan komma att bidra till ökade trängseffekter i Ekerö kommun och i andra delar av Stockholmsregionen. Kommunen bedömer att trafikökningen kan reduceras när kollektivtrafiken på Förbifart Stockholm/E4 prioriteras och det tillkommande körfältet längs Ekerövägen/261 under högt trafik reserveras för kollektivtrafik.

Vid vägavsnittet förbi världsarvet Drottningholm medför Förbifart Stockholm/E4 att trafikökningen reduceras jämfört med om inga vägåtgärder skulle komma till stånd, då trafiken fördelas i flera riktningar.

Genom Förbifart Stockholm/E4 förändras kommunens perifera läge till ett mer centralt läge i regionen. Det medför möjligheter till omvandling och expansion,

som är till nytta för både Ekerö kommun och Stockholmsregionen. Efterfrågan på exploateringsbar mark kommer att öka. Översiktsplanen ger vägledning vid avvägningar mellan olika intressen, så att expansion kan ske på ett sätt att varken natur-, kulturmiljövärden, eller framtida utveckling äventyras.

Utbyggnad på låglänt mark

Låglänt mark som riskerar att drabbas av översvämning, eller höga vattenflöden, ska så långt möjligt undvikas för mer betydande ny bebyggelse. Kommunen bedömer dock att Västeräng, samt ett område mellan Stenhamra och Svanhagen kan komma att tas i anspråk, trots att marken är låglänt. Utbyggnad i dessa områden kan ge en god bebyggelsestruktur med sammanhållna tätorter. Tekniska anläggningsåtgärder företas, för att säkra funktionen i dessa områden.

Riktlinjerna om lägsta grundläggningsnivå ska generellt följas. Utformning av ny bebyggelse studeras noggrant, i samband med upprättande av detaljplan och inför bygglovprövning.

Strandskydd

Utgångspunkten är att strandsskyddade områden inte ska tas i anspråk för ny bebyggelse. Kommunen bedömer dock att ett antal undantag kan komma att göras, efter särskilda utredningar. Vad gäller Västeräng bedömer kommunen att möjligheten att skapa

attraktiv småstadsbebyggelse är ett så angeläget samhällsintresse att det motiverar att delar av strandskyddet upphävs. Tillgängligheten till strandlinjen kan förstärkas genom gångstråk, restaurang/café, småbåtshamn mm.

Kulturmiljö

I samband med planering av ny bebyggelse, anläggningar mm, ska det som är karaktäristiskt och värdefullt i befintlig bebyggelse, såväl som landskapsbild lyftas fram och värnas.

En stor del av Ekerö kommuns yta omfattar områden som är av riksintresse för kulturmiljövård. Ekerö kommun har identifierat områden med mer betydande kulturmiljövärden. Riksintresseområdena bör begränsas till att omfatta de specifika värdekärnorna.

Vid Skå föreslås industri/verksamheter och centrum/småstad inom riksintresse för kulturmiljövården, men i huvudsak utanför värdekärnorna. Ekerö kommun bedömer att möjligheten att skapa attraktiv småstadsbebyggelse och nya arbetsplatser, nära regioncentrum är så angelägen att det motiverar att en mycket begränsad del av område, betecknad som värdekärna för kulturmiljövård, tas i anspråk.

Flera utbyggnadsområden ligger i nära anslutning till identifierade fornlämningar, särskilt vid Sundby (Ekerö). Kommunen bedömer att hänsyn till fornlämningar kan hanteras i samband med efterföljande detaljplaner och bygglov.

Ekologiskt särskilt känsliga områden

Ekologiskt särskilt känsliga områden och värdefull naturmark ska så långt möjligt bevaras. Kommunen bedömer att möjligheten att skapa attraktiv småstadsbebyggelse och bostäder i goda kollektivtrafiklägen - nära regioncentrum - är ett så angeläget intresse att det motiverar att ekologiskt särskilt känsliga områden och värdefull naturmark, i undantagsfall kan komma att tas i anspråk.

Svag länk i Ekerökilen

Ekerökilens svaga länk genom Ekerö tätort kan komma att ytterligare försvagas. Vid utbyggnad av den för närvarande oexploaterade delen av Älvnäs, eftersträvas att den gröna kilen även fortsatt ska utgöra ett sammanhängande stråk mellan Jungfrusund och Munsö. Delar av dagens naturområden vid Älvnäs kommer dock att tas i anspråk för ny bebyggelse. Kommunen bedömer att möjligheten att skapa attraktiv småstadsbebyggelse - i centralt och kollektivtrafknära läge - är så angelägen att en eventuell ytterligare försvagning av den svaga länken motiveras.

Närhet mellan verksamhetsområde och bostäder

Föreslagna utbyggnadsområden för bostäder vid Sundby (Ekerö) är belägna nära befintliga växt- och husverksamheter. Föreslaget område för industri och verksamheter ligger förhållandevis nära ett mindre

antal bostäder. Ställningstaganden kring lämpliga skyddsavstånd mellan verksamheter och bostäder hanteras i samband med upprättande av detaljplan.

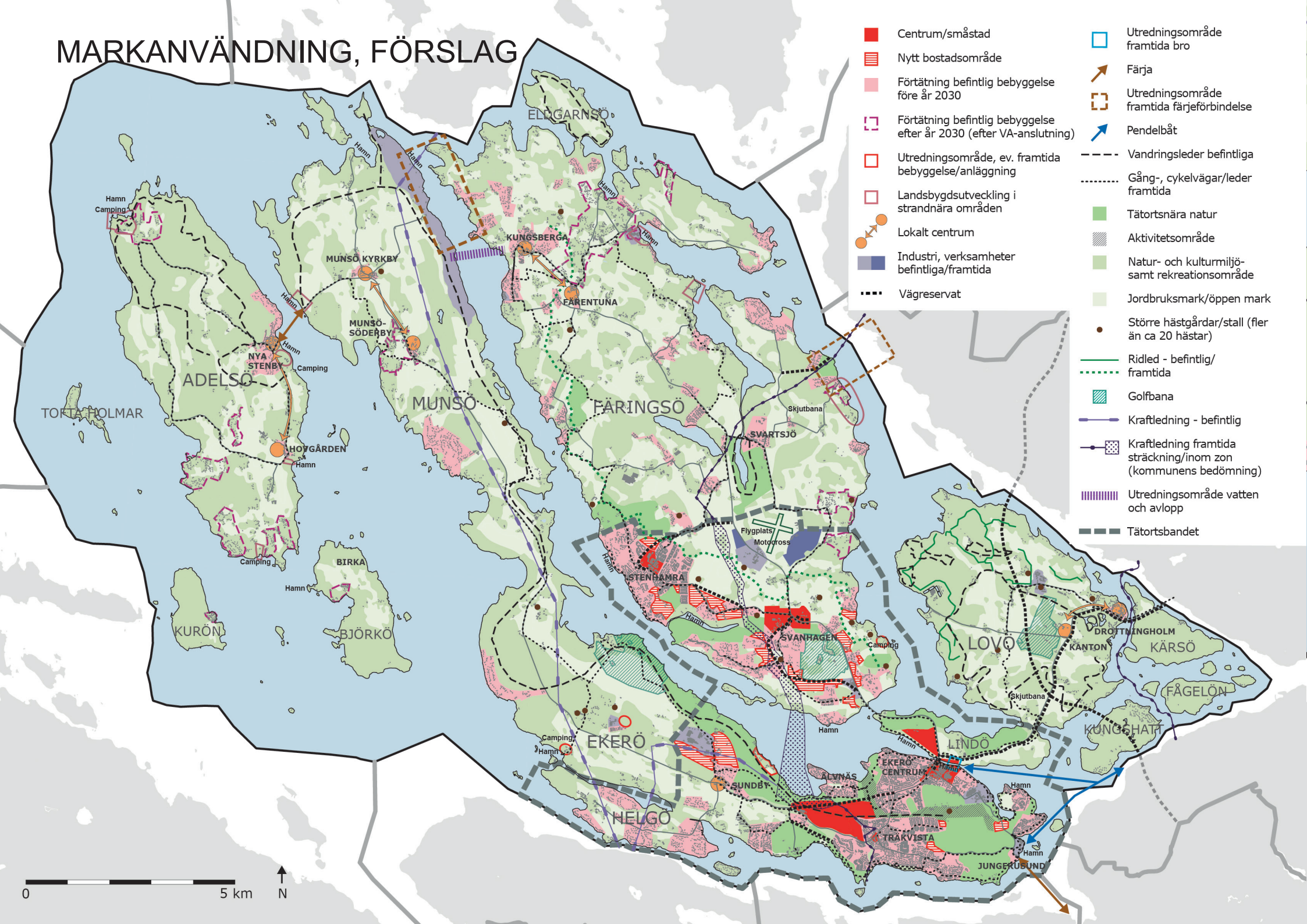
Bostäder i störd ljudmiljö

Bästa möjliga ljudmiljö bör alltid eftersträvas. Kommunen bedömer att ett angeläget samhällsintresse är att möjliggöra bostäder nära regioncentrum. Detta motiverar att nya bostäder som kan komma att utsättas för högre ljudnivåer medges, i samhällen inom tätortsbandet.

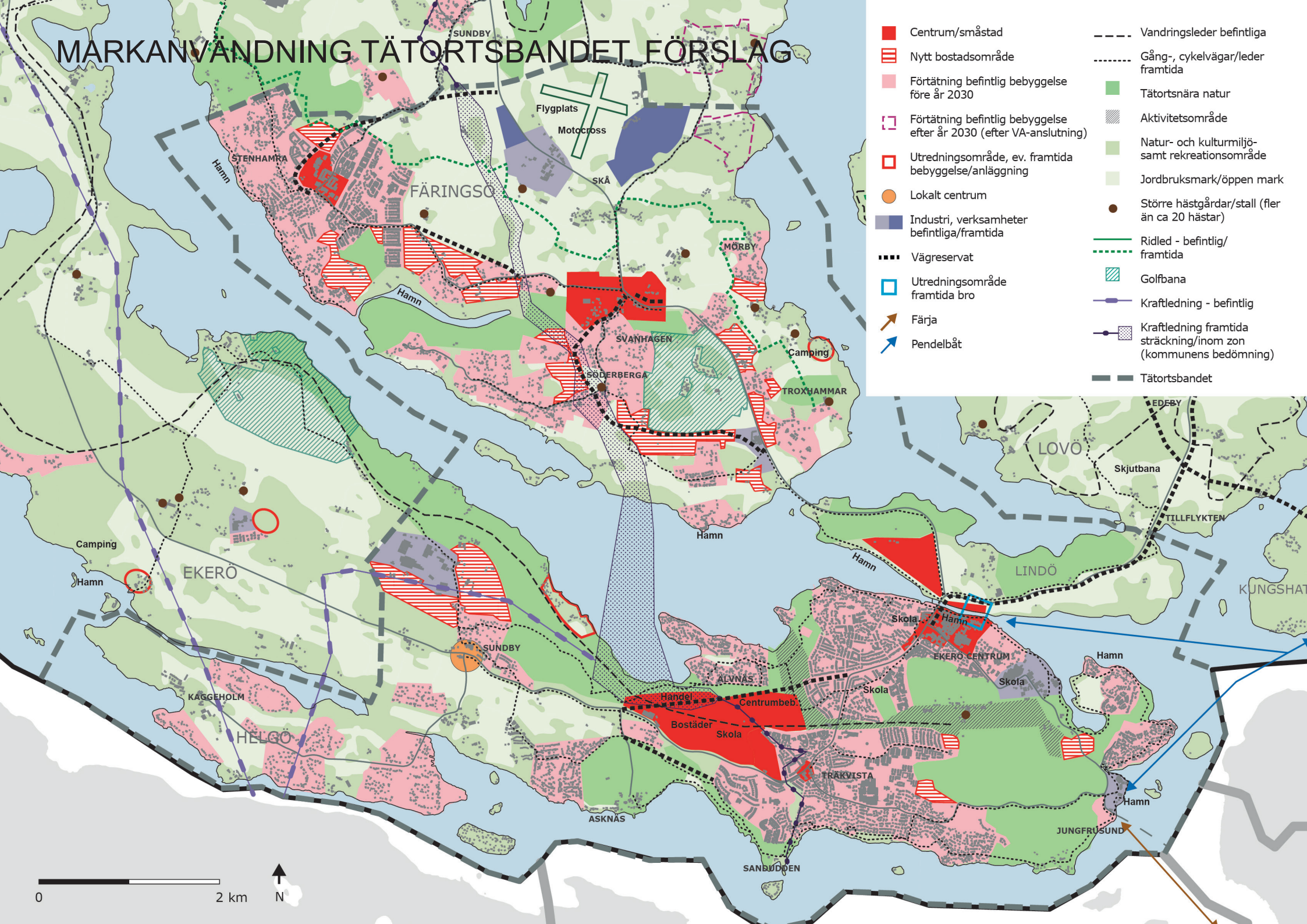
KARTOR

Det här kapitlet innehåller kartor som visar planerad markanvändning i kommunen som helhet, med fokus på tätortsbandet. Kapitlet innehåller även kartor som visar riksintressen, regler enligt lagstiftning, samt översvämningsrisker.

MARKANVÄNDNING, FÖRSLAG

MARKANVÄNDNING TÄTORTSBANDET, FÖRSLAG

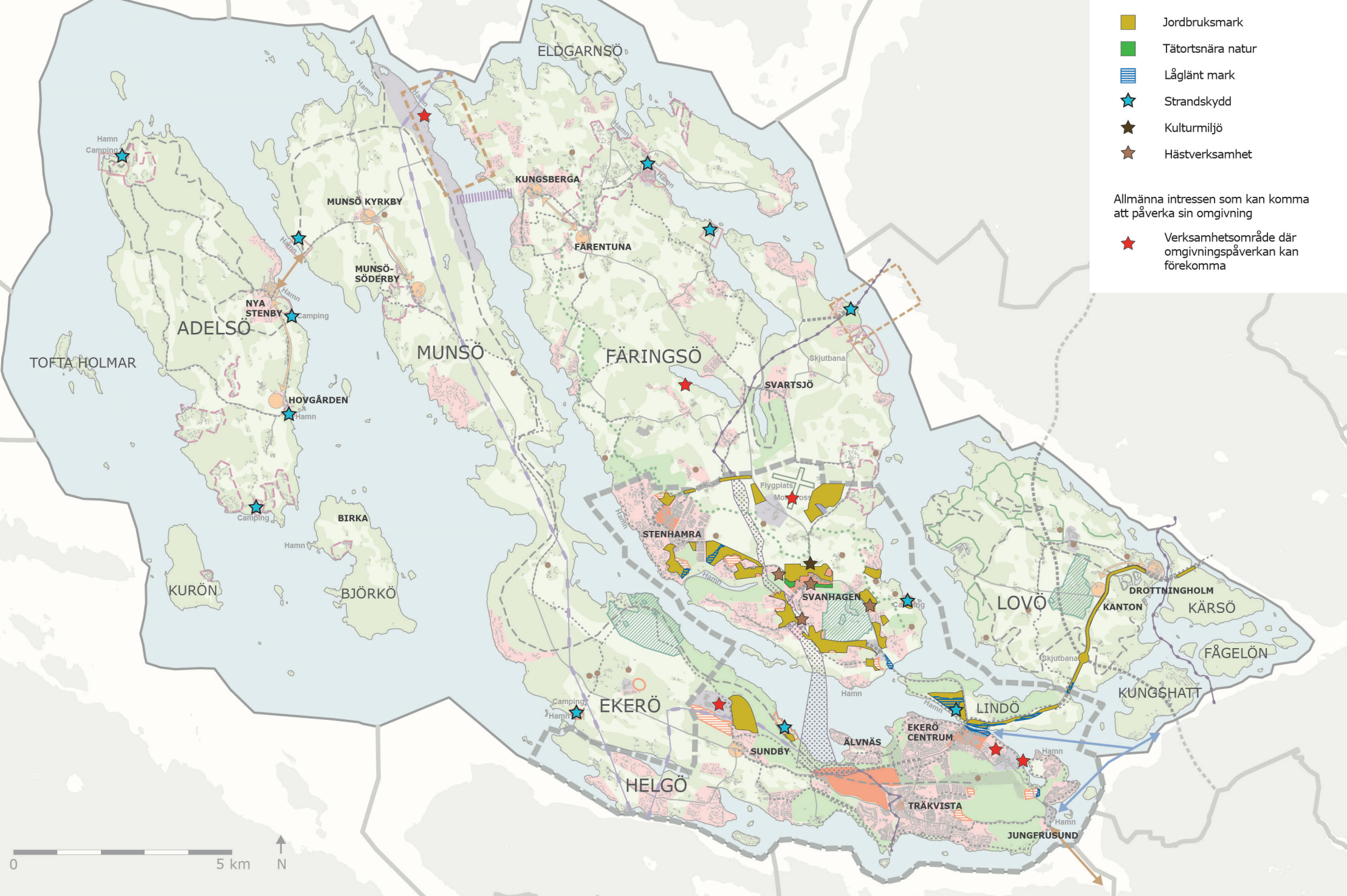
AVVÄGNINGAR MELLAN MOTSTÄENDE INTRESSEN

Allmänna intressen som påverkas av översiktsplanens förslag på bebyggelse och infrastruktur

- Jordbruksmark
- Tätortsnära natur
- ▨ Låglänt mark
- ★ Strandskydd
- ★ Kulturmiljö
- ★ Hästverksamhet

Allmänna intressen som kan komma att påverka sin omgivning

- ★ Verksamhetsområde där omgivningspåverkan kan förekomma

RIKSINTRESSEN

Legend:

- Natura 2000
- Naturvård
- Kulturmiljövård Värdekärna/anslutande
- Världsbefaringszon
- Rörligt friluftsliv och turism
- Friluftsliv
- Farled
- Planerade vägar
- Totalförsvarsområde/influensområde
- Hinderfritt område, Bromma flygplats
- Kraftledning, energidistribution

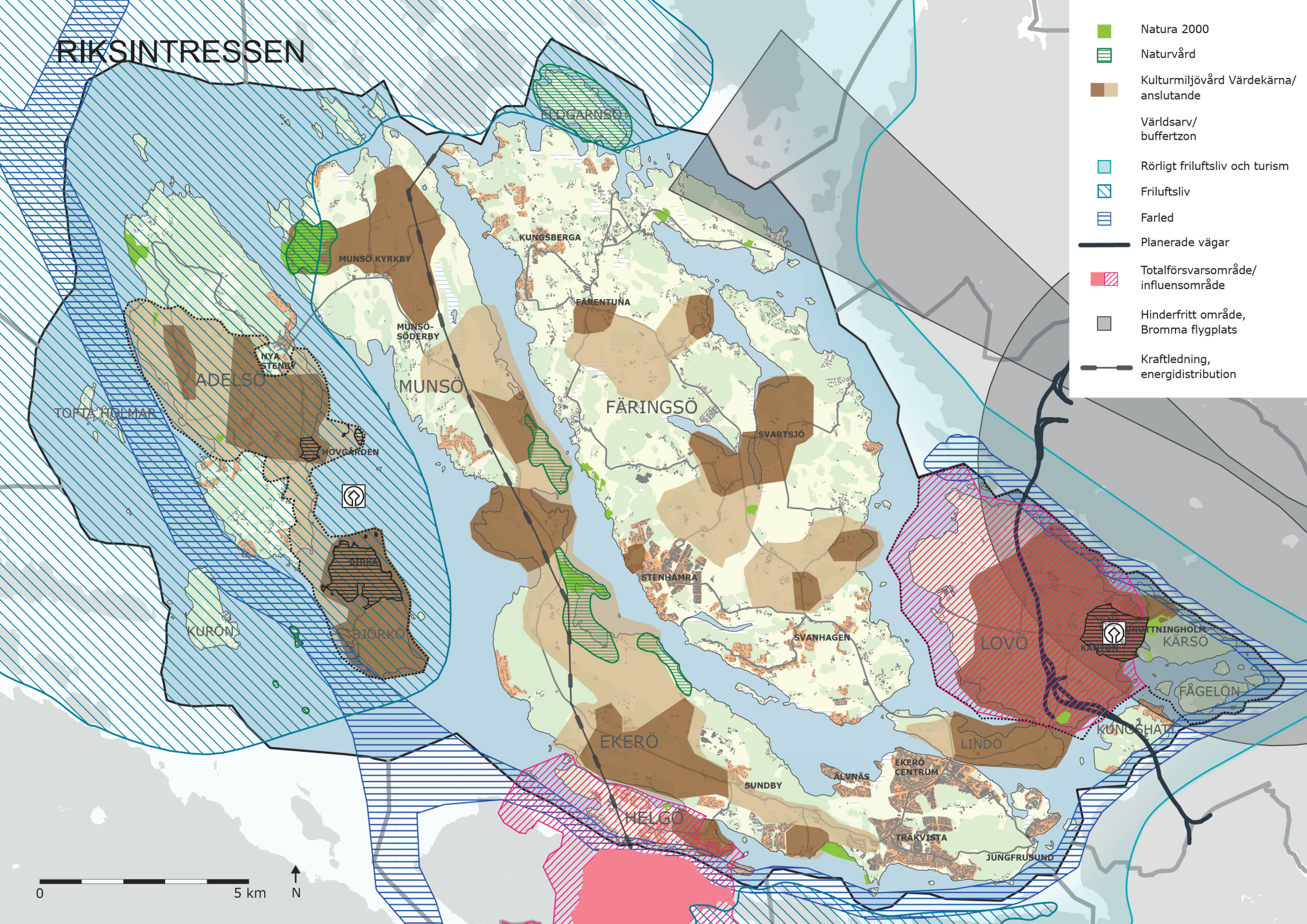
Islands and Locations:

- EDGARNSSÖ
- KUNGSBERGA
- FÄRENTUNA
- MUNSSÖ KYRKBY
- MUNSSÖ-SÖDERBY
- NYA STENBY
- ADELSSÖ
- TORJA HOLMAR
- HÖVGÅRDEN
- KURÖN
- BJÖRKÖ
- SVARTSJÖ
- FÄRINGSÖ
- STENHAMRA
- SVANHAGEN
- LOVÖ
- KUNGSFÄTTA
- LINDÖ
- ALVNÄS
- EKERÖ CENTRUM
- TRÄKVISTA
- JUNGFRUSUND
- HELGÖ
- SUNDBY
- KÄRÖ
- STENINGHOLM
- KÄRSÖ
- FÄGELÖN

Scale and Orientation:

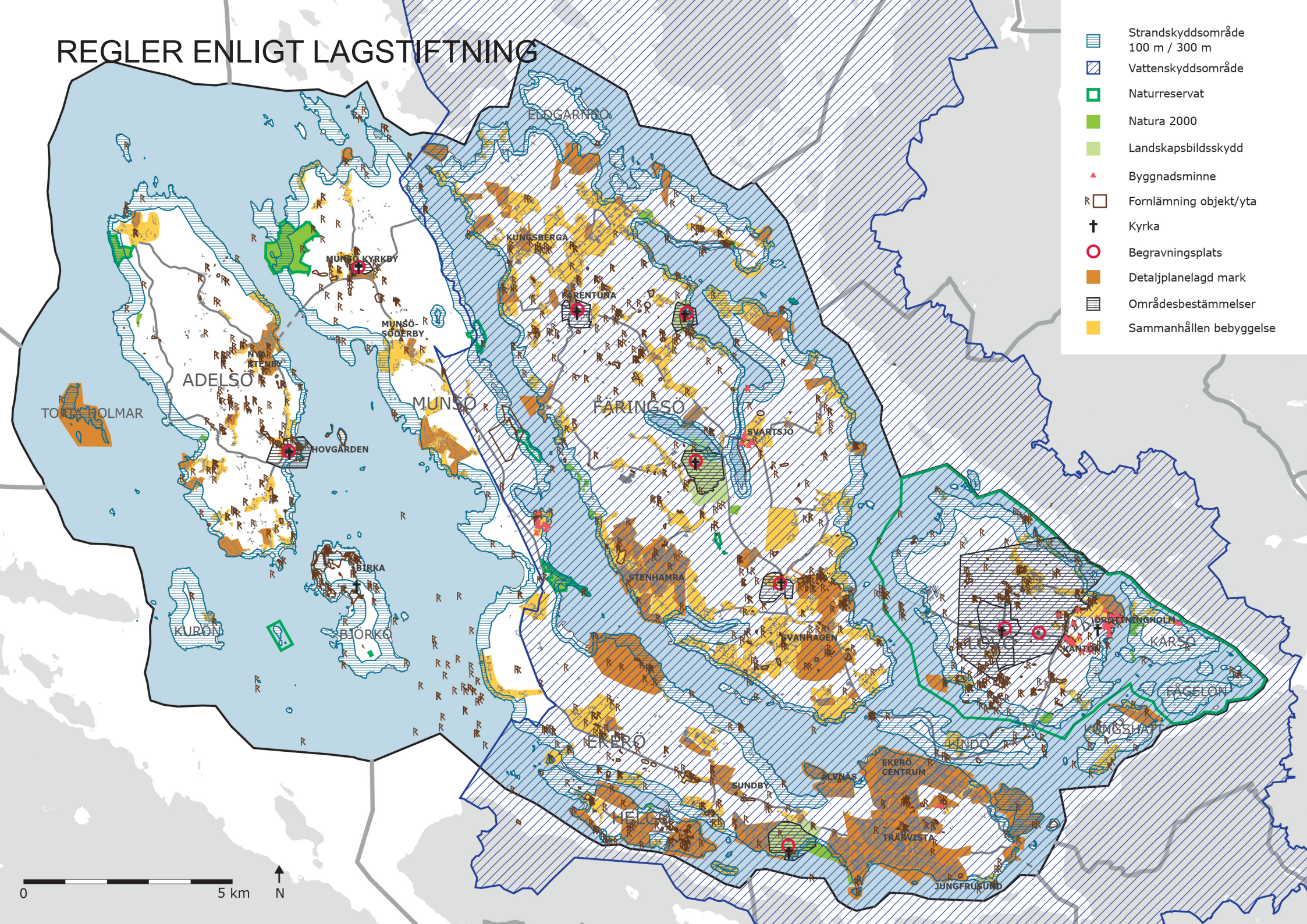
0 5 km N

-
- RIKSINTRESSEN**
- Legend:**
- Natura 2000
 - Naturvård
 - Kulturmiljövård Värdekärna/anslutande
 - Världsarv/buffertzona
 - Rörligt friluftsliv och turism
 - Friluftsliv
 - Farled
 - Planerade vägar
 - Totalförsvarsområde/influensområde
 - Hinderfritt område, Bromma flygplats
 - Kraftledning, energidistribution
- Islands and Locations:**
- EDGARNSSÖ
 - KUNGSBERGA
 - FÄRENTUNA
 - MUNSSÖ KYRKBY
 - MUNSSÖ-SÖDERBY
 - NYA STENBY
 - ADELSSÖ
 - TORJA RÖLMAR
 - HÖVGÅRDEN
 - KURÖN
 - BJÖRKÖ
 - SVARTSJÖ
 - FÄRINGSÖ
 - STENHAMRA
 - SVANHAGEN
 - LOVÖ
 - ÖRTNINGHOLM
 - KÄRSÖ
 - FÄGELÖN
 - KUNGSFÄTTA
 - LINDÖ
 - ALVNÄS
 - EKERÖ CENTRUM
 - TRÄKVISTA
 - JUNGFRUSUND
 - SUNDBY
 - HELGÖ
 - EKERÖ
- Scale:** 0 5 km
- North Arrow:** N

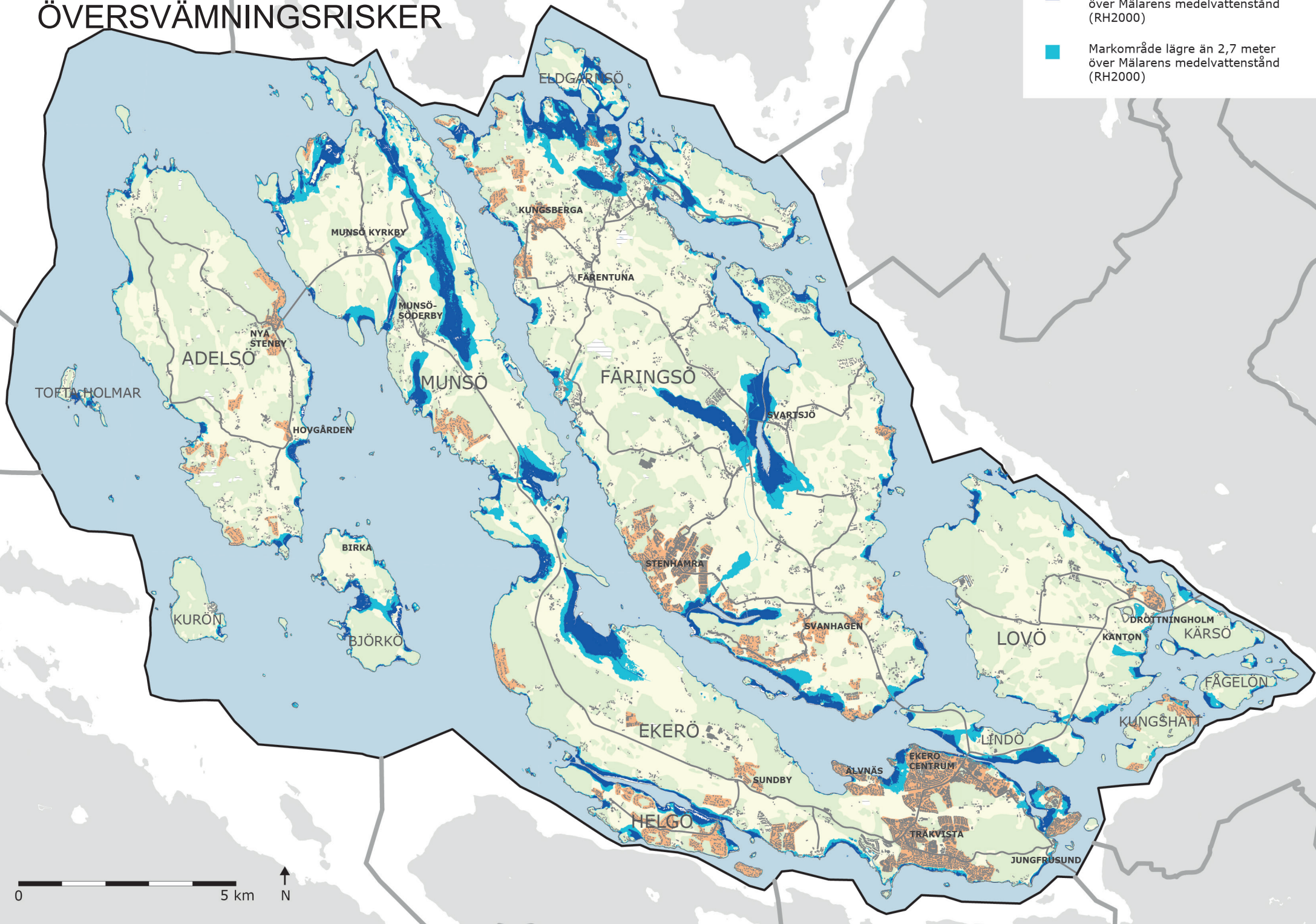
REGLER ENLIGT LAGSTIFTNING

- Strandskyddsområde
100 m / 300 m
- Vattenskyddsområde
- Naturreservat
- Natura 2000
- Landskapsbildsskydd
- Byggnadsminne
- Fornlämning objekt/yta
- Kyrka
- Begravningsplats
- Detaljplanelagd mark
- Områdesbestämmelser
- Sammanhållen bebyggelse

ÖVERSVÄMNINGSRISKER

- Markområde lägre än 1,5 meter över Mälarens medelvattenstånd (RH2000)
- Markområde lägre än 2,7 meter över Mälarens medelvattenstånd (RH2000)

0

5 km

N

FÖRUTSÄTTNINGAR

I det här kapitlet beskrivs befintliga förutsättningar i Ekerö kommun som ligger till grund för arbetet med en ny översiktsplan. Här redovisas allmänna intressen enligt plan- och bygglagen och de anspråk som dessa intressen ställer på mark- och vattenanvändning. Länsstyrelsens regionala underlagsmaterial, RUM, har varit utgångspunkt för beskrivningen.

De allmänna intressena redovisas utifrån ett antal teman: Riksintressen, Ekerö kommuns roll i regionen, mellankommunala frågor, långsiktigt hållbar och robust samhällsutveckling, Ekerö kommuns tillväxt, naturvård, friluftsliv, kulturmiljövård, kommunikationer, totalförsvar, näringsliv, tekniska anläggningar, miljöskydd, hälsa och säkerhet samt räddningstjänst.

I vissa fall kan inte alla allmänna intressen tillgodoses fullt ut. Avvägning mellan olika allmänna intressen redovisas i kapitlet Användning av mark- och vattenområden.

Riksintressen

Vad som är riksintressen definieras av respektive statlig myndighet, enligt miljöbalken (MB). Ekerö kommun berörs av följande riksintressen enligt 3 kap 5-10 §§ och 4 kap 2 § MB.

- Naturvård (sid 60)
- Friluftsliv (sid 72)
- Kulturmiljövård (sid 78-79)
- Kommunikationer (sid 84)
- Totalförsvaret (sid 96)
- Yrkesfiske (sid 97)
- Energidistribution (sid 102)

Läs om riksintressenas behandling under respektive avsnitt.

Riksintressen

Riksintressen (3 kap 5-10 §§ miljöbalken)

Områden som är av riksintresse enligt de generella hushållningsbestämmelserna i 3 kap 5-10 §§ miljöbalken (MB) ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada eller påtagligt försvåra bedrivande, utvinning, tillkomst eller utnyttjande av riksintressen.

I de fall ett område är av riksintresse för flera oförenliga ändamål ska företräde ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. Behövs området eller del av detta för en anläggning för totalförsvaret ska försvarsintresset ges företräde.

Riksintressen (4 kap 2 § miljöbalken)

Mälaren med öar och strandområden är ett riksintresse enligt 4 kap 2 § MB. Det innebär att detta riksintresse är beslutat av Riksdagen och har därmed en starkare ställning än övriga riksintressen.

För riksintressen enligt 4 kap 2 § MB ska turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag, eller andra ingrepp i miljön.

Riksintressenas behandling

Enligt plan- och bygglagen ska kommunen i översikts-

plan visa hur riksintressena tillgodoses och bedöma vilken påverkan, eller eventuell skada, på riksintressena som planens förslag kan medföra.

Länsstyrelsens uppgift är att samordna de statliga riksintresseanspråken och ge kommunen det aktuella planeringsunderlag som behövs för denna bedömning. Vidare ska Länsstyrelsen för statens del bevaka att riksintressena tillgodoses i planeringen, på det sätt som lagen föreskriver.

Om kommunen i planen ger uttryck för en annan uppfattning än Länsstyrelsen gällande tolkningen och innebörden av ett speciellt riksintresse, uppmärksammas detta i Länsstyrelsens granskningsyttrande över planen. Om kommunen vidhåller sin uppfattning, även vid antagandet av översiktsplanen, redovisas detta särskilt i planhandlingarna.

Ekerö kommuns roll i regionen

Ekerö kommun är en ökommun belägen i östra Mälaren, med en yta om 385 km² och som består av 140 öar, kobbar och skär. De största öarna är Ekerö, Färingsö, Munsö, Lovö, Adelsö, Helgö och Björkö. Ekerö kommun tillhör Stockholms län i sydvästra delen av landskapet Uppland.

Kommunen ingår i Stockholmsregionen och gränsar till Upplands-Bro, Järfälla, Stockholm, Huddinge, Botkyrka, Salem, Södertälje (Stockholms län),

Strängnäs (Södermanlands län) samt Enköping (Uppsala län). Direkt vägförbindelse finns enbart mellan Ekerö kommun och Stockholms kommun samt färjeförbindelse mellan Ekerö kommun och Botkyrka kommun.

I intilliggande kommuner finns några av Stockholmsområdets mest expansiva områden, såsom Fittja, Skärholmen/Kungens kurva, Flemingsberg, Södertälje, Bromma, Sundbyberg samt Solna.

Regional utvecklingsplan

Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen (RUFS 2010) utgör regionplan, enligt plan- och bygglagen, såväl som regionalt utvecklingsprogram (RUP), med stöd av förordning om regionalt tillväxtarbete.

Enligt RUFS 2010 bör åtta yttre regionala stadskärnor utvecklas som stödjepunkter för Stockholms centrala regionkärna. Dessa yttre stadskärnor är Arlanda-Märsta, Barkarby-Jakobsberg, Kista-Sollentuna-Häggvik, Täby-Arninge, Kungens kurva-Skärholmen, Flemingsberg, Haninge centrum samt Södertälje.

Framtagande av ny regional utvecklingsplan - RUFS 2050 - pågår parallellt med framtagande av ny översiktsplan för Ekerö kommun.

Gemensam bostads- och arbetsmarknadsregion

I RUFS 2010 finns tydliga ambitioner att även arbetsplatser behöver koncentreras till regionala stadskärnor. I strategin eftersträvas att antalet sysselsatta i de yttre regionala stadskärnorna ökar betydligt mer än i övriga områden.

Förbifart Stockholm/E4 kommer att öka tillgängligheten till arbetsplatser, både i norra och södra Stockholmsregionen. Stora arbetsplatskoncentrationer finns bland annat i Kista, Solna, Flemingsberg, Kungens kurva och Södertälje.

Utveckling av regionala stadskärnor, RUFS 2010

Högre utbildning

Ekerö kommun har haft överläggningar med Södertörns högskola i Flemingsberg, om att förlägga ett centrum för pedagogisk utveckling i kommunen. Detta skulle möjliggöra verksamhetsförlagd utbildning för lärarstudenter, samtidigt som pedagoger i kommunen kan få kompetensutveckling och möjligheter till fortbildning. En förutsättning är goda kollektivtrafikmöjligheter mellan Ekerö kommun och Huddinge kommun.

RUFS 2010**Vision**

- Europas mest attraktiva storstadsregion

Mål

- En öppen och tillgänglig region
- En ledande tillväxtregion
- En region med god livsmiljö
- En resurseffektiv region

Strategier

- Öka uthållig kapacitet och kvalitet inom utbildningen, transporterna och bostadssektorn
- Utveckla idéer och förnyelseförmåga
- Säkra värden för framtida behov
- Vidareutveckla en flerkärnig och tät region
- Stärk sammanhållningen
- Frigör livschanser

Läs mer:

Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen: RUFS 2010. Stockholms läns landsting, Rapport 2010:5.

Mellankommunala frågor**Gemensam bostads- och arbetsmarknadsregion**

- Bostadsbyggande
- Arbetstillfällen

Utbildning

- Högre utbildning
- Gymnasieplatser i andra kommuner
- Fritt skolval i grundskola

Transportinfrastruktur

- Byggande av Förbifart Stockholm/E4
- Breddning av Ekerövägen/261
- Färjeförbindelse mellan Jungfrusund och Slagsta (Botkyrka kommun)
- Eventuell färjeförbindelse mellan Färingsö och Hässelby (Stockholms stad)
- Pendelbåttrafik mellan Ekerö centrum och Stockholm

Kollektivtrafik

- Goda kommunikationer till viktiga målpunkter i angränsande kommuner
- Regionalt cykelvägnät mellan Ekerö tätort och Botkyrka, via färjeförbindelsen Ekeröleden
- Kollektivtrafik som möjliggörs av Förbifart Stockholm/E4

Energiförsörjning

- Elkraftledning av riksintresse
- Närvärmeanläggning i Ekerö tätort

Reglering av Mälarens vatten

- Skydd mot översvämningar och höga vattenflöden

Dricksvatten

- Ytvattentäkter
- Vattenskyddsområde

Räddningstjänst

- Södertörns brandsförsvarsförbund

Friluftsliv och rekreation i Ekerö kommun av intresse för hela regionen

- Natur
- Kulturmiljö
- Fritidsanläggningar (flygplats, golfbanor, ridanläggningar mm)

Ekerö kommuns besöksmål för turism

- Våra mälarear och Mälaren i sig är attraktiva besöksmål i Stockholmsregionen

Storstadsnära lantbruksområden

- Jordbruksmark av intresse för Stockholmsregionen

Skjutbanor, främst på Lovö och Färingsö

- Allmänt intresse för polis, säkerhetspersonal, jägare mfl i regionen

Utöver dessa mellankommunala frågor finns statliga intressen (riksintressen) som påverkar flera kommuner.

Långsiktigt hållbar och robust samhällsutveckling

En långsiktigt hållbar och robust samhällsutveckling tar hänsyn till ekologiska, sociala, såväl som ekonomiska aspekter. Utvecklingen innebär att Ekerö kommun, så långt möjligt, verkar för att:

- tillämpa varsam markanvändning, som inte reducerar naturvärdena
- övergå till förnybara resurser och lätt nedbrytbara ämnen
- begränsa skadliga utsläpp och effektivisera energianvändningen
- inte minska den biologiska mångfalden
- bevara ekosystemtjänster
- erbjuda utbildning, boende och service som efterfrågas, till alla kommuninvånare
- klimatanpassa och öka resiliensen i samhället
- lämna förutsättningar för god hälsa och vård
- erbjuda en attraktiv och trygg livsmiljö
- det kulturhistoriska landskapet värnas
- kommunalekonomi i balans bibehålls
- hållbarhet i försörjningskedjor förstärks
- arbetslösheten hålls på en låg nivå.

Sårbarhet mot klimatförändringar

De klimatförändringar som världen står inför berör samhällets alla sektorer. Klimatmodeller visar att

det kommer att bli varmare och fuktigare framöver. Medeltemperaturen och årsnederbörden kommer att öka, samtidigt som det kan bli fler kraftiga värmeböljor samt fler och kraftigare skyfall. Konsekvenserna av ett förändrat klimat kan komma att påverka verksamheter, infrastruktur och samhällsfunktioner. Klimatförändringar kan på sikt även medföra ökat immigrationstryck på grund av klimateffekter i andra delar av världen, hot mot livsmedelsförsörjning och energitillförsel.

Ett aktivt arbete för att höja beredskap inför framtida hot och att öka lokal försörjningsgrad genom regionalt samarbete, innebär förbättrad resiliens i kommunen. Alla kommuner är enligt lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, skyldiga att minska sårbarheten och hantera krissituationer.

Ekerö kommun har under år 2016 tagit fram en klimat- och sårbarhetsanalys, med analys av vilka konsekvenser som kan uppträda. De systemtyper där ett framtida klimat kan antas medföra störst konsekvenser för flest människor i Ekerö kommun, är de som är kopplade till vatten på olika sätt, såsom dricksvattenförsörjning, avloppssystem, översvämningar av låglänta områden, källare och vägar vid skyfall, samt ras och skred orsakade av skyfall och höga flöden. Mälarens avrinningsområde är stort och slussarna i Stockholm och Södertälje reglerar utflödet och därmed vattennivån. Det är angeläget att öka avbördningen från Mälaren för att undvika översvämningar

Kommunen tar för närvarande fram en hållbarhets-/miljöstrategi samt en klimat- och sårbarhetsanalys, som underlag för översiktsplanen.

Värdet av ekologiska aspekter på en långsiktigt hållbar och robust samhällsutveckling avvägs mot andra intressen, se kapitel Användning av mark- och vattenområden.

Läs mer:

Lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (2006:544)

och en generellt sett höjd vattennivå i Mälaren.

Ökade temperaturer kan påverka människors hälsa till följd av värmeböljor och ökad smittspridning. I de fallen eldistributionssystem och telekommunikationssystem slås ut kan det resultera i betydande konsekvenser. Dessa system bör därför anpassas med hänsyn till framtida klimatförhållanden.

Klimat- och sårbarhetsanalysen visar på ett antal tänkbara åtgärder för att reducera de negativa konsekvenserna av ett förändrat klimat, exempelvis

- Inventera vägar i låglänta områden som riskerar att undermineras vid höga flöden/översvämning.
- Utredda om det är möjligt att använda flygfältet i Skå som reservkommunikationsmedel, om kommunen skulle bli avskuren från andra delar av Stockholmsregionen.
- Säkra tekniska system som försörjs med elektricitet.
- Uppdatera VA-planen med beredskap för framtida klimatförhållanden.
- Kartlägga områden med ökad risk för ras, skred och erosion.
- Kartlägga om förorenad mark respektive nedlagda deponier ligger i riskområden för ras och skred eller i riskområden för översvämningar
- Kartlägga om förorenad mark påverkas av ökad tillrinning till följd av ökad nederbörd.
- Minimera hårdgjorda ytor och främja öppna dagvattenlösningar.

Eko-kommun

Ekerö kommun är medlem i Sveriges ekokommuner. Utgångspunkten är ett ekosystem i balans, som basen för en hållbar ekonomisk och social utveckling. Sveriges ekokommuner vill vara förebild, föregångare, pådrivande, opinionsbildare, kunskapsförmedlare samt utgöra en arena för erfarenhetsutbyte.

Ekosystemtjänster

Med ekosystemtjänster avses ekosystemens direkta och indirekta bidrag till människors välbefinnande. Ekosystemen ger oss bland annat luft- och vattenrening, jordbildning, primärproduktion och naturupplevelser som positivt kan påverka vår hälsa.

Miljökvalitetsmålet om ökad biologisk mångfald har som ett av sina delmål att värdet av ekosystemtjänster ska integreras i ekonomiska ställningstaganden, politiska avväganden och andra beslut i samhället - där det är relevant och skäligt.

Ekerö kommuns tillväxt

Befolkningsutveckling

Ekerö kommun är belägen i en av de snabbast växande regionerna i Sverige.

I Ekerö kommun bor drygt 27 000 personer (den 31 december 2016). Kommunen har en befolkningstäthet om cirka 125 invånare/km².

Befolkningen är koncentrerad till tre samhällen, Ekerö tätort med Träkvista (cirka 13 000 invånare) Stenhamra med omnejd (cirka 4 000 invånare) samt Svanhagen/Söderberga (cirka 2000 invånare). Resterande befolkning fördelar sig främst på övriga delar av kommunen: Färentuna/Kungsberga, Sånga/Svartsjö, Hillesjö, Sundby/Helgö, Munsö kyrkby/Söderby, Adelsö samt Drottningholm.

Landsbygden har en relativt hög befolkningstäthet, i förhållande till andra kommuner. Större bebyggelsegrupper finns i stora delar av kommunen, särskilt på Färingsö.

För närvarande bor ungefär 2500 personer på norra Färingsö, cirka 900 personer på norra Munsö, cirka 800 personer på Adelsö och cirka 1000 personer på Lovö.

Ekerö kommuns framtida befolkningsutveckling bedöms resultera i cirka 35 000 invånare år 2030, respektive omkring 40 000 invånare år 2050. För att

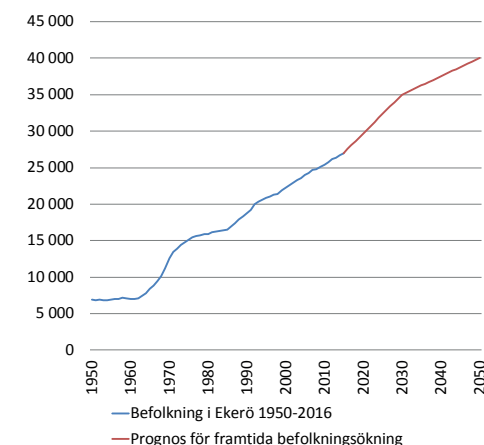
möta den prognostiserade befolkningsutvecklingen planerar Ekerö kommun för i genomsnitt omkring 175 nya bostäder per år under åren 2017-2021, omkring 225 bostäder per år under åren 2022-2026 samt omkring 200 bostäder per år under åren 2027-2030.

I relativa tal har Ekerö kommun haft den tionde kraftigaste befolkningsutvecklingen i riket under en fyrtioårsperiod och den femte kraftigaste utvecklingen under stora delar av det senaste decenniet. Jämfört med Stockholms län som helhet bedöms Ekerö kommun bli föremål för en dubbelt så kraftig befolkningsutveckling under åren 2010-2030, med ett genomsnittligt befolkningstillskott om 400 nya Ekeröbor respektive 140 nya bostäder per år under denna tjugoförårsperiod.

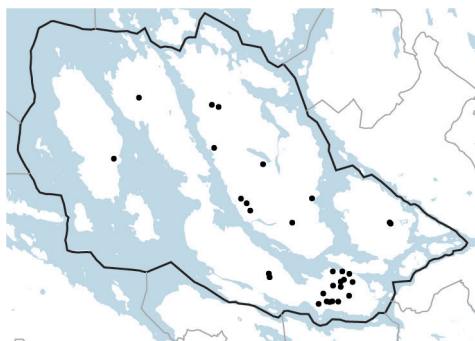
Integrationsstrategi

Ekerö kommun har tagit fram en integrationsstrategi som syftar till att Ekerö kommun ska bli bäst i Sverige på integration. Prioriterade områden för att skyndsamt uppnå bästa möjliga integration är boende, barn och utbildning, arbetsmarknad och självförsörjning, kultur och fritid respektive samverkan.

Samarbete mellan kommunen, civilsamhället, idrottsföreningar och enskilda medborgare, är avgörande. Nyanlända kan genom kommunens förmedling, få kontakt med exempelvis föreningar eller värdfamiljer. Vissa organisationer i kommunen arbetar för att erbjuda nätverk för nyanlända människor.

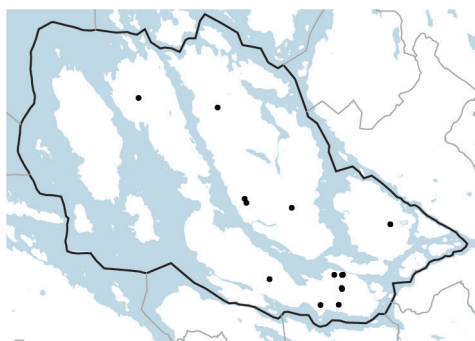
Befolkningsutveckling i Ekerö kommun

Förskolor

Äldreboenden

Grundskolor

Tätorter och service

Kommunens centralort och största tätort är Ekerö centrum, belägen på Ekerö vid Tappsund. Ekerö centrum består av de tidigare orterna Tappström och Träkvista, vilka nu betraktas som integrerade. Ekerö centrum ritades av arkitekt Ralph Erskine och stod klart år 1991.

Stenhamra och Svanhagen/Söderberga är andra större tätorter i kommunen. Sundby, Munsö kyrkby-Söderby, Nya Stenby-Hovgården, Kungsberga-Färentuna och Drottningholmsmalmen-Kanton utgör lokala centra för omgivande landsbygd.

Störst serviceutbud - både kommunal och kommersiell - finns i Ekerö centrum. Visst serviceutbud finns även vid Träkvista torg, Stenhamra centrum och Svanhagen. Kommunal service i form av förskolor, skolor, äldreboenden mm finns i ett antal samhällen i kommunen.

Förskolor

I Ekerö kommun finns 30 stycken förskolor - 17 kommunala, respektive 13 fristående. Flest förskolor finns i Ekerö tätort. I övrigt finns förskolorna lokaliserade till ett antal samhällen i kommunen.

Grundskolor

I Ekerö kommun finns 14 stycken grundskolor - 12 kommunala, respektive 2 fristående. I Ekerö tätort finns sju grundskolor, varav en är fristående. I Sten-

hamra finns två kommunala grundskolor. I Färentuna, Munsö, Skå och Sundby finns en kommunal grundskola i respektive samhälle. På Lovö finns en fristående grundskola.

För närvarande finns i princip ingen ledig kapacitet i befintliga skolor och förskolor. I samband med att antalet invånare i kommunen ökar, är det därför angeläget att antalet skolplatser och förskoleplatser utökas - genom utbyggnad av befintliga skolor, såväl som nybyggnad av nya anläggningar.

Med utgångspunkt från befolkningsprognos och efterfrågan på skolplatser ökar behovet av platser i förskola och grundskola i hela kommunen.

Gymnasieskola

Ekerö kommun har för närvarande enbart ett mindre gymnasium, som erbjuder individuellt program samt språkintröddning.

Idrottsplatser

Ekerö kommun har två större idrottsanläggningar vid Träkvistavallen och Svanhagen. Dessa anläggningar är några av de mest besökta platserna i kommunen och bör successivt utvecklas.

Äldreboenden

I Ekerö kommun finns tre särskilda boenden för äldre:

- Ekgården ligger i Ekerö centrum och drivs i kommunal regi. Anläggningar har totalt 90 boendeplatser.
- Kullen ligger i Ekerö centrum och drivs på enskild entreprenad. Anläggningen har totalt 82 boendeplatser.
- Färingsöhemmet avvecklades våren 2017. Istället uppförs ett nytt särskilt boende för äldre i Stenhamra, Söderströmsgården. Det kommer att drivas i kommunal regi och ha ungefär 64 boendeplatser.

Ökat behov av äldreomsorg

Antalet äldre i Sverige kommer att öka kraftigt under de kommande decennierna. Med detta följer ett ökat behov av äldreomsorg, hemtjänst, såväl som särskilt boende.

I Ekerö kommun ökar den äldre befolkningen (65 år och äldre) från cirka 4 500 personer år 2015, till cirka 5 500 personer år 2025. Mest markant är utvecklingen bland personer som är 80 år och äldre, som ökar med cirka 800 personer. Gruppen 80 år och äldre har även mest behov av stöd från den kommunala äldreomsorgen.

Den senaste långtidsprognosen gällande behovet av äldreomsorg i kommunen genomfördes år 2010. Den visar ett fortsatt behov av platsutbyggnad, efter att det särskilda boendet i Stenhamra färdigställts.

Nästkommande etablering av särskilt boende för äldre bör ske i, eller kring Ekerö tätort. Därefter kan fortsatt

utbyggnad eventuellt komma till stånd vid Sundby, Jungfrusund, eller dylikt. Bedömningen tar hänsyn till olika krav på lokalisering: befolkningsprognos i olika kommunalar, personalförsörjning, möjlighet till goda kommunikationer samt boendemiljö för de äldre.

Boenden med särskild service

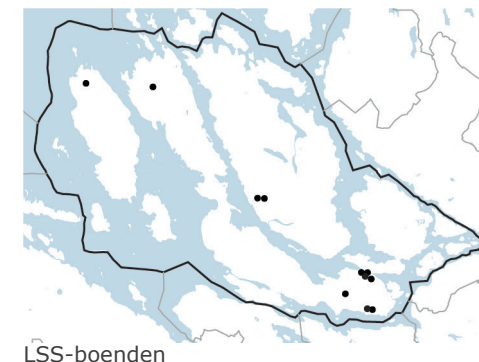
I Ekerö kommun finns totalt elva boenden med särskild service enligt lagen om särskild service, LSS. Boendena utgörs av fyra serviceboenden och fyra gruppboenden som drivs i kommunal regi samt ett serviceboende och två gruppboenden som drivs på privat entreprenad. Socialnämnden är ytterst ansvarig och förfogar över platserna på samtliga boenden.

I servicebostäderna får man stöd och service dygnet runt av en personalgrupp, som efter behov och önskemål ger individuellt stöd i den egna bostaden. Kommunens servicebostäder drivs utifrån fem kvalitetskriterier: självbestämmande, integritet, delaktighet/tillgänglighet, kontinuitet samt helhetssyn.

Detaljplanerad mark

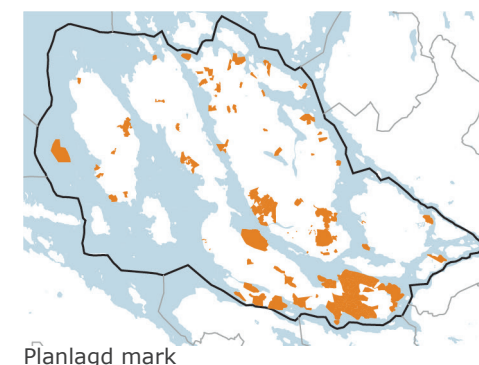
Reglering av markens och vattnets användning kan ske med detaljplan och områdesbestämmelser. Äldre planeringsinstrument såsom stadsplaner och byggnadsplaner gäller som detaljplaner.

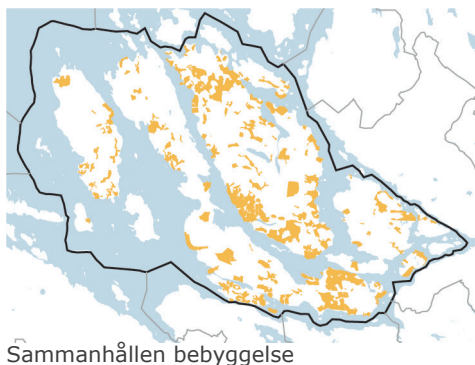
Stora delar av Ekerö tätort, Stenhamra, Svanhagen samt viss sammanhållen bebyggelse i ett antal andra samhällen omfattas av detaljplaner och äldre stads- eller byggnadsplaner. Utbyggnad och förändring får

Läs mer:

Behov av fortsatt utbyggnad av platser i särskilt boende, Socialnämnden, 2014

ske efter respektive detaljplans bestämmelser. Arbete med att ändra eller förnya planerna pågår kontinuerligt, allteftersom förändrad markanvändning aktualiseras. Vid ansökan om bygglov inom detaljplanelagt område där planen ska förnyas, kan kommunen besluta om anstånd med avgörandet tills planarbetet har avslutats.

Sammanhållen bebyggelse

Sammanhållen bebyggelse definieras som grupper om 10-20 byggnader utom detaljplan, där de bebyggda fastigheterna gränsar till varandra eller enbart åtskiljs av väg, naturmark, eller dylikt. (Bostadsutskottet 1986/87 Betänkande gällande ny plan- och bygglag). Inom område med samlad bebyggelse gäller generell bygglovplikt.

Utom sammanhållen bebyggelse

Utom sammanhållen bebyggelse medges vissa lättnader i bygglovplikten. Ombyggnader, mindre tillbyggnader och åtgärder gällande komplementbyggnader i omedelbar närhet till en- och tvåbostadshus, får uppföras utan bygglov.

Kommunens bedömning av vilka områden som betraktas som sammanhållen bebyggelse, framgår av kartmaterial.

Bostadsbyggande

I Ekerö kommun finns det ett behov av att komplettera

bostadsutbudet med centralt belägna bostäder av olika storlekar och upplåtelseformer, det vill säga enskilt ägda enbostadshus, bostadsrätts-, hyresrätts-, andels-, respektive ägarlägenheter.

Attraktiva och hållbara livsmiljöer förutsätter varierande boendeformer för att möta medborgarnas behov i livets olika skeden, öka integrationen och skapa boende för nyanlända människor, såväl som att motverka hemlöshet. Det föreligger ett särskilt stort behov av bostäder för små hushåll och för unga människor.

Kommunens ansvar för bostadsbyggande

Varje kommun ska från och med den 1 januari 2001 ha en strategi för hur bostadsbyggande, boende med olika behov och hela bostadsmiljön ska utvecklas, i enlighet med lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1383) - *riktlinjer för bostadsförsörjning*.

Sedan 1 januari 2014 ska dessa riktlinjer även innehålla mål för bostadsbyggande, utveckling av bostadsbeståndet samt planerade insatser för att nå målen. Riktlinjerna ska antas i Kommunfullmäktige vid minst ett tillfälle under varje mandatperiod.

Ekerö kommun redovisar årligen sina riktlinjer i *Bostadsbyggnads- och markanvändningsplan*. Kommunen planerar framtida utbyggnad av bostäder i första hand inom de största samhällena Ekerö centrum, Träkvista, Stenhamra och Svanhagen/Söderberga. I dessa samhällen finns även goda förutsättningar för lokalisering av nya arbetsplatser,

centrumnära service (kommersiell service samt samhällsfunktioner som förskolor, skolor, vård och omsorg), rekreationsmöjligheter, såväl som utvidgning av kollektivtrafik.

Kommunens VA-plan fokuserar ett antal områden med bristfällig vatten- och avloppsförsörjning. Dessa områden kommer successivt att planläggas och kan därefter komma att förtätas. Sammantaget ryms ett stort antal bostäder i dessa områden - även genom etablering inom avstyckade tomtlotter. Utbyggnads-

takten beror på enskilda fastighetsägares intresse.

Bostadsbehov i Ekerö kommun

Det råder brist på bostäder i centralorten Ekerö tätort, medan bostadsmarknaden i övriga delar av kommunen upplevs vara i rimlig balans.

Det är för närvarande även underskott på bostäder för unga (19-25 år), nyanlända människor, äldre personer i behov av särskilt boende samt personer med funktionsnedsättning i behov av särskilt boende.

Bostadsområde	Användningssätt	Inflyttning
Närlunda, Ekerö centrum	Flerbostadshus, småhus mm	2017-2024
Troxhammar, Enlunda	Småhus, radhus mm	2017-2019
Stenhamra centrum	Särskilt boende mm	2017-2019
Ekerövallen	Småhus, radhus mm	2017-2019
Jungfrusund	Småhus, radhus mm	2017-2022
Skärvik	Småhus, radhus och gruppboende	2017-2022
Ekerö centrum	Flerbostadshus, småhus, radhus mm	2019-2025
Stenhamra, Sjöhall	Flerbostadshus, småhus, radhus mm	2019-2025
Uppgård, Lövhagen, Törnby	Småhus, radhus mm	2019-2025
Träkvista torg	Flerbostadshus, småhus, radhus mm	2019-2025
Svanhagen, Söderberga	Flerbostadshus, småhus, radhus mm	2020-2030
Älvnäs	Småhus, radhus mm	2026-2035
Älvnäs	Bostäder integrerade med närservice	2026-2035
Områden med bristfällig VA före 2030	Småhus, radhus mm	2017-2030
Områden med bristfällig VA 2030-2050	Småhus, radhus mm	2030-2050

Tabell 1: Planerade utbyggnadsområden för bostäder. (Utdrag ur *Bostadsbyggnads- och markanvändningsplan 2016*)

Kommunens riktlinjer för bostadsbyggande ska som lägst innehålla följande uppgifter:

1. Kommunens mål för bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet,
2. Kommunens planerade insatser för att nå uppsatta mål,
3. Hur kommunen har tagit hänsyn till relevanta nationella och regionala mål, planer och program som är av betydelse för bostadsförsörjningen.

Uppgifterna ska särskilt grundas på analys av den demografiska utvecklingen, efterfrågan på bostäder, bostadsbehovet för särskilda grupper och marknadsförutsättningar.

Riktlinjer för bostadsbyggande ska antas under varje mandatperiod. Ekerö kommun redovisar riktlinjerna i *Bostadsbyggnads- och markanvändningsplan*, som antas årligen.

Läs mer:

Bostadsbyggnads- och markanvändningsplan 2016, Kommunfullmäktige. Dnr KS16/145-210

Bostadsmarknadsenkäten Stockholms län 2015, Länsstyrelsen Stockholm. Rapport 2015:11

Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen (RUF 2010). Stockholms läns landsting, Rapport 2010:5.

Läs mer:

Behov av fortsatt utbyggnad av platser i särskilt boende, Socialnämnden, 2014

Inriktning för integrationsarbete i Ekerö kommun, Kommunstyrelsen 2015.

Utökat mottagande av nyanlända flyktingar och ensamkommande flyktingbarn - organisationsförändring inom Socialkontoret, Socialnämnden 2015.

Kommunen saknar studentbostäder, men bedömer att bostadsmarknaden i detta avseende är i balans. För närvarande finns 120 seniorbostäder i kommunen, dock inte några trygghetsboenden.

Bostadsbehov för nyanlända

Ekerö kommun har tagit fram en integrationsstrategi som syftar till att Ekerö kommun ska bli bäst i Sverige på integration. Prioriterade områden för att skyndsamt uppnå bästa möjliga integration är boende, barn och utbildning, arbetsmarknad och självförsörjning, kultur och fritid respektive samverkan.

Samarbete mellan kommunen, civilsamhället, idrottsföreningar och enskilda medborgare, är avgörande. Nyanlända kan genom kommunens förmedling, få kontakt med exempelvis föreningar eller värdfamiljer. Vissa organisationer i kommunen arbetar för att erbjuda nätverk för nyanlända människor.

Socialnämnden ansvarar för att finna bostäder till nyanlända samt placera ensamkommande barn i lämpliga boenden. Kommunstyrelsen, Byggnadsnämnden och Tekniska nämnden ansvarar för planering och byggande av bostäder.

Regionala bostadsmål

Gemensamma mål för Stockholms läns bostadsutveckling har formulerats i Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen (RUF 2010). En av fem strategier i RUF 2010 är att "Öka uthållig kapacitet och kvalitet inom utbildningen, transporterna och

bostadssektorn". En annan strategi av betydelse för Ekerö kommun är "Frigör livschanser".

De planeringsmål som ska uppnås till 2030 är:

- Bostadsbyggandet sker i en takt så att utbudet långsiktigt motsvarar efterfrågan.
- Bostäderna har hög kvalitet och är väl underhållna.

För att nå hög kapacitet och kvalitet i byggprocessen ska byggandet anpassas till den långsiktiga efterfrågan i alla kommuner och bostadsmarknadens funktionssätt ska anpassas.

Ekerö kommun bidrar till att uppfylla de regionala planeringsmålen genom ett aktivt arbete med Översiktsplan, respektive Bostadsbyggnads- och markanvändningsplan.

Länsstyrelsen i Stockholms län har tagit fram ett utkast till *Riktlinjer för bostadsförsörjning*, i september 2015. I detta dokument beskrivs bland annat nationella mål samt regionala planer och program, som ska beaktas på lokal nivå. På lokal nivå ska "Mål för boende och byggande", likväl som "Mål för asyl och nyanländas etablering" beaktas.

En regional och nationell samverkan sker även årligen i andra sammanhang, bland annat kring "Bostadsmarknadsenkäten" (BME), med brett erfarenhetsutbyte mellan Boverket, länsstyrelserna samt rikets kommuner.

Gestaltning

Ekerö kommun har tagit fram en gestaltningspolicy för Ekerö kommun: Vackrare Ekerö. Denna gestaltningspolicy anger mål och strategier för hur Ekerö kommun ska bli vackrare - och samtidigt behålla sin nuvarande karaktär. Policyn anger att den byggda miljön bör tillföras nya värden genom att:

- Präglas av småskalighet, variation och omsorg om detaljer.
- Ta hänsyn till och inspireras av geografiska och historiska särdrag, men även spegla moderna värden.
- Ha ett samspel mellan konst, arkitektur och landskap.
- Den enskilde har frihet att välja utformning inom en genomtänkt helhet.
- Våra allmänna platser ska underlätta för möten mellan människor.
- Kommunen är en förebild i sin gestaltning.

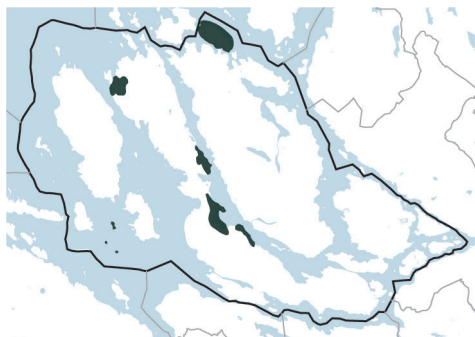
För att uppnå dessa mål anges bland annat följande strategier:

- Gestaltningsprogram ska upprättas i samband med detaljplanearbeten för att definiera konstnärliga och kulturmiljömässiga perspektiv, vilka värden som ska tas tillvara samt vilka värden som ska tillföras ett område.

- Vid markanvisning av kommunal mark ska exploateringsavtal reglerera vad exploatören ska anlägga, enligt detaljplan och gestaltningsprogram.
- Kulturmiljöprogrammets riktlinjer om byggande på landsbygden är vägledande för placering av byggnader.
- Förändringar av allmän plats och inom kommunägda fastigheter ges ekonomiskt utrymme för god gestaltning.
- Konstnärlig gestaltning ska initialt ingå i kommunens byggprojekt. Den konstnärliga gestaltningen ska vara en permanent del av byggnadernas och det offentliga rummets arkitektur samt formgivning.
- Vid utformning av allmänna platser ska en gestaltningsidé tas fram för bland annat belysning, beläggning, möblering mm.

Läs mer:

Vackrare Ekerö, Ekerö kommun 2014

Riksintresse naturvård

Översiktsplanens behandling av riksintresse för naturvård

De områden som, enligt Naturvårdsverket och Länsstyrelsen, utgör riksintresse, markeras i sin helhet i översiktsplanen.

Riksintresset bedöms inte påverkas.

Områdena är till stora delar skyddade som naturreservat och som Natura 2000-områden.

Naturvård

Riksintresse naturvård

Staten har genom Naturvårdsverket och Länsstyrelsen framtagit riksintresseområden för naturvård. Syftet är att skydda sådana områden och miljöer som har få motsvarigheter i hela landet.

Områden av riksintresse för naturvård är urval av områden med varierande landskapstyper, naturtyper och andra naturvärden som är karakteristiska för Sveriges olika naturgeografiska regioner.

Inom kommunen finns fyra områden av riksintresse för naturvård. Dessa områden är även till stora delar skyddade som naturreservat.

N18 Eldgarnsö

Värdefulla ädellövskogsområden med stor rikedom av växt- och djurarter. Karakteristiskt för Eldgarnsö är stora ekbestånd med många äldre och grova träd, rik lundflora samt en av landets största förekomster av mistel. Området har även en rik insektsfauna med exklusiva inslag, bland annat så kallade relikarter.

Bevarande av ädellövskogsområdena är en förutsättning för att kunna skydda områdets botaniska och zoologiska värden. Skogs- och jordbruket bör bedrivas med stort hänsynstagande till områdets vetenskapliga kvaliteter och dess värde för friluftslivet. Områdets naturvärden kan skadas vid skogsavverkning, omför-

ande av lövskog till barrskog, dikning, bebyggelse, eller stora friluftsanläggningar.

N23 Husby-Menhammar-Annedal

Området representerar värdefulla oexploaterade delar av Uppsalaåsen. Kännetecknande för detta naturvårdsparti är de mycket tydliga strandvallarna och strandterrasserna. Även väl utbildade åsgropar finns i området. Vid Kårsödraget bildar Uppsalaåsen en markerad udde, Huvududden, som sträcker sig ut i Långtarmen. Området rymmer ett av Mälarsjöarnas förnämsta fågelområden, benämnt Menhammarsviken. Denna vik har karaktär av slättsjö med angränsande strandängar.

Förutsättningen för bevarande, är att områdets geologiskt intressanta bildningar lämnas intakta. Tåktverk-samhet betraktas inte som förenlig med naturvårdsin-tressena.

N47 Väsby hage

Område med omväxlande landskap där många olika skogstyper och naturbetesmark ingår. Ett mindre parti av fodermarken hävdas som slätteräng. Den varierade vegetationen gynnar både flora och fauna. Insekts-faunan är särskilt rik och inkluderar sällsynta arter, beroende av naturlig fodermark, buskage och lövskog. Likande förhållanden gäller för den omfattande flad-dermusfaunan. Den naturliga fodermarken hyser bitvis individrika växtsamhällen - med arter som ormtunga, toppjungfrulin, rosettjungfrulin, älvväxing och darrgräs.

Fortsatt jordbruk med naturvårdsinriktad betesdrift och ängsbruk är en förutsättning för att bevara riksintressets värde.

N48 Sandsten i Södra Björkfjärden (öarna Gåsholmen, Gåsskäret, Pingst och Midsommar)

Gåsholmen med flera öar i Södra Björkfjärden består helt eller delvis av jotnisk sandsten - en bergart som är ovanlig i denna del av landet. Sandstensförekomsterna är värdefulla för forskning samt som exkursionslokaler nära Stockholm.

Bergtäkt, bebyggelse och andra anläggningar kan skada sandstensförekomsterna.

Natura 2000

Natura 2000-områden regleras i 7 kap 27-29 §§ miljöbalken (MB) och är värdefulla naturområden inom den Europeiska unionen som ska skyddas enligt två EG-direktiv: ”art- och habitatdirektivet” och ”fågeldirektivet”. Syftet med Natura 2000 är att skydda vissa listade arter, respektive typer av naturmiljöer som EU har enats om. Natura 2000-områden utgör också riksintresseområden enligt 4 kap MB.

Det krävs tillstånd av Länsstyrelsen för att bedriva verksamheter, eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Även verksamheter som bedrivs utanför Natura 2000-området - och som kan medföra betydande påverkan på området - omfattas av bestämmelse

om tillstånd.

Det finns 14 stycken Natura 2000-områden i Ekerö kommun. Länsstyrelsen har framtagit bevarandeplaner för respektive område. I bevarandeplanerna beskrivs värdena, vad som kan skada områdena samt vilka förutsättningar som erfordras för att de definierade arterna och livsmiljöerna ska upprätthålla gynnsam bevarandestatus. Generellt anges i bevarandeplanerna att arealen av värdefulla naturtyper ska bibehållas. Biotopen får inte försämrats för de typiska arterna.

Adelsö prästgård, SE0110182

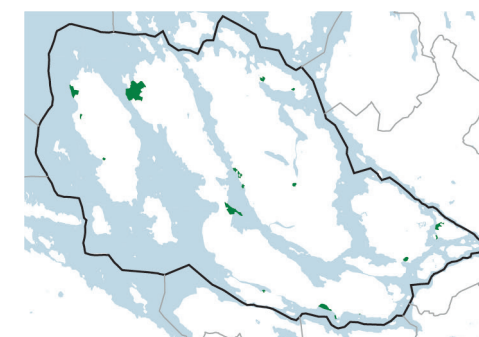
Området utgörs av trädklädda betesmarker väster om Adelsö prästgård. I området finns bland annat gulpudrad spiklav och artgruppen blekspikar.

Adelsö-Sättra, SE0110154

Området utgörs av en barrnaturskog på Adelsös nordvästra del. Området ingår i Adelsö-Sättra naturreservat.

Asknäsviken, SE0110377

Området ligger vid Kyrkfjärdens norra strand mellan Ekerö kyrka och båthamnen vid Sandudden. Området består av två delområden - ett i själva Asknäsviken och ett mindre i vattenområdet väster om Sandudden. Asknäsviken hyser Mälarens största bestånd av arten småsvalting och är en av de rikaste lokalerna i Sverige.

Natura 2000-områden

Edeby ekhage, SE0110188

Området ligger vid norra stranden av Lindövikens på södra Lovö och består av en betad ekhage på en bergkulle. Längs stranden i öster finns en betad strandäng. En mindre del av kullens västra del är höglänt hållmark, medan huvuddelen av kullen är lägre med jordtäckte och delvis välslutet träd- och buskskikt.

Ekdalen, SE0110192

Området består av tre åtskilda delområden längs Färingsös västra strand och rymmer lövlundar och trädklädda betesmarker som domineras av ädellövträd såsom ek, ask, lönn, alm och asp. I området finns även blåsippa, trolldruva, myskmadra, gelélavar, blekspikar, fällmossa, gulpudrad spiklav, artgruppen blekspikar mm.

Kronhagen, SE0110195

Området ligger på Väntholmen i nordöstra delen av Färingsö och består av en igenvuxen förutvarande beteshävdad ekhage. Den allmänna vägen mellan Ölsta/Ekeberga och Björkvik har dragits genom denna hage.

Kärsö, SE0110156

Området utgörs av barrskog på en rullstensås, på halvön Huvududden. Området ingår i naturreservatet Huvududden.

Lövö Kärsö, SE0110186

Området utgörs av ett bergigt och lövskogsbeväxt landskap, på Kärsö strax öster om Drottningholm.

Lundhagsbadet, SE0110383

Området är beläget söder om Träkvista, i Rödstensfjärden. I området finns arten småsvalting.

Svartsjö Djurgård, SE0110191

Området utgörs av en trädunge med flerskiktat ekbestånd, med inslag av jätteträd. Området är beläget i ett öliknande sammanhang, i ett åkerdominerat och öppet landskap.

Tofta, SE0110193

Området utgörs av en ekhage, som tidigare var en betad åkerholme. Hagen omges av brukad åkermark. Marken är stenbunden. Det finns några odlingsrösen mot åkern. I luckorna finns en del hävdgynnad flora till exempel brudbröd, johannesört, gullviva, bockrot och liten blåklocka. I de skuggigare delarna växer blåsippa.

Vassviken, Kaggeholm, SE0110187

Området utgörs av en större betesfälla med igenväxande strandbeten. Området är beläget på en udde öster om Vassviken på Helgö.

Väsby hage, SE0110112

Området utgörs av ett ålderdomligt kulturlandskap, som till vissa delar är i stadd igenväxning (ädellövskogsmiljöer). Området är beläget vid Mälarens strand i nordvästra delen av Munsö. I detta område finns bland annat fossil åker, diken, husgrunder och odlingsrösen. Väsby hage blev naturreservat år 1981. Arterna jungfrulin, ängsskallra, kattfot, vanlig ögontröst, darrgräs, ormrot samt ängsvädd finns i området.

Älggården, SE0110194

Området är beläget på nordvästra delen av Svartsjölandet. Älggården har tidigare varit förhållandevis öppet och har med stor sannolikhet hävdats genom betesdrift (några ekstolpar minner om bete). De äldsta träden i området utgörs av ek. Området har sedan 1960-talet successivt kommit att bli igenväxt.

Naturreservat

I Ekerö kommun finns elva naturreservat. Samtliga naturreservat i kommunen har bildats av Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen eller kommunen kan förklara ett område som naturreservat för att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer, eller i avsikt att tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa, eller nyskapa värdefulla naturmiljöer, eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturre-

servat (7 kap 4-8 §§ miljöbalken).

Adelsö-Sättra

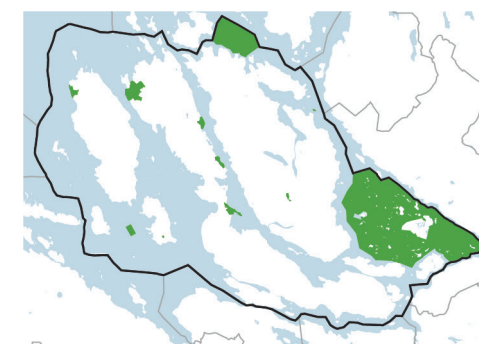
I Adelsö-Sättra finns den sällsynta bombmurklan. Den indikerar en speciell och numera hotad granskogstyp, på naturligt näringsrika sandjordar. Svampen tål inte slutavverkning, eller kraftig gallring. Den har påträffats i områden med långvarig skogskontinuitet med gran. Skogsområdet har även uppmärksamats i Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering. Området domineras av gammal olikåldrig barrskog med lågor, med gran och tall spridda i området. Denna biotoptyp är för närvarande ovanlig, vilket betyder att området har ett mycket högt naturvärde. Området bör lämnas utan skogliga ingrepp.

Adelsö Sättra är tillgängligt för friluftsliv, bland annat genom fordonsparkeringen sydöst om området.

Björkö

Björkö reservat är 1,6 hektar stort och ligger på Björkö i Mälaren. Birka är beläget på den nordvästra delen av ön. Området består av gammal barrskog. Många av träden har en ålder över 200 år. Det lilla skogsområdet ger ett relativt opåverkat intryck, med få spår från avverkningar. Även delar av den omgivande skogen ger ett opåverkat intryck.

Ändamålet med reservatet är att bevara den naturskogslignande vegetationen utan avverkningar, eller röjningar. Inga anordningar iordningställs för allmänhetens friluftsliv.

Naturreservat

Bonavik

Bonavik är beläget på en av landets mäktigaste rullstensåsar, Uppsalaåsen. Vid Bonavik har åsen en osymmetrisk tvärprofil med en brantare sluttning mot öster. På denna sida förekommer strandterrasser och strandvallar som har bildats vid landhöjningen. Stora delar av åsen har nyttjats för täktverksamhet. Även inom reservatsområdet finns några mindre täkter som inte längre är i bruk.

Området består i huvudsak av åstallskog, med inslag av åsgranskog och barrblandskog. I den centrala delen finns en fuktigare och öppen åsgrop omgiven av lövträd, bland annat gammal asp. I fältskiktet förekommer främst uttorkningståliga arter som fårsvingel, kruståtel, lingon, ljung samt blåbär. Knärot förekommer i en mindre population.

Bonavik är tillgängligt för friluftsliv, bland annat genom fordonsparkering i reservatets södra del. Ekerö-Munsöleden löper genom området.

Djurgård

I Djurgårds naturreservat finns ståtliga ekar och täta busksnår. Reservatet omfattar två större skogbevuxna åkerholmar, belägna i ett öppet odlingslandskap cirka en kilometer nordost om Stenhamra på Färingsö.

Åkerholmarna är klädda av täta, nära nog ogenomträngliga buskage. Viltrikedomen är stor och fågellivet rikt, bland annat är förekomsten av näktergal god. I reservatets nordligaste del finns flera fornlämningar.

Syftet med reservatet är att skydda två områden, som är värdefulla för fågellivet och småviltet.

Eldgarnsö

Eldgarnsö ligger norr om Färingsö i Mälaren. Ön har en varierad natur med ädellövskog, barrskog, öppen lundvegetation, betad ädellövskog, åkermark och breda vassbälten. De många naturtyperna ger tillsammans upphov till rikt, såväl som omväxlande växt- och djurliv. Ön är känd för sina ädellövskogar med bland annat alm, ask, lind, lönn och ek. Lundvegetationen är välutvecklad med växter som gulsippa, lungört och vårärt. Bland övriga växtarter kan nämnas luden johannesört, underviol, storrams, nästrot och den för detta område iögonfallande misteln.

Eldgarnsö uppvisar också en mycket intressant stor svampflora. Fågellivet är rikt med flera häckande arter som rördrom, fiskgjuse, bivråk, brun kärrhök, göktyta och ortolansparv. Eldgarnsös insektsfauna är speciellt intressant. Ön är värdefull från rekreationssynpunkt.

Ändamålet med naturreservatet är att skydda områdets botaniska och zoologiska värden, samt att bevara ett för allmänhetens friluftsliv värdefullt område.

Eldgarnsö är tillgängligt för friluftsliv bland annat genom fordonsparkering vid entrén till reservatet och bussförbindelse.

Gåsholmen

Reservatet består av de tre små öarna Gåsholmen, Gåsholmsskäret och Gåsholmshatten i Södra Björkfjärden i Mälaren, drygt en kilometer söder om Adelsö. Öarnas berggrund består av sandsten från jotnisk tid och har, på grund av detta, höga geologiska värden.

Vegetationen består av ädellövträd med stort inslag av lind. Alm, ask, hägg och hagtorn förekommer också. I fältskiktet finns bland annat en riklig förekomst av liljekonvalj. Öarna har ett rikt fågelliv med mås-, tärn- och hägerkolonier.

Ändamålet med reservatet är att bevara öarna i sitt naturliga tillstånd. Vegetationen ska i princip tillåtas att utvecklas fritt, med undantag av vissa punktsatser som röjning i ädellövbestånden. De geologiska och ornitologiska värdena ska i likhet med de botaniska värdena, uppmärksammas och skyddas. Öarna ska vara tillgängliga för det rörliga friluftslivet.

Husby

Husbyområdet utgörs av en del av Uppsalaåsen. Åsen stupar brant mot öster, där det utefter hela denna sida finns tydliga strandvallar och strandterrasser. I norra delen av området finns en markerad västsluttning med enstaka vallar, terrasser och antydningar till mindre klapperstensfält. I söder är största delen barrskogsbevuxen, med ett botaniskt värde som naturskog.

Den nordvästra delen av reservatet ingår i ett större

område med fornlämningar från yngre järnåldern. En storhög är belägen strax norr om reservatet, benämnd Björn Järnsidas hög. Terrängen är mestadels lättframkomlig och utsikten över vattnet mot Svartsjölandet är storslagen.

Ändamålet med reservatet är främst att bevara ett geologiskt skyddsvärt och kulturhistoriskt intressant åsavsnitt av Uppsalaåsen, såväl som ett värdefullt strövområde för friluftslivet.

Huvududden

Naturreseptatet utgörs av halvön Huvududden som sträcker sig cirka 1 kilometer ut i Mälaren. Halvön består av en hög och smal grusås med branta sluttningar. Hela åsen är täckt av ett glest, äldre tallbestånd med inslag av gran i de lägre liggande partierna. I reservatets norra del finns en dödisgrop med ett vackert, cirka 120-årigt granbestånd, som har en medelhöjd av cirka 30 m. Söder om åsen mot Menhammarsviken finns en beteshage med enstaka grova ekar och tallar.

Ändamålet med reservatet är att skydda ett åsparti av betydande naturskönhet, med ett för landskapsbilden känsligt läge samt att säkra ett för allmänheten värdefullt område för friluftsliv. Detta objekt är dessutom av betydande vetenskapligt och pedagogiskt värde.

Huvududden är tillgängligt för friluftsliv bland annat genom fordonsparkering och busshållplats vid Kärso- draget.

Lovö

Regeringen villkorade tillåtighetsbeslutet avseende Förbifart Stockholm/E4 med bildande av ett natur- och/eller kulturresevat för Lovö, så att unika värden inte skulle hotas av följdexploateringar. Bildandet av Lovö naturresevat skedde genom beslut i Länsstyrelsen, i samverkan med bland andra Statens fastighetsverk, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Trafikverket och Ekerö kommun. Resevatet omfattar större delen av Lovö och Kärso med flera angränsande öar, med undantag för det statliga byggnadsminnet Drottningholm, vägkorridoren för Ekerövägen/261, respektive Lovö vattenverk.

Skansholmen

Resevatet omfattar den lilla ön Skansholmen mellan Färingsö och Järfälla, i Lövstafjärden i Mälaren. Ön är bevuxen av lövskog, till stor del ädellövskog med lind och ek. Floran är delvis lundartad, men även partier med torrbacksflora finns. Skansholmen används som klubbholme av Kristinebergs båtklubb.

Syftet med resevatet är att skydda och bevara ett värdefullt lindbestånd samt att reglera förfogandet över denna ö, som även är lämpad för båtsport och rörligt friluftsliv.

Väsby hage

Väsby hage består av ett äldre kulturlandskap med omväxlande öppen naturbetesmark, lundar och skogar med ädellövträd, såväl som barrskog. Resevatets

sammanhängande hagmarker med flera stora och solitära ekar, ger området dess speciella karaktär. Floran är rik och i betesmarken finns arter som toppjungfrulin, älvväxing, krissla och ormtunga. Den varierande växtligheten ger ett rikt djurliv, både beträffande insekter och fåglar. Bland förekommande fåglar kan stenknäck och nötkråka nämnas.

Ändamålet med resevatet är att bevara områdets öppna karaktär, förutsättningarna för växter och djur samt att underlätta allmänhetens tillträde till området.

Väsby hage är tillgängligt för friluftsliv bland annat genom fordonsparkering i resevatets södra del och busshållplats.

Pågående naturresevatbildning

Kommunstyrelsen har fattat inriktningsbeslut att bilda ett naturresevat vid Jungfrusundsåsen. I beslutet anges att Jungfrusundsåsen bör avsättas för friluftsliv och rekreation. Beslutet motiveras utifrån områdets beskaffenhet och läge, respektive kommuninvånarnas behov. En naturresevatbildning för Jungfrusundsåsen bedöms ur allmän synpunkt utgöra en långsiktigt god hushållning av mark i Ekerö kommun.

Bildande av kommunalt naturresevat beslutas av Kommunfullmäktige, efter samråd med Länsstyrelsen.

Syftet med Jungfrusundsåsens naturresevat är att säkerställa ett sammanhängande område för friluftsliv och anläggningsbunden rekreation i Ekerö kommun. Syftet är även att vårda biologisk mångfald och värde-

Föreslaget naturresevat

fulla naturmiljöer. Friluftslivs- och rekreationsområdet kan utvecklas, samtidigt som upplevelsevärdena ökar.

Strandskydd

Strandskydd regleras i 7 kap 13-18 §§ miljöbalken (MB). Syftet är att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv samt att långsiktigt bevara goda livsmiljöer för växt- och djurlivet på land, såväl som i vatten.

Vid hav, sjöar och vattendrag gäller generellt strandskydd om 100 meter från strandlinjen vid medelvattenstånd. Länsstyrelsen har därutöver beslutat om utökat strandskydd upp mot 300 meter, för delar av länets vattenlinjer. Ekerö kommun har överklagat beslutet, men tills vidare gäller detta ställningstagande. Utvidgning kan ske om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften.

Inom strandskyddat område gäller generellt förbud mot åtgärder som ny bebyggelse, anläggningsarbeten mm. Förbudet gäller inte byggnader och anläggningar för jordbrukets, skogsbrukets och fiskets behov, om det inte tillgodoser bostadsändamål.

Dispens från strandskyddet kan lämnas om det finns särskilda skäl. Vid detaljplaneläggning kan strandskyddet upphävas, om det finns särskilda skäl enligt 7 kap. 18 c-d §§ MB och om intresset av att ta området i anspråk väger tyngre än strandskyddsintresset. Strandskyddet bibehålls vanligen inom gatu-, väg- och naturmark.

I bestämmelserna för förnyat strandskydd från den 1 juli 2009 anges att det alltid ska finnas en strandzon/passage om minst cirka 10 meter, som inte får bebyggas. Den allemansrättsliga tillgången till stränderna ska säkras.

LIS - landsbygdsutveckling i strandnära läge

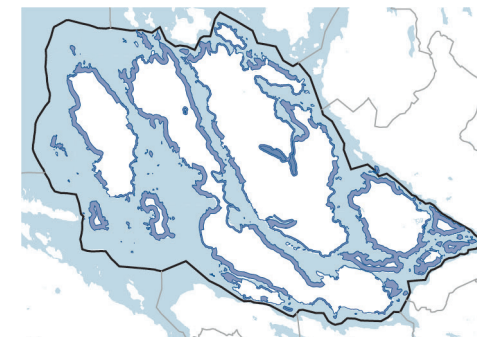
Utgångspunkten för förändringarna i strandskyddslagstiftningen är ett fortsatt generellt strandskydd i hela Sverige. Genom de nya bestämmelserna har kommunerna ansvaret för att i översiktsplanen redovisa områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS).

Syftet är att långsiktigt stimulera den lokala och regionala utvecklingen på landsbygden. Möjligheten att formulera LIS-områden gäller - med vissa undantag - i hela landet. Längs havskusterna, kring de större sjöarna och i närheten av tätorter finns särskilda begränsningar, vad avser angivande av LIS-områden.

Mälaren är ett av de områden där regler om landsbygdsutveckling får tillämpas med viss urskillning. Begränsningen gäller om det råder stor efterfrågan på mark för bebyggelse inom strandområden.

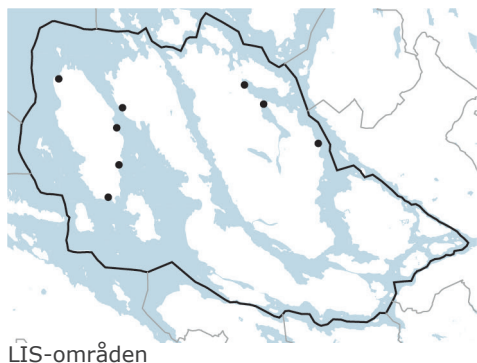
LIS-områden utkristalliseras framförallt i områden med god tillgång till strandområden - där man kan bygga utan att allmänhetens tillgång till stränder hämmas, respektive utan att djurliv och växtliv påverkas negativt.

Inom ett LIS-område kan särskilda skäl för lands-

Strandskydd, se även större karta "Regler enligt lagstiftning"

Strandskyddets värden avvägs mot andra intressen, se kapitel Användning av mark- och vattenområden.

bygdsutveckling användas vid dispens och upphävande av strandskydd. Kommunen ska motivera beslutet i varje enskilt fall. Åtgärden ska primärt bidra till att långsiktigt skapa arbetstillfällen, eller till att understödja fortsatt förekomst av butiker och offentlig service på landsbygden.

Att ett område anges som LIS-område i översiktsplanen innebär inte i sig ett upphävande av strandskyddet inom ett område. Strandskyddsdispens måste ändå sökas, eller strandskyddet upphävas inom detaljplan, vid planerad åtgärd.

Ekerö kommuns landsbygd ingår i Mälardalens storstadsnära landsbygd. Landsbygd definieras som den del av kommunen som är belägen utanför tätortsbandet. Strandlinje och intilliggande markområden utgör en viktig resurs för utvecklingen av landsbygden.

Samråd om områden i Ekerö kommun som föreslås för landsbygdsutveckling i strandnära läge pågår under våren 2017. Föreslagna användningsområden för landsbygdsutveckling är **näringsverksamhet, turism, natur och friluftsliv**. Övrig landsbygdsutveckling i Ekerö kommun omfattar även **bostadsbebyggelse** i vissa lokala centra samt vid förtätning av befintlig bebyggelse. Genom landsbygdsutveckling kan kommunen förbättra förutsättningarna för kultur- turism.

Näringsverksamhet i LIS-områden kan exempelvis vara stugbyar, campingar, båtuthyrningar, service

såsom caféer, restauranger, butiker, kiosker och livsmedelstillverkning.

Turismverksamheter i LIS-områden som kan vara beroende av stränder är exempelvis anläggningar för båtliv, gästbryggor, bad, paddling, fiske och färjelägen.

Anläggningar för natur och friluftsliv i LIS-områden är exempelvis bryggor, badplatser och anläggningar för motion och fritidsfiske. Anläggningarna ska kunna nyttjas av allmänheten.

Totalt har åtta stycken LIS-områden föreslagits i Ekerö kommun:

- Adelsö-Sättra, syfte: camping, turism, näringsliv.
- Södra Adelsö, syfte: camping, turism, näringsliv.
- Stenby-Adelsö, syfte: camping, turism, näringsliv.
- Hovgården-Adelsö, syfte: hamn.
- Färjeläge norra Munsö, syfte: näringsliv, hamn och bostäder.
- Ilända-Väntholmsviken, syfte: näringsliv, befintligt varv och bostäder.
- Sundsgården, syfte: näringsliv mm.
- Kungsbryggan-Färjestaden, syfte: färjeläge och pendelbåtsbrygga.

Ekologiskt särskilt känsliga områden

Mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt ska så långt möjligt skyddas mot

Värdet av ekologiskt särskilt känsliga områden avvägs mot andra intressen, se kapitel Användning av mark- och vattenområden.

åtgärder som kan skada naturmiljön (3 kap 3 § MB).
Främst avses:

- Mark- och vattenområden med instabila produktionsförhållanden samt ogynnsamma förutsättningar för återväxt.
- Områden som inrymmer växt- och djurarter som är utrotningshotade.
- Områden i övrigt som är särskilt ömtåliga och som samtidigt inrymmer särskilda ekologiska värden, har betydelse för genbanken mm.

Ekologiskt särskilt värdefulla områden i Ekerö kommun är naturbetesmarker, strandängar, ädellövskog, strandskog, gammal tallskog, hållmarkstallskog och våtmarker.

Länsstyrelsen har inventerat ädellövskogsområden och ekmiljöer i Stockholms län. Analysen ingår i Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet. Särskilt skyddsvärda träd avser jätteträd grövre än en meter i diameter på det smalaste stället under brösthöjd, mycket gamla träd (gran, tall, ek och bok äldre än 200 år, övriga trädslag äldre än 140 år) och träd grövre än 40 cm i diameter i brösthöjd, med utvecklad håligheter i huvudstam.

Ekerö kommun har förhållandevis många grova, gamla och ihåliga träd, spridda över en stor del av kommunens yta. De har en stor betydelse för flora, fauna och biologisk mångfald.

Naturminnen

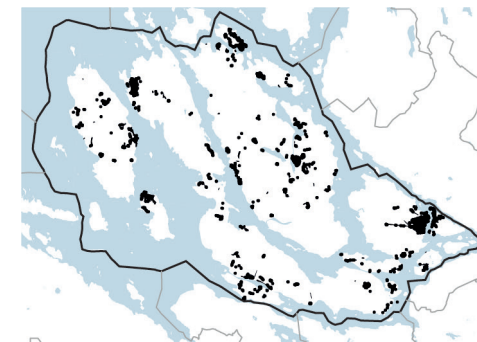
Ett särpräglad naturföremål får förklaras som naturminne av Länsstyrelsen eller kommunen, om det behöver skyddas eller vårdas särskilt. Förklaringen får omfatta även det område på marken som krävs för att bevara naturföremålet och ge det behövligt utrymme i enlighet med 7 kap 10 § miljöbalken (MB).

I Ekerö kommun finns åtta stycken naturminnen. Det största naturminnesmärkta trädet i Stockholm län är Ekebyhovseken. Därutöver finns ett antal ekar (varav de flesta i Gällstaö), en tall, en gran, en alm, två aplar samt en faunalokal på Kärsö.

Biotopskyddsområden

Vissa små mark- och vattenområden, som är värdefulla livsmiljöer för hotade djur- eller växtarter eller är särskilt skyddsvärda, har ett generellt biotopskydd i hela landet, enligt 7 kap 11 § MB. Biotoperna utgörs av alléer, trädtrader, källor, odlingsrösen, pilevallar, småvatten, våtmarker, stenmurar och åkerholmar mindre än ett halvt hektar.

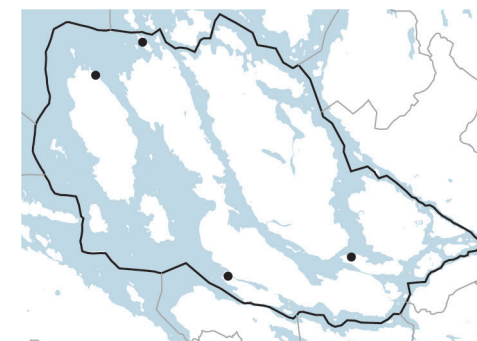
Skogsstyrelsen har därutöver inrättat fyra skogliga biotopskyddsområden. Inom ett biotopskyddsområde är det inte tillåtet att bedriva någon verksamhet, eller vidta en åtgärd, som kan skada naturmiljön. I det fall särskilda skäl föreligger, får dispens från förbudet lämnas i det enskilda fallet.

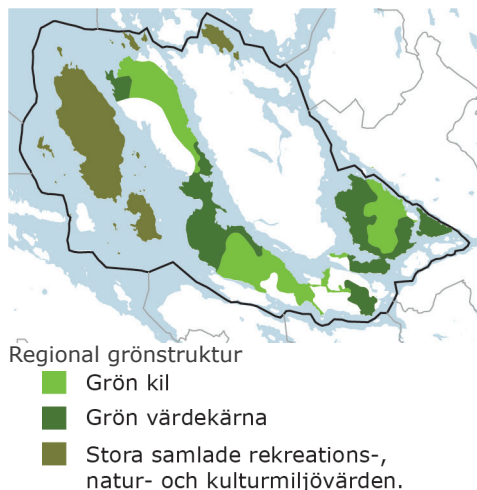
Skyddsvärda träd (enligt Länsstyrelsens inventering)

Läs mer:

Ädellövsområden och ekmiljöer i Stockholms län. Länsstyrelsen Stockholm, 2015

Skogliga biotopskydd

Värdet av att förstärka Ekerökilens svaga länk avvägs mot andra intressen, se kapitel Användning av mark- och vattenområden.

Nyckelbiotoper

En nyckelbiotop är ett område med en speciell naturtyp, som har stor betydelse för skogens flora och fauna, men även har förutsättningar att hysa hotade och rödlistade arter.

I Ekerö kommun finns nyckelbiotoper framförallt på Eldgarnsö, norra Färingsö, Adelsö, Helgö, Kårsö och Kungshatt. Enstaka nyckelbiotoper finns även på andra platser i kommunen.

Artskyddsförordningen

Artskyddsförordningen från 1999 rymmer bestämmelser om fridlysning av djur och växter. Genom artskyddsförordningen har en väsentlig del av bestämmelserna i EU:s habitatdirektiv, respektive fågeldirektiv genomförts i svensk lagstiftning. Förordningen omfattar dels de arter som skyddas enligt de båda direktiven, dels andra vilt levande arter som är hotade i Sverige.

För närvarande är cirka 300 växt- och djurarter fridlysta i hela landet. Artskyddsförordningen stipulerar att det bland annat är förbjudet att döda, skada, fånga eller störa fridlysta djur. Det är också förbjudet att plocka eller på annat sätt ta bort eller skada fridlysta växter i deras naturliga utbredningsområden.

I Ekerö kommun finns flera skyddade arter, spridda över en stor del av kommunen.

Gröna kilar i Stockholms län

I *Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen (RUFS 2010)* redovisas en regional grönstruktur med tio gröna kilar som sträcker sig mellan landsbygden och Stockholms centrum. De ger goda möjligheter till daglig vistelse i naturen och innehåller natur-, kultur-, miljö- och sociala värden. Ekerö kommun berörs av Ekerökilen, som omfattar ett småbrutet mälardalsskapslandskap på Munsö, Kårsö, Ekerö, Lindö, Lovö och Kårsö.

I Ekerökilen finns ett stort antal kulturhistoriska miljöer, landskap, gårdar och kyrkor. Kilen innehåller också viktiga kärnområden och spridningssamband för ädellövskogslevande arter.

Delar av de gröna kilarna betraktas som gröna värdekärnor - det vill säga stora, sammanhängande områden med flera sammanfallande värden. Värdekärnorna kan betraktas som de mest värdefulla delarna av kilarna.

Enligt RUFS 2010 finns en svag länk i Ekerökilen, genom Ekerö tätort. Åtgärder som förstärker strukturen kan exempelvis vara att vidga partiet, plantera ny vegetation eller ge det en bra utformning. Barriäreffekter från bebyggelse och infrastruktur bör reduceras. Vidare kan kopplingen mellan den regionala och lokala planeringen stärkas genom att sammanlägga lokala parker och promenadstråk.

Utöver de gröna kilarna, har Stockholms läns landsting definierat områden med länets samlade rekreations-, natur- och kulturmiljövärden. Dessa områden bidrar påtagligt till regionens attraktivitet, fungerar

som utflyktsområden, beskriver historiska skeenden, rymmer kärnområden för biologisk mångfald mm.

Biotopdatabas

Ett utvecklingsarbete inför framtagande av biotopdatabas som visar vegetationens utbredningsmönster, fördelning på olika naturtyper och biotoper, pågår för närvarande i samverkan med Stockholms universitet och Länsstyrelsen.

Anmälan för samråd

Åtgärder som väsentligt kan komma att ändra naturmiljön och som inte omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt andra bestämmelser i miljöbalken, ska anmälas för samråd med Länsstyrelsen enligt bestämmelserna i 12 kap 6 § miljöbalken. Syftet med samrådet är att begränsa eller motverka skada på naturmiljön.

Genom lämplig utformning och vid behov kompensationsåtgärder, är det oftast möjligt att hitta lösningar som både uppfyller hänsynskraven mot naturmiljön och innebär att den önskade åtgärden kan genomföras.

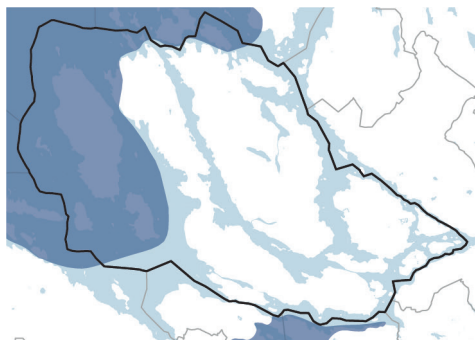
Vid planering enligt plan- och bygglagen, väglagen eller lagen om byggande av järnväg sker samråd med Länsstyrelsen och andra berörda myndigheter, enligt dessa lagars regler.

Läs mer:

Artskyddsförordningen
(2007:845)

Ekerökilen: Upplevelsevärden i Stockholmsregionens gröna kilar. Regionplane- och trafikkontoret, Stockholms läns landsting. Rapport 9:2004.

Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen (RUFS 2010). Stockholms läns landsting. Rapport 2010:5.

Riksintresse friluftsliv

Översiktsplanens behandling av riksintresse för friluftsliv

De områden som, enligt Havs- och vattenmyndigheten samt Naturvårdsverket, utgör riksintresse, markeras i sin helhet i översiktsplanen.

Områdena bedöms endast påverkas i begränsad omfattning. Kommunens bebyggelseutveckling kan i vissa fall lokalt komma att påverka riksintressets värden. Påverkan bedöms inte bli påtaglig.

Kommunens ambition är att särskilt skydda de områden, som är av väsentligt intresse för friluftslivet.

Friluftsliv

I kommunen utövas ett omfattande friluftsliv, både på land och på vattnet. Mälarens stränder har olika karaktär, alltifrån grunda vassvikar till branta klippstränder. Kommunen erbjuder stora möjligheter till olika slags upplevelser som tillgodoser många intressen – boende i kommunen, regionen, Sverige i övrigt, samt internationella besökare.

Skog och mark kan användas för rekreation i enlighet med allemansrätten, även om dess huvudsakliga syfte är skogsbruk, jaktmark mm. Markägaren har rätt att disponera över sin egen mark.

Riksintresse friluftsliv

Björkfjärden-Prästfjärdens övärld

Västra delen av kommunen ingår i riksintresset F6 Björkfjärden-Prästfjärdens övärld. Syftet är att skydda områden för friluftslivet som har så stora rekreativvärden, på grund av natur- och kulturkvaliteter och tillgänglighet, att de är attraktiva för många besökare.

Övärlden i Björkfjärdarna – Brofjärden – Prästfjärden utgörs av ett omväxlande natur- och kulturlandskap, som erbjuder rika tillfällen till natur- och kulturstudier, t ex Eldarnsö, Väsby hage, Alsnöhus och Birka, till fritidsfiske av bland annat på abborre, gädda och gös, samt goda möjligheter till bär- och svampplockning. Tillgången till platser för bad vid olika stränder är god, liksom möjligheterna till båtsport och kanotning

tack vare lättnavigerade vatten och goda naturhamnar. Fjärdarna räknas till landets finaste områden för skridskoåkare.

Förutsättningar för att bevara riksintressets värde är fortsatt jord- och skogsbruk med naturvårdshänsyn, samt att strandområdena bevaras oexploaterade. Områdets värden kan reduceras genom olika slag av exploatering, vissa typer av bebyggelse, eller omfattande kalavverkning.

Mälaren med öar och strandområden

Mälaren med öar och strandområden ingår i de områden som upptas i 4 kap 2 § miljöbalken. Syftet är att skydda de betydelsefulla natur- och kulturvärden som området inrymmer så att värdena inte går förloerade genom olika typer av exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön. Bestämmelserna utgör inte hinder för utveckling av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet.

Ekerö kommun är omgärdad av Mälaren och omfattas därför i sin helhet av detta riksintresse. Stora delar av öarna omfattas även av riksintressen för kulturmiljövård och naturvård.

Inom riksintresseområdet ska turismens och friluftslivets intressen särskilt beaktas, vid bedömning huruvida exploateringsföretag, eller andra ingrepp i miljön kan tillåtas. Det är främst det rörliga friluftslivets intresse som står i fokus. Vid tillämpningen av bestämmelserna är utgångspunkten de samlade natur- och kulturvärdena inom det geografiska området.

Bornsjön

Vid Bornsjön strax söder om Ekerö kommun i Salems kommun och Botkyrka kommun finns ett rikintresseområde för friluftsliv. Detta område berör inte Ekerö kommun.

Friluftsområden

Med friluftsområden avses områden med höga natur- och kulturvärden, på rimligt avstånd från större städer. Områdena utnyttjas för rekreation och friluftsliv, i huvudsak för dagsutflykter under helgerna.

Friluftsområden med låg ljudnivå kan utgöra en särskild kvalitet.

Ekerökilen

Ekerö kommun berörs av Ekerökilen, som omfattar ett småbrutet mälardalsskapskap på Munsö, Kärsö, Ekerö, Lindö, Lovö och Kärsö.

Inom Ekerökilen finns flera olika upplevelsevärden och sociala rekreationsvärden. Exempel på detta är: orördhet och trolska naturmiljöer, skogskänsla, utblickar och öppna landskap, variationsrikedom och naturpedagogik, kulturhistoria och levande landsbygd, aktivitet och utmaning, samt service och samvaro.

Stora opåverkade områden

I miljöbalken (MB) anges att stora mark- och vattenområden som inte alls, eller endast obetydligt är

påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön, så långt möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan påverka områdenas karaktär” (3 kap 2 § MB). Även i dessa opåverkade områden bedrivs skogsbruk.

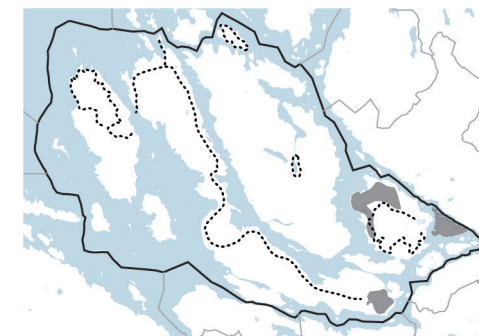
De opåverkade områdena består ofta av skogsmarker och odlingsbygder, men också av vatten. Utmärkande för dessa områden är, förutom storleken, att de hyser ett rikt djurliv, ursprunglighet och varierad växtlighet.

Opåverkade områden kan fylla en viktig funktion för människors fritid och återhämtning. Områdena har även stor betydelse för ekologiska funktioner i regionen.

I Ekerö finns stora sammanhängande skogsområden, som endast obetydligt är påverkade av exploatering, på norra Adelsö, vid Rasta, på Jungfrusundsåsen, samt i de nordvästra delarna av Lovö. Andra områden i Mälarens skärgård, obetydligt påverkade av exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön, är Kurön samt Kärsö och Fågelön med omgivande holmar. För det rörliga friluftslivet utgör dessa skogsområden i lägen vid Mälaren omtyckta utflyktsmål för vandring, bär- och svamplockning, ostörda naturupplevelser, bad, fiske mm. Flera vandringsleder passerar dessa områden.

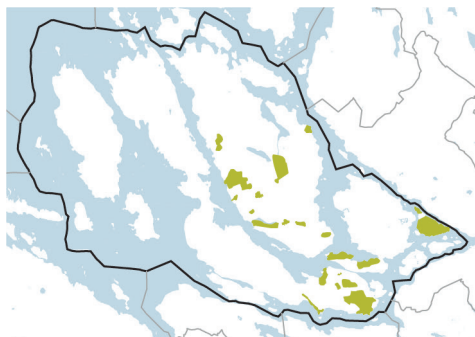
Vandringsleder

Det finns ett betydande antal vandringsleder i grönområdena i kommunen, bland annat: norra Lovölederna (11 km), Lovö vandringsled/fornstig (18 km), Jungfru-

Vandringsleder och vandringsområden

- Vandringsleder
- Vandringsområden

Tätortsnära natur enligt kommunens inventering

sundsåsens vandringsstigar (17 km), Ekerö-Munsö (35 km), Svartsjövik/Svartsjö slottspark (6 km), Adelsö 14 km, samt Eldgarnsö (6 km).

Tätortsnära natur

Tätortsnära rekreationsområden är grönområden på gång-, eller cykelavstånd från större tätorter. Områdena utnyttjas för rekreation och friluftsliv under stora delar av dygnet, vardagar såväl som helger. Det är viktigt att områdena är tillgängliga för alla.

Närheten till grönområden har stor betydelse för människans välbefinnande och bidrar till Ekerö kommuns attraktivitet som bostadsort. Tätortsnära natur spelar också en betydelsefull roll för barns möjligheter till lek utomhus - och används ofta för undervisning i skolor.

Med en växande befolkning ökar exploaterings- och användningstrycket på naturområdena. Att säkra tillgången till attraktiva naturområden blir därmed än mer viktigt.

Tätortsnära friluftsområden

De tätortsnära friluftsområdena inom tätortsbandet, utreddes av kommunen år 2006. Studien visar hur områdena används och det sociala värdet av marken och vattnet.

Tätortsnära natur vid Ekerö tätort

Ekebyhovsdalen kan utvecklas för ytterligare rekreationsintressen, bland annat för längdskidor. Området rymmer för närvarande bland annat skidåkning, orientering och ridverksamhet. Området har stora upplevelsevärden och bör bevaras öppet och som passage för både människor och djur. Åkrarna bör även fortsatt odlas.

Jungfrusundsåsen är särskilt värdefull för tätorten, mot bakgrund av sin omfattning. Även Malmvik och Kavleberg är stora skogsområden av vikt att bevara, på grund av storleken. Kavleberg har inte samma värde som sammanhängande område, beroende på den barriär som Färentunavägen utgör.

Tätortsnära natur vid Stenhamra

Vid Klevberget finns höga värden av orördhet och trolska naturmiljöer. Det vidsträckta området vid Bromma gård är av särskilt värde. Områdena bör utvecklas med fler friluftsaktiviteter och förbättrad tillgänglighet.

Tätortsnära natur på Södra Färingsö

I de tätortsnära områdena Säbynäs, Hammaren och Enlunda finns stora naturvärden.

Ytkrävande fritidsanläggningar

I Ekerö kommun finns flertalet ytkrävande anläggningar som nyttjas för fritidsaktiviteter av boende,

Läs mer:

Tätortsnära natur i Ekerö kommun - det sociala värdet av friluftsområden i tätortsbandet, Ekerö kommun, 2006

Värdet av tätortsnära natur avvägs mot andra intressen, se kapitel Användning av mark- och vattenområden.

yrkesverksamma och besökare i kommunen och regionen, såsom marinor, flygfält, skjutbanor, motocrossbanor m.fl.

Golfbanor

Det finns tre golfbanor i Ekerö kommun - vid Skytteholm, Troxhammar och Drottningholm.

Skå-Edeby flygplats

Skå-Edeby flygplats är ett gräsfält utan hårdgjorda ytor på start- och landningsstråk. På flygplatsen finns ett 800 × 50 meter stråk i öst-västlig riktning, respektive ett korsande 650 × 65 meter stråk i nord-sydlig riktning. Anläggningen förfogar över en stor hangar och ett antal mindre personal- och verkstadsbyggnader.

På fältet förekommer pilotutbildning, klubbflygning, flygning i samhällets tjänst för Frivilliga Flygkåren (FFK), sportflygning, veteran- och hembyggeflyg, rekreativ flygning, samt ibland även ambulans- och polisflyg. På Skå-Edeby bedrivs också visst modellflyg.

Skå-Edeby flygplats är det enda fältet för små flygplan i denna del av Stockholmsregionen. Verksamheten omfattar för närvarande cirka 9000 starter/år.

Skjutbanor

I Ekerö kommun finns två skjutbanor, vid Tillflykten och Holklöt. De används för sportskytte, samt av

polis, Drottningholms säkerhetstjänst, jägare med flera verksamheter.

Motorsport

I kommunen finns en motocrossbana i Skå. Denna anläggning bör ges möjlighet att utvecklas.

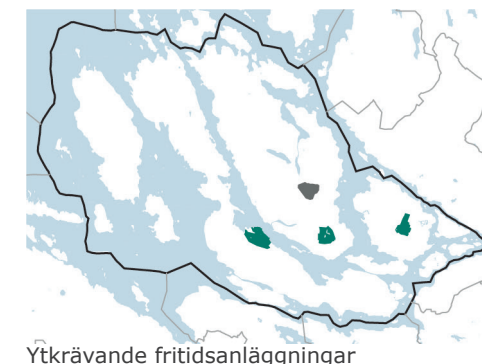
Hästverksamhet

Ekerö kommun är en hästtät kommun. Stora delar av landskapet utgörs av ett tämligen flackt jordbrukslandskap som är väl ägnat att hysa hästar och hästverksamhet. Kommunens lantliga karaktär och närhet till Stockholm stad gör att många boende i Stockholm har uppställning av sina hästar och/eller rider på ridskola i Ekerö kommun.

Det finns för närvarande knappt 2000 hästar och cirka 135 stall i Ekerö kommun. Kommunens kultur- och fritidsvaneundersökning från 2016, visar att 23 procent av flickorna i kommunen (6-20 år), kontinuerligt utövar hästaktiviteter. Ridning är omtyckt som fritidssysselsättning och ridsporten har en betydande roll för möjligheter till motion, friluftsliv, gemenskap, föreningsliv och sociala kontakter.

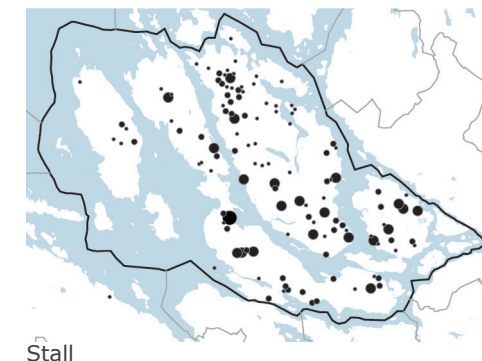
Det totala arealbehovet för hästar i kommunen (hagar, betesmark, foderproduktion) bedöms till nära nog 2000 hektar vilket motsvarar cirka 30 procent av kommunens jordbruksmark.

Hästar är en del av kommunens identitet. De uppfattas

Ytkrävande fritidsanläggningar

- Golfbana
- Flygfält

Stall

Värdet av hästverksamhet avvägs mot andra intressen, se kapitel Användning av mark- och vattenområden.

Kommunen tar för närvarande fram riktlinjer för hästar i planeringen.

positivt av många människor och bidrar till en levande landsbygd och ett öppet landskap. Det stora antalet hästar innebär dock ett slitage på markerna. Det kan uppstå konflikter med närboende, eller olika användare av rekreationsområden, när många ryttare och hästar vistas i markerna. Det är angeläget att undvika konflikter gentemot andra människor som vistas i naturen, på vägar och stigar. Det är även viktigt att möjliggöra säkra och hållbara passager vid trafikerade vägar, t.ex. vid ridslangan vid golfbanan. Det bedöms finnas behov av fler ridleder.

Framtagande av ridstigar bör ske på initiativ av ridklubbar och hästägare, i samråd med markägare och företrädare för andra organisationer.

Hästnäringen innefattar flera olika sporter, verksamhetsområden och aktiviteter. I egenskap av hobby och idrott är hästsporten näst störst i Sverige, efter fotboll.

Det finns flest hästar på Färingsö (drygt 650 djur). Nära nog hälften av alla stall i Ekerö kommun är belägna på Färingsö. De flesta hästarna är lokaliserade till södra Färingsö, där det finns större stall med inackordering, såväl som ridskoleverksamhet. På norra Färingsö återfinns istället många, men mindre stall.

På Munsö finns över 600 hästar, varav Menhammars stuteri och träningsanläggning står för merparten. På Ekerö finns två stora ridskolor, varav en ligger i Ekerö tätort. Utöver detta finns ett större inackorderingsstall och flera mindre stall. Totalt finns över 300 hästar på Ekerö. Antalet hästar på Lovö har reducerats under

de senaste åren från drygt 300 till cirka 230 hästar. På Adelsö finns några mindre stall, varav ett även inrymmer en mindre ridskola.

Ridskolor

Det finns elva ridskolor och tolv ridklubbar registrerade som ideella föreningar (flera av föreningarna är knutna till en ridskola). Ridklubbarna svarade för cirka 5 procent av kommunens verksamhetsstöd till barn och ungdom under år 2014.

Fyra av kommunens ridskolor är lokaliserade i eller i anslutning till tätbebyggda områden (Ekerö ridskola i Ekebyhov, Färingsö ridskola i Stenhamra, Fågelängens ridskola i Troxhammar och Skå ridcenter i Skå Edeby). Dessa ridskolor är tillgängliga för många barn och ungdomar, som färdas till och från ridskolorna med cykel, buss eller genom att gå. Dessa ridskolor bör därför särskilt värnas, exempelvis genom möjligheter till ridvägar, hagar samt ridbanor.

Ridvägar och ridstigar

På norra Lovö finns flest ridstigar i Ekerö kommun. Stigarna har anlagts av Statens fastighetsverk och berörda markägare.

På Adelsö, Munsö och Ekerö finns ett antal ridstigar som har anlagts av markägare, eller stallägare i överenskommelse med markägare.

På Färingsö är det för närvarande brist på ridstigar. På södra Färingsö finns en ridstig runt Troxhammar

golfbana. Det är dock nödvändigt att passera över Färentunavägen, för att nå huvuddelen av stallen på södra Färingsö.

Ytanspråk och konflikter med andra intressen

Gemensamt för hästnäringen är att stora ytor tas i anspråk - för exempelvis ridvägar, hagar, ridbanor och stallbyggnader.

Ridning i skog och mark leder ofta till konflikter i förhållande till andra friluftsutövare och motionärer, samt med markägare, eftersom hästarna lätt kan skada marken. Kunskap om de rättigheter och skyldigheter som följer med allemansrätten - för markägare såväl som för ryttare - är viktig för att undvika konflikter.

Många ryttare upplever sig förhindrade att fritt kunna rida i terrängen, då det saknas ändamålsenliga stigar, utöver att vägar frekvent måste passeras.

Båtplatser

Det finns fyra gästhamnar i Ekerö kommun:

- Jungfrusunds Marina, Ekerö
- Rastaholm, Ekerö
- Karlskär, Färingsö
- Birka, Björkö

Det finns även fyra gästbryggor i Ekerö kommun:

- Tappström, Ekerö
- Gällstaö Gård, Ekerö

- Törnbyviken, Färingsö
- Viksunds båtbygga, Färingsö

Badplatser

Det finns sju kommunala badplatser i Ekerö kommun:

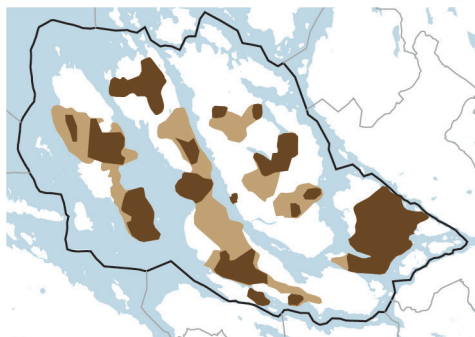
- Närlundabadet, Ekerö
- Lundhagsbadet, Ekerö
- Södran, Fantholmsvägen, Ekerö
- Kärsgatan, Ekerö
- Mörbybadet, Skå
- Stockbybadet, Stenhamra
- Karlskärsbadet, Färentuna

Det finns också enklare friluftsbad vid Kungsbergabadet på Färingsö och Adelsöbadet på Adelsö.

Camping

Det finns för närvarande inga iordningställda platser för camping, husvagnsuppställning, eller stuguthyrning i Ekerö kommun.

Det är angeläget att tillskapa möjlighet för dessa i många sammanhang efterfrågade servicefunktioner.

Riksintresse för kulturmiljövård med värdekärnor i mörkbrunt

Kulturmiljövård

Kulturmiljön är en angelägenhet för alla. Den bidrar till välbefinnande, inspiration, upplevelser och identitet/tillhörighet. Ekerös profil - ”Kulturens övärld” – ska verka för att kulturmiljön även fortsatt kommer att utgöra en viktig utgångspunkt - och en resurs för utveckling i kommunen. Bebyggelsen och landskapet berättar om samhällets historia.

Kommunens kulturmiljöprogram med råd och rekommendationer har framtagits för att underlätta samtliga berörda parter ansvar för den kulturhistoriska miljön, i den fysiska planeringen.

Riksintresse

Riksantikvarieämbetet (RAÄ) har definierat nio områden av riksintresse för kulturmiljövård. Dessa områden omfattar en betydande del av Ekerö kommuns yta. Kommunen har identifierat värdekärnorna avseende kulturmiljövården. Ekerö kommun anser att riksintresseområdena bör begränsas till att enbart omfatta de identifierade värdekärnorna.

Länsstyrelsen uppdaterar för närvarande kunskapsunderlagen gällande fyra riksintresseområden för kulturmiljövård: Munsö, Ekerö, Lovö samt Sånga-Svartsjö.

Adelsö – Björkö/Birka med Hanmora och Tofta

Landskapet på Adelsö vittnar om ett maktcentrum i ett förhistoriskt Sverige. Birka och Hovgården är ett

av Ekerö kommuns två världsarv. Riksintresseområdet består av tre värdekärnor: Björkö/Birka, Adelsö/Hovgården samt Hanmora/Tofta.

Motiveringen till riksintresset är dels fornlämningsmiljön med kungsgården och Alsnöhus på Adelsö, dels scenen för Sveriges första stadsbildning Birka på Björkö. Denna plats minner om östra Mälardalens centrala roll för det svenska riket under järnåldern och den tidiga medeltiden, den politiska och ekonomiska makten, såväl som regionens handelsutbyte med internationell räckvidd.

Munsö

På norra Munsö har landskapet i stora drag bevarat en medeltida struktur och karaktär. Herrgårdsmiljöerna har bidragit till ett öppet och relativt oexploaterat odlingslandskap. Väsby hage är belägen i värdekärnan för kulturmiljövård, som också är av riksintresse för naturvård, respektive naturreservat.

Motiveringen till riksintresset är rundkyrkan från 1100-talet med sockenkärnan som genom sina många byggnader för olika funktioner speglar 1800-talets jordbrukssamhälle. Rundkyrkans funktion som försvarsanläggning samt kringliggande gods med anor och rötter i yngre järnåldern, låter betraktaren skönja platsens centrala betydelse under tidig medeltid.

Herrgårdsskapet

Södra Munsö och Kårsö utgör ett varierat landskap med flera samexisterande kulturhistoriska lager. I

Läs mer:

Kulturmiljöprogram, 2015

Kulturmiljöns värden avvägs mot andra intressen, se kapitel Användning av mark- och vattenområden.

västra delen av dessa öar domineras landskapet av herrgårdar, ett ålderdomligt odlingslandskap och ett betydande antal fornlämningar. Den östra delen av öarna domineras av fritidshus och sentida småhusbebyggelse. Fyra värdekärnor har identifierats:

- Husby (bland annat med storchögar som vittnar om att Husby anlades under förhistorisk tid)
- Kårsö (säteri)
- Stafsund (välbevarad 1600-talsherrgård)
- Asknäs (medeltida stormansgård, Ekerö medeltida kyrka, unik fruktträdssallé, typiska arbetarbostäder, torpindelning samt parker)

Motiveringen till riksintresset är herrgårdsskapet med förhistorisk bruks- och bosättningskontinuitet som präglas av 1600-talets säteribildningar - samt förankringen i medeltidens kungsgårdar.

Färentuna och Hillesjö

Landskapet på Norra Färingsö skiljer sig från övriga öar i kommunen med småskaligt jordbruk, små gårdar och mindre bebyggelsegrupper. Avtrycken från 1900-talet är förhållandevis frekvent förekommande. Området innehåller två värdekärnor, Färentuna och Hillesjö.

Motiveringen till riksintresset är denna bygd med rötter i yngre järnåldern, som speglar det gamla jordbrukssamhället med socknen som gemenskap och kyrkan i centrum.

Översiktsplanens behandling av riksintresse för kulturmiljövård

Värdekärnor

Riksantikvarieämbetet (RAÄ) har definierat nio områden av riksintresse för kulturmiljövård. Dessa områden omfattar en betydande del av kommunens yta. Ekerö kommun har identifierat värdekärnorna avseende kulturmiljövården. Ekerö kommun anser att riksintresseområdena bör begränsas till att enbart omfatta de identifierade värdekärnorna.

Påverkan på riksintressena

Riksintressena bedöms endast påverkas i viss omfattning. Kommunens bebyggelseutveckling vid Skå, byggandet av Förbifart Stockholm/E4, samt breddning av Ekerövägen/261 kan komma att påverka riksintressets värden lokalt. Påverkan bedöms inte bli påtaglig.

Riksintressets skydd

Värdekärnorna, såväl som de kringliggande områdena som RAÄ har definierat som riksintresse för kulturmiljövård, skyddas genom att kommunen tillämpar de områdesvisa råd och rekommendationer som lyfts fram i Ekerö kommuns Kulturmiljöprogram.

Andra områden av riksintresse för kulturmiljövård skyddas genom områdesbestämmelser, landskapsbildsskydd samt genom byggnadsminnesförklaring av värdefulla byggnader och dess miljöer.

Vissa kulturmiljövården omfattas istället av världsarvsstatus - Drottningholm, respektive Birka och Hovgården - eller av naturreservatsbestämmelser.

Alla fornlämningar skyddas i enlighet med Kulturmiljölagen. I Ekerö kommun finns ett stort antal fornlämningar, särskilt inom områden av riksintresse för kulturmiljövård.

Helgö

Undersökningarna av fornlämningslandskapet på Helgö är av stort nationellt och internationellt intresse. Fynden på Helgö har bidragit till kunskapen om Nordeuropas utveckling under järnådern. Kaggeholms slott på västra delen av Helgö har en framträdande roll i kulturlandskapet, med flera bevarade alléer.

Motiveringen till riksintresset på östra Helgö lyfter fram fornlämningsmiljön av vetenskapligt värde. Miljön speglar en tidig, central handels- och hantverksplats med omfattande internationella kontakter - samt dess förutsättning i form av en viktig vattenled i Mälaren. Blomstringsperioden var 400-800 e. Kr.

Lövö

Lövö är en historisk helhetsmiljö som dominerats av den kungliga prägel vid Drottningholm. Lovöområdet skyddas sammantaget av beslut om världsarv, statligt byggnadsminne, riksintresse för kulturmiljövård, likväl som naturreservat. Landskapet har i stora drag samma struktur och användning, som det haft under de senaste 300 åren. Bruket av landskapet har varit en förutsättning för försörjningen av Drottningholms slott.

Motiveringen till riksintresset är dels den kungliga slottsmiljön som huvudsakligen speglar 1600- och 1700-talen, dels odlingslandskapet med förhistorisk bruknings- och bosättningskontinuitet sedan bronsåldern. I motiveringen dokumenterades även den prägel som kungligt markinnehav lämnat i Lovöområdet.

Skå

Odlingslandskapet i Skå vittnar om en långvarig lantbruksverksamhet. Området karaktäriseras av småskalig bebyggelse, ofta i skogsbyn. Hästnäringen utgör dominerande inslag i miljön, liksom Troxhammars golfbana och Skå Edeby flygplats. Området innehåller två värdekärnor, Skå och Barnbyn.

Motivering till riksintresset är Skå sockencentrum, som har sitt ursprung i yngre järnålder. Dessutom finns i området flera generationers skolbyggnader, som visar landsbygdsskolornas utveckling från folkskolestadgans tillkomst till idag - samt institutionsmiljön i Skå-Edeby barnby. Barnbyn var präglad av nya epokgörande behandlingsmetoder, där helhetsmiljön för barnen varit en viktig utgångspunkt. Verksamheten fick stor socialhistorisk betydelse.

Stenhamra

Stenbrottet i Stenhamra och stenhuggarbyn är en sammanhållen miljö, som har bevarats med inslag såsom arbetarlängor, butik, skola mm.

Motiveringen till riksintresset är industrimiljön som med stenbrott, andra industrianläggningar och det samhälle detta gav upphov till - visar hur ett välordnat samhälle kunde organiseras och byggas upp, vid 1800-talets slut. Efterfrågan på denna relativt nyetablerade stenindustri, bottnar i det stora behovet av gatsten, i samband med utbyggnaden av Stockholms innerstad.

Sånga-Svartsjö

Området kring Sånga-Svartsjö har en tydlig karaktär av slottsbygd, med gårds- och torpsystem. Jordbruken har sitt ursprung i den gamla kungsgårdens ägostruktur.

Motiveringen till riksintresset är dels Svartsjö kungliga slottsmiljö med lämningar från Gustav Vasas renässansborg, dels Sånga sockencentrum med omgivande odlingslandskap och sammanhållna bymiljöer, med kontinuitet sedan järnåldern. Den nuvarande slottsanläggningen från 1700-talet, genom vilken rokokoarkitekturen med franska förebilder introducerades i Sverige, kom att bli stilbildande för herrgårdsbyggandet i landet.

Världsarv

I Ekerö kommun finns två världsarv som är upptagna på Unesco:s lista: Birka och Hovgården, respektive Drottningholm. Världsarv har inget formellt skydd i svensk lagstiftning, men genom ratificering av kulturarvskonventionen har Sverige förbundit sig att skydda världsarvet för all framtid. Områdena är en angelägenhet för hela mänskligheten, varför Unesco följer upp tillståndet och agerar efter behov, i det fallet området hotas.

Ekerö kommuns två världsarv är skyddade som en del av riksintresseområde för kulturmiljövård, men även genom andra skydd.

Kommunens uppdrag är att tillvarata världsarvets värden i den fysiska planeringen, att medverka till medborgarnas delaktighet i världsarvet genom utveckling av området som besöksmål samt att uppmuntra näringsverksamheter i anslutning till världsarvet. Tillgängligheten till ett sammanhållet världsarv samt utveckling av Hovgården som besöksmål är ett viktigt mål för kommunen.

Birka och Hovgården

Världsarvet Birka och Hovgården är en unik plats med lämningar efter Sveriges första statsbildning, som vittnar om politisk och ekonomisk makt under vikingatiden, såväl som medeltiden. Den visuella kontakten mellan världsarvets två delar är viktig.

Ekerö kommun, Länsstyrelsen och Statens fastighetsverk utgör tillsammans förvaltningsrådet för världsarvet Birka och Hovgården - med ett uppdrag att bevara och utveckla området.

De tre ansvariga parterna har antagit en förvaltningsplan, som utgör planeringsunderlag för insatser till stöd för världsarvets värden. Inriktningen är även att stärka besöksmålet.

- Inom världsarvsområdet får endast åtgärder vidtas som bidrar till att världsarvets status kan bibehållas.
- Inom världsarvet och buffertzoner (värdekärnan för kulturmiljövård) får åtgärder vidtas som bidrar till utveckling av världsarvet.

Världsarv med buffertzoner

Läs mer:

Förvaltningsplan för världsarvet Birka och Hovgården 2013-2018

Världsarvet Drottningholm, Världsarvsplan 2007-2012

Kulturmiljöprogram, Ekerö kommun 2015

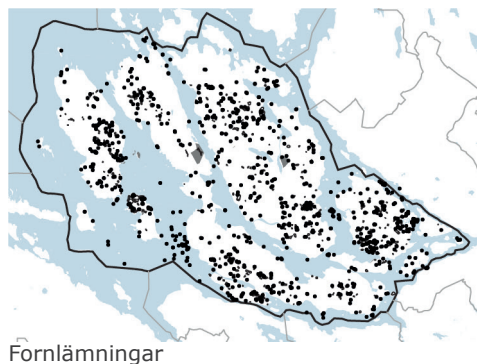
- Hovgården skyddas även genom områdesbestäm-
melser för Adelsö kyrka med omgivande miljöer.
- Alla fornlämningar skyddas i enlighet med
Kulturmiljölagen, vilken påverkar stora delar av
Hovgården och Björkö.

Drottningholm

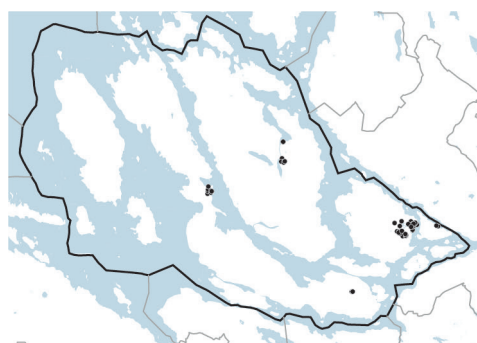
Världsarvet Drottningholm består av slottsområdena, Drottningholms slott med park, Drottningholms teater och Kina Slott.

- Världsarvsområdets buffertzona utgör även Lovö naturreservat.
- Drottningholms slott med tillhörande byggnader utgör statligt byggnadsminne.
- Inom världsarvsområdet och buffertzonen finns även enskilda byggnadsminnen som skyddas i enlighet med kulturmiljölagen.
- Lovö kyrka som är belägen inom buffertzonen, omfattas av områdesskydd, såväl som kyrkligt kulturminne.

Ekerö kommun, Statens fastighetsverk, Drottningholms slottsförvaltning, Drottningholmsteatern och Länsstyrelsen utgör tillsammans förvaltningsrådet för världsarvet Drottningholm - med uppdraget att samverka om världsarvsplaner och gemensamma utvecklingsprojekt.

Fornlämningar

Byggnadsminnen

Fornlämningar

Ekerö kommuns rika kulturmiljöer innebär att det finns ett stort antal fornlämningar över hela kommunens yta. Fornlämningarna ger en indikation om forna tiders liv på Mälaröarna och omfattar boplatser, gravar, lösa fynd mm.

Fornlämningar har ett lagstadgat skydd enligt 2 kap kulturmiljölagen. Fasta fornlämningar får inte förändras, skadas, eller avlägsnas utan tillstånd från Länsstyrelsen. I samband med planering för ändrad markanvändning, kan arkeologisk utredning komma att krävas. Länsstyrelsen fattar beslut om undersökningsåtgärder, skyddsavstånd och avlägsnande av fornlämningar.

Register över samtliga kända fornlämningar återfinns på Länsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet.

Byggnadsminnen

Byggnadsminnen får inte förändras utan Länsstyrelsens tillstånd, enligt 3 kap kulturmiljölagen. De ska underhållas och vårdas enligt särskilda skötselföreskrifter. Drottningholms slott, Svartsjö slott och Fiskarudden är statliga byggnadsminnen. Andra byggnadsminnen i kommunen är Ekebyhovs slott, Kårsö säteri, samt Lilla skolan, Hertigarnas stall och Villa Erskine på Lovö.

Områdesbestämmelser

För områden som inte omfattas av detaljplan får områdesbestämmelser antas, om detta erfordras för att uppnå syftet med översiktsplanen, eller för att säkerställa att riksintressen tillgodoses (4 kap 41-43 §§ plan- och bygglagen).

Områdesbestämmelser som avser att skydda kulturmiljön finns för Adelsö kyrka, Munsö kyrka, Hilleshögs kyrka, Färentuna kyrka, Ekerö kyrka, Sånga kyrka, Skå kyrka och Lovö kyrka.

Kyrkliga kulturminnen

Kyrkobyggnader och kyrkotomter ska vårdas och underhållas så att varken kulturhistoriska värden reduceras, eller utformning och karaktär förvanskas. Kyrkobyggnader och kyrkotomter som tillkommit före utgången av år 1939 får inte på något väsentligt sätt ändras utan Länsstyrelsens tillstånd. (4 kap 2-5 §§ kyrkomiljölagen).

Begravningsplatser

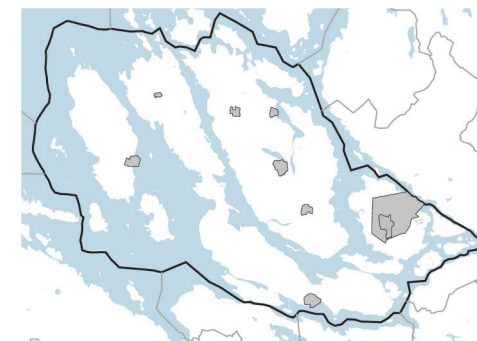
För begravningsplatser tillkomna före utgången av år 1939 erfordras tillstånd från Länsstyrelsen för väsentlig förändring eller utökning av begravningsplatsen samt för att uppföra ny byggnad, riva eller väsentligt ändra befintlig byggnad. För samtliga begravningsplatser gäller att dessa inte får läggas ned, överlåtas eller användas för annat ändamål utan

Länsstyrelsens tillstånd. (4 kap 11-15 §§ lagen om kulturminnen).

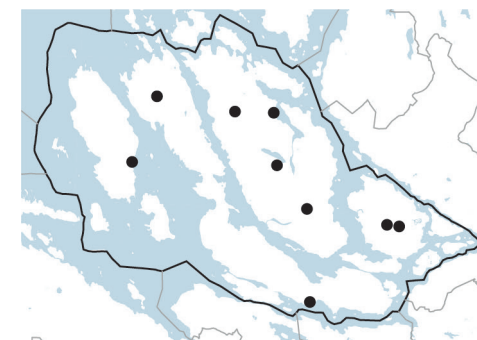
I Ekerö kommun finns nio begravningsplatser: Ekerö kyrka, Lovö kyrka, Lovö skogskyrkogård, Skå kyrka, Sånga kyrka, Hilleshögs kyrka, Färentuna kyrka, Munsö kyrka och Adelsö kyrka.

Landskapsbildsskydd

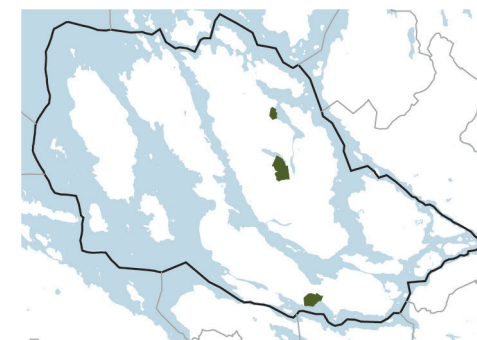
Vid Ekerö kyrka, Sånga kyrka och Hilleshögs kyrka finns områden med landskapsbildsskydd (enligt 19 § i den tidigare naturvårdslagen). I enlighet med 9 § lag om införande av miljöbalken, gäller detta förordnande allttjämt.

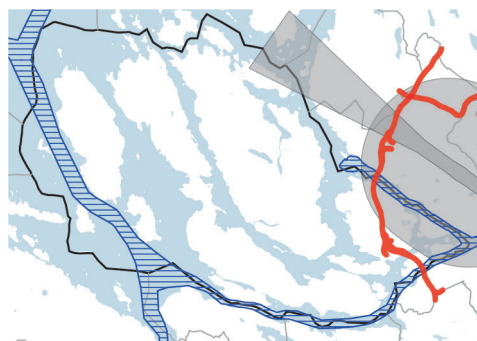
Områdesbestämmelser

Begravningsplatser

Landskapsbildsskydd

Riksintrasse kommunikationer

- Förbifart Stockholm
- ▨ Sjöfart, farleder
- Flyg, hinderfritt område

Översiktsplanens behandling av riksintrasse för kommunikationer

De områden som, enligt Trafikverket, utgör riksintrasse, markeras i sin helhet i översiktsplanen.

Riksintrasset bedöms inte påverkas påtagligt.

Ekerö kommun verkar aktivt för att breddningen av Ekerövägen/261 och byggandet av Förbifart Stockholm/E4 ska genomföras så snart detta låter sig göras.

Kommunikationer (infrastruktur)

Utformningen av transportsystemet har stor betydelse för regionens tillväxt och utveckling. Insatser i avsikt att förbättra infrastrukturen ger möjligheter att nå regionala mål om tillgänglighet, säkerhet och ekonomi mm. Den snabba befolkningsökningen i regionen betyder att vägkapaciteten behöver öka, samtidigt som hänsyn måste tas till de ramar som klimat och miljö sätter.

Framtida behov av transporter kan inte tillgodoses enbart genom kapacitetsförstärkningar i transportinfrastrukturen. Samtliga aktörer behöver även sträva efter ett mer transporteffektivt samhälle genom planering av bebyggelse och infrastruktur så att en god kollektivtrafik kommer till stånd och att uppmuntra till att gå eller cykla vid korta resor.

Riksintrasse kommunikationer

Förbifart Stockholm/E4

Den planerade Förbifart Stockholm/E4 (Skärholmen/Kungens kurva – Häggvik) utgör riksintrasse för kommunikationer, enligt 3 kap 8 § miljöbalken. Denna regionala tillfartsled ingår i det av EU utpekade Trans-European Transport Network, TEN-T. Dessa vägsystem är av särskild internationell betydelse. Väg E4 sträcker sig genom hela Sverige mellan Helsingborg och Haparanda. Denna infrastrukturinsats blir en mycket viktig väg för person-, såväl som godstrafik.

Förbifart Stockholm/E4 är en totalt cirka 21 kilometer långt vägvägsnitt, varav cirka 18 kilometer i tunnel. Vägen kommer att binda samman de norra och södra länsdelarna och därmed reducera de socioekonomiska skillnaderna i regionen, avlasta regionkärnan och Essingeleden samt reducera sårbarheten på Stockholmsområdets kapillära anslutningsvägar. Förbifart Stockholm/E4 sammankopplas med Ekerövägen/261, med nya cirkulationsplatser vid Edeby och Tillflykten.

Förbifart Stockholm/E4 ingår i Nationell plan för transportsystemet 2014-2025. Förberedande anläggningsarbeten pågår. Förbifart Stockholm/E4 bedöms trafiksättas år 2026.

Förbifart Stockholm/E4 är viktig för både nationell och regional utveckling. Ända sedan 1960-talet, då Essingeleden invigdes, har det stått klart att det i Stockholmsområdet behövs en västlig förbindelse som leder vägtrafiken – både kollektivtrafik, privatfordonstrafik, såväl som godstrafik – förbi Stockholm. I RUFS 2010 beskrivs Förbifart Stockholm/E4 som ett nyckelobjekt för att öka vägkapaciteten över Saltsjö-Mälarsnittet. Förbifart Stockholm/E4 bidrar till ett mindre störningskänsligt trafiksystem och sammanbinder de regionala kärnorna Kista-Sollentuna-Häggvik och Kungens Kurva-Skärholmen. Detta vägsystem skulle dessutom bli en anslutning mellan Arlanda flygplats och Södertälje hamn. Förbifart Stockholm/E4 betraktas som en framtida del av den yttre tvärleden, inklusive Norrortsleden och Södertörnsleden. Förbindelserna mellan terminaler och hamnar blir därmed effektiva.

Merparten av vägsträckningen avseende Förbifart Stockholm/E4 sker i tunnel, bland annat för att inte påverka känsliga miljöer på Lovö. Skyddade natur- och kulturmiljövärden ska beaktas och tas tillvara i den strategiska samhällsplaneringen.

För Ekerö kommun kommer Förbifart Stockholm/E4 att innebära betydligt bättre tillgänglighet till/från regioncentrum och kranskommunerna i länet.

Ekerö kommuns utveckling bedöms enligt översiktsplanen innebära att vägar av riksintresse, såväl som andra delar av det lokala vägnätet, belastas av ökad trafik. Genom ökad satsning på kollektivtrafik kan fordonsflödet begränsas. Påverkan på riksintresset bedöms därmed inte bli påtaglig.

Sjöfart

Vissa farleder för sjötrafik i Mälaren utgör riksintresse för sjöfarten, enligt 3 kap 8 § miljöbalken:

- Mälaren, sträckan Riddarfjärden-Björköfjärden (farledsklass 1) utgör riksintresse i egenskap av allmän farled. Skyddad höjd 23 meter och skyddat djup 8 meter.
- Mälaren, sträckan Södertälje-Västerås hamn (farledsklass 1) med tillhörande ankringsområde, utgör riksintresse i egenskap av allmän farled och hamn som ingår i det TransEuropeiska transportnätverket, TEN-T A. Skyddad höjd 27 meter och skyddat djup 9 meter.

- Hässelby, sträckan Björnholmen-Lövholmen (farledsklass 1) med tillhörande ankringsområde utgör riksintresse i egenskap av allmän farled. Skyddad höjd 13 meter och skyddat djup 8 meter.

Flyg

Bromma flygplats är av riksintresse för flyg. Luftfartsverkets system för kommunikation, navigation och övervakning (CSN-system) är en förutsättning för flygverksamhetens funktion och är en del av riksintresset.

Delar av Lovö berörs av Bromma flygplats MSA-område (Minimum Sector Altitude). Inom detta område ska Luftfartsverket tillfrågas för flyghinderanalys och bevakning av CSN-systemen, för byggnadsverk med en höjd över 20 meter.

Luftfartsverket bevakar CSN-systemen genom att begära in samtliga bygglovansökningar och planförslag som berörs av ovan nämnda restriktioner. Även starkströmsanläggningar kan påverka luftfartens system negativt.

Den nordöstliga delen av Färingsö berörs av inflygning till Bromma flygplats.

Transportpolitiska mål

Sveriges transportpolitiska mål antogs av Riksdagen 2009. Målen består av ett övergripande mål, ett funktionsmål och ett hänsynsmål. Det övergripande målet är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och

Vägnät (röd statligt, svart kommunalt, grått enskilt)

Vägar med tillståndsplikt enligt väglagen

- 30 m byggnadsfritt område
- 12 m byggnadsfritt område

långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Enligt funktionsmålet ska transportsystemets utformning, funktion och användning medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela landet. Transportsystemet ska vara jämställt, det vill säga likvärdigt svara mot kvinnors respektive mäns transportbehov. Hänsynsmålet beskriver hur transportsystemet ska utvecklas med avseende på trafiksäkerhet, miljö och hälsa. Transportsystemets utformning, funktion och användning ska anpassas till att ingen dödas eller skadas allvarligt, bidra till att nå generationsmålet för miljö och miljö kvalitetsmålen samt bidra till ökad hälsa. Regeringen har preciserat funktionsmålet och hänsynsmålet inom ett antal prioriterade områden.

Vägnät

Vägnätet består av allmänna vägar och enskilda vägar. Allmänna vägar förvaltas av statlig, eller kommunal huvudman.

Tillståndsplikt

Inom 12 meter från vägområde längs allmän väg är det inte tillåtet att, utan Länsstyrelsens tillstånd, uppföra byggnader, göra tillbyggnader, eller utföra andra anläggningar som kan inverka menligt på trafiksäkerheten. Länsstyrelsen kan föreskriva att avståndet ökas till högst 50 meter. Byggnadsförbudet gäller där detaljplan saknas (47 § väglagen).

Längs Ekerövägen/261 är det byggnadsfria avståndet utökat till 30 meter. Längs övriga allmänna vägar i Ekerö kommun gäller 12 meters avstånd.

Statligt vägnät

I det statliga vägnätet ingår bland andra Ekerövägen/261 och 816, Färentunavägen/800, Sångasäbyvägen/802, Solbackavägen/813, Stenhamravägen/814, Tureholmsvägen/815, Adelsö ringväg/818, Kaggeholmsvägen/823, samt Rörbyvägen/Strömdalsvägen/825. Trafikverket ansvarar för drift och underhåll mm.

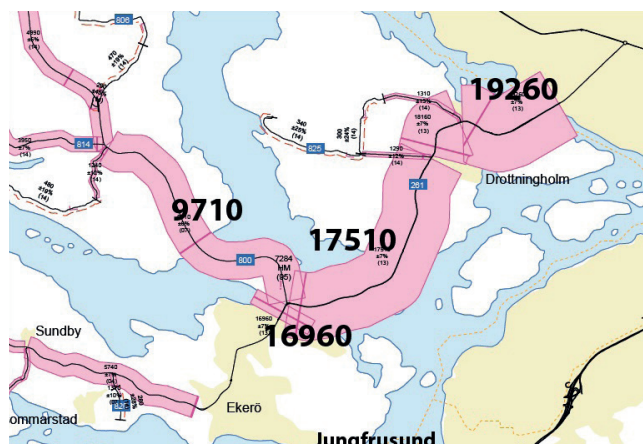
Ekerövägen/261

Den enda fasta vägförbindelse som för närvarande finns mellan Mälarsöarna i Ekerö kommun och andra delar av länet, är Ekerövägen/261. Denna väg har två körfält i riktning mot Stockholm, varav ett är reserverat för kollektivtrafik under högttrafik. Vägen har ett körfält i riktning mot Ekerö. Skyltad färdhastighet varierar mellan 50 och 70 km/tim. Parallell gång- och cykelväg finns.

Ekerövägen/261 är belägen mellan Drottningholms slott med park och bebyggelsen på malmen. Denna mycket viktiga väg trafikeras av drygt 20 000 fordon/ÅMD (vid Drottningholms slott), utgör funktionellt prioriterat vägnät för kollektivtrafik och dagliga personresor. Cirka 1 600 fordon/dygn är tung trafik (2014). Ekerövägen/261 kännetecknas av kapacitetsproblem och otillräcklig säkerhetsstandard. Under högttrafik råder problem med köbildning och låg

framkomlighet/tillgänglighet. Trafikbelastningen är rikttnings- och säsongsberoende. RUFs 2010 lyfter fram att framkomligheten på Ekerövägen/261 behöver förbättras och att busstrafiken bör prioriteras.

I länsplan för regional transportinfrastruktur 2014-2025 ingår breddning av Ekerövägen/261 till fyra obrutna körfält mellan Ekerö centrum och Brommaplan. Två körfält reserveras i högtrafik med körriktning mot Brommaplan på förmiddagen, respektive med körriktning mot Ekerö centrum på eftermiddagen. Kollektivtrafik prioriteras genom att ett körfält reserveras för bussar vid högtrafik. Kollektivtrafiken kan därigenom bli attraktiv och tillförlitlig. Det är en förutsättning för att begränsa fordonsflödet längs vägnätet inom kommunen, såväl som i andra delar av Stockholmsregionen. Genom att prioritera kollektivtrafik ökar framkomligheten på vägen.

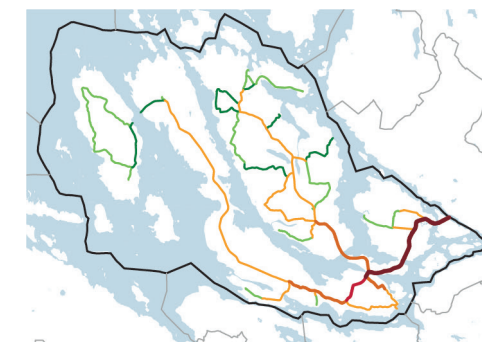
Årmedeldygnstrafik på Ekerövägen (år 2014)
Figur: ÅF Infrastructure AB

Det är angeläget att breddningen av Ekerövägen/261 genomförs snarast möjligt. Ekerö kommun har behov av ett långsiktigt hållbart och robust trafiksystem, samtidigt som världsarvet Drottningholm skyddas från påtagliga skador av ökade fordonsflöden i en växande region. Förbifart Stockholms anslutning till Ekerövägen innebär att trafikökningen kan begränsas förbi världsarvet. Ekerö kommun får flera vägförbindelser till fastlandet och från andra delar av regionen.

Trafikverket, Riksantikvarieämbetet, Statens fastighetsverk och Ekerö kommun har enats om en gemensam målbild för fortsatt planering gällande Ekerövägen/261 och Förbifart Stockholm/E4. Trafikprojekten ska:

- förbättra framkomligheten för boende, yrkesverksamma och besökande i Ekerö kommun.
- leda till ökad andel kollektivtrafik.
- bidra till påtagliga förbättringar avseende rumsliga samband och buller.
- utformas och genomförs med en helhetssyn och god anpassning till kulturlandskapet, så att världsarvets värden inte hotas.

Ekerövägen/261 ska alltså utformas så att värdena i världsarvet, det statliga byggnadsminnet, riksintresseområdet för kulturmiljövård samt naturreservatet inte hotas. Vid ombyggnaden ska åtgärder vidtas för att värden, som begränsats genom nuvarande utformning av Ekerövägen/261, kan återskapas i den unika landskapsbilden samt förstärka historiska, visuella och funktionella samband.

Fordonsflöden

- > 15 000 ÅDT
- 10 000 - 15 000 ÅDT
- 5000 - 10 000 ÅDT
- 1000 - 5000 ÅDT
- 500 - 1000 ÅDT
- < 500 ÅDT

Kommunalt vägnät

Vägar i Ekerö kommun med kommunalt huvudmannaskap är:

- Bryggavägen
- Pråmvägen
- Ångbåtsvägen
- Ekebyhovsvägen
- Tegelbruksvägen
- Jungfrusundsvägen
- Älvnäsavägen (delvis)
- Ekerövägen (delvis)
- Björkuddsvägen (delvis)

Vägar med enskilt huvudmannaskap

Stora delar av befintligt vägnät i Ekerö kommun har enskilt huvudmannaskap. Vägar och allmän platsmark inom planlagda områden har i normalfallet givits enskilt huvudmannaskap. Närlunda vägförening i Ekerö tätort och Stockby vägförening i Stenhamra är kommunens största vägföreningar.

I kommunens landsbygdsområden har både allmänna och enskilda vägar ofta låg standard. Tillfarter till många av landsbygdens bebyggelseområden sker via enskilda vägar som förvaltas av vägföreningar och samfälligheter.

I plan- och bygglagen (PBL) är inriktningen att kommunen ska ansvara för vägnätet inom planlagda områden. Kommunen får dock, om det finns särskilda

skäl, besluta att huvudmannaskapet istället ska vara enskilt för vägar och allmänna platser (4 kap 7 § PBL).

Ekerö kommun avser även fortsättningsvis att tillämpa enskilt huvudmannaskap för vägar i detaljplanerade områden och ej statliga vägar på landsbygden. De särskilda skäl som kommunen framhåller, är att enskilt huvudmannaskap utgör en enhetlig förvaltningsmodell i kommunen och att det inte är rationellt ur drift- och kostnadsperspektiv att tillskapa enklaver med kommunal väghållning. Om det skulle bli aktuellt att överta huvudmannaskapet för de vägar som för närvarande är enskilda, kan det innebära höga kostnader för kommunen. Enligt likställighetsprincipen blir kommunen då skyldig att upprusta vägarna till kommunal standard. De enskilda vägarna har nu en mycket varierad standard.

Vägar med kollektivtrafik har i huvudsak kommunal eller statlig huvudman.

Övergripande gång- och cykelnät

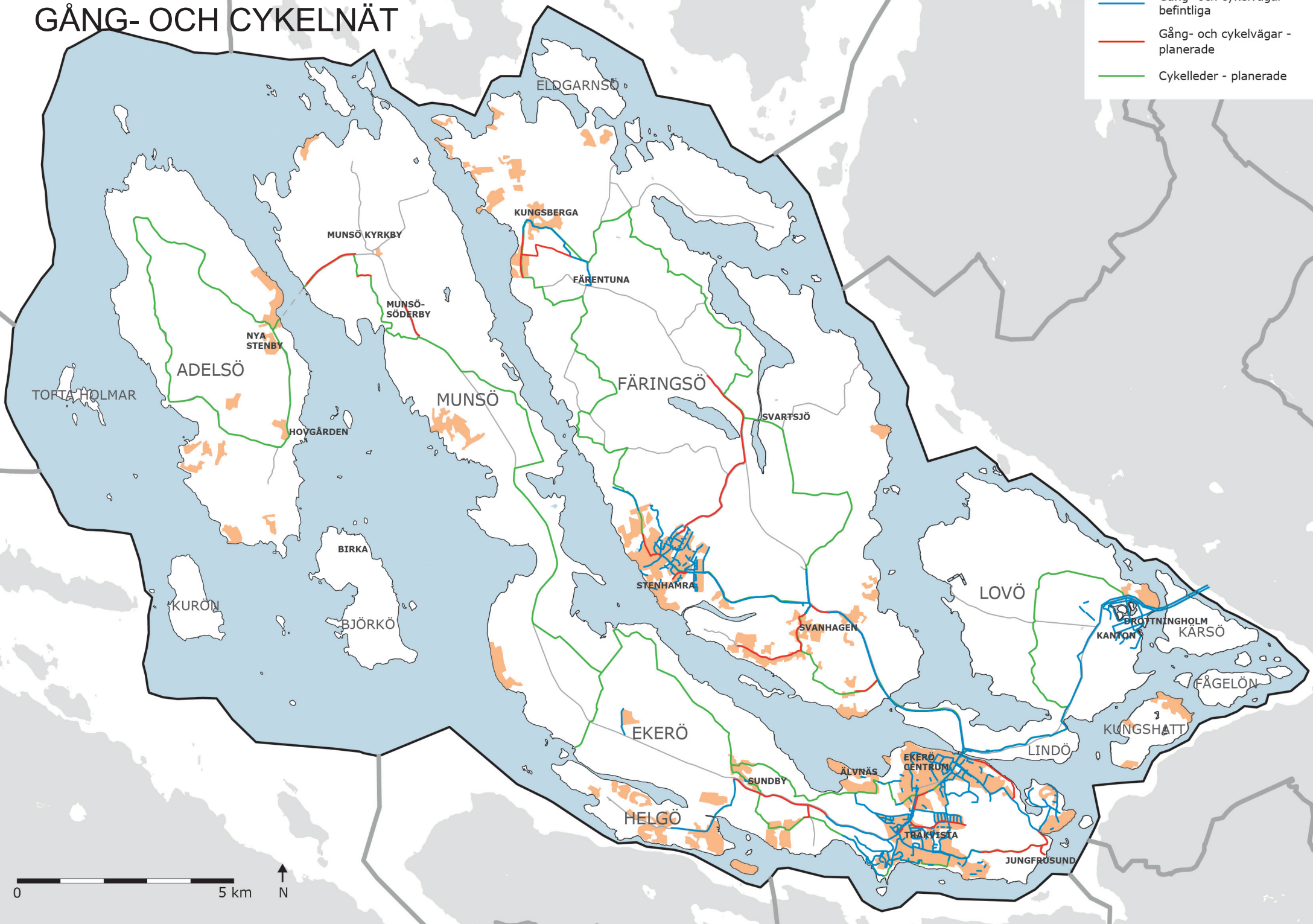
För närvarande är den totala längden av alla gång- och cykelstråk i hela kommunen cirka 54 kilometer. Ekerö kommun har antagit en gång och cykelvägsplan. I denna föreslås en total utbyggnad av gång- och cykelvägsnätet i kommunen om cirka 23 kilometer.

Gångnät

Gångnätet i Ekerö kommun består av gång- och

GÅNG- OCH CYKELNÄT

- Gång- och cykelvägar - befintliga
- Gång- och cykelvägar - planerade
- Cykelleder - planerade

Läs mer:

Gång- och cykelvägsplan,
Ekerö kommun, 2015

Regional cykelplan för Stock-
holms län, 2014-2030

Framtid för Ekeröleden,
Trafikverket och Ekerö
kommun, 2016

Kommunen tar för närva-
rande fram en trafikstrategi
som underlag för översikts-
planen.

cykelvägar, gångbanor, parkvägar, gågatan i centrum, samt trottoarer. I många bostadsområden och längs de mindre vägarna utanför tätorterna saknas till största delen separering av fotgängare, som alltså blir hänvisade till körbanan. I Ekerö kommun är endast en mindre del av gång- och cykelvägarna utformade så att gångtrafikanter och cyklister separeras.

Cykelvägnät

Cykelvägnätet i Ekerö kommun är uppbyggt i huvudnät och lokalnät. Huvudnätet inom Ekerö kommun sträcker sig mellan kommungränsen vid Nockebybron och cirkulationsplatsen vid Malmvik. Vid denna punkt delar sig huvudnätet där ena stråket sträcker sig mellan Malmvik och Stenhamra, medan det andra stråket sträcker sig mellan Malmvik och Ekerö sommarstad. För vidare färd norrut mot Adelsö eller Färentuna hänvisas cyklister i dagsläget till Ekerövägen och Färentunavägen i blandtrafik.

Standarden på huvudnätet är av varierande karaktär. På kortare sträckor saknas gång- och cykelväg, då det blir nödvändigt att ta sig fram i blandtrafik. Till huvudnätet räknas även gång- och cykelvägen som förbinder Färentuna med Kungsberga.

Lokalnäten finns i princip uteslutande i Ekerö tätort samt i Stenhamra. Sträckorna är av varierande karaktär och standard. Lokalnät finns även mellan Sundby och Helgö.

Lokala cykelleder är en ny typ av led som föreslås i Ekerö kommun. Dessa leder syftar till att ge cyklister

en trafiksäker färd genom kommunen, i områden där anläggande av gång- och cykelvägar inte är möjligt inom överskådlig framtid. Via de lokala cykellederna finns möjlighet att ta sig genom landskapet utan att behöva nyttja de trafikerade huvudvägarna i kommunen. Fyra lokala cykelleder förslås:

- Mellan Nockebybron och cirkulationsplatsen vid Malmvik.
- Mellan cirkulationsplatsen vid Malmvik och Kungsberga via bland annat Enlunda, Svanhagen, Stenberga, Säby och Färentuna samt Hilleshög, Svartsjö och Skå.
- Mellan Menhammar och Adelsö via Munsö Kyrkby.
- Mellan Menhammar och Rastaholm, Jungfrusund samt cirkulationsplatsen vid Malmvik.

För att kunna följa cykellederna på ett enkelt sätt är det viktigt med noggrann skyltning.

Trafikverket, Stockholms läns landsting och Länsstyrelsen har tagit fram en regional cykelplan för Stockholms län. Denna plan anger att cykeltrafiken ska utgöra minst 20 procent av alla resor år 2030. Fokus ligger på arbetsresor och kombinationsresor med kollektivtrafik. Det är angeläget att gång- och cykelförbindelsen mellan Ekerö tätort och Botkyrka, via färjeförbindelsen Ekeröleden, bibehålls och utvecklas som en del av det regionala cykelstråket.

Sjöfart - Allmän farled och hamnar av vikt för vattenburna transporter

Ekerö kommuns läge i Mälaren medför att vattenvägarna kan nyttjas för persontrafik, såväl som godstransporter. Särskilt under de tidsperioder som ombyggnaden av Ekerövägen/261 och nybyggnaden av Förbifart Stockholm/E4 pågår, kan vattenvägarna erbjuda alternativa resvägar.

Hamnarna vid Jungfrusund och Ekerö centrum är särskilt viktiga för persontransporter, medan hamnen vid Löten är särskilt viktig för att hantera berg- och jordmassor från områden med koppling till byggandet Förbifart Stockholm/E4. Övriga hamnar är betydelsefulla för friluftslivet genom att erbjuda marinor, varv mm.

Hamnar kan i framtiden växa i betydelse i de fallen vattenburna transporter utvecklas genom exempelvis sjötaxi, fler linjer/hållplatser för pendelbåtar, eller fler färjeförbindelser.

Sjöfartsverket beslutar om allmän farled och allmän hamn, med stöd av 5 § lagen om inrättande, utvidgning och avlysning av allmän farled och allmän hamn.

Den part som har för avsikt att bedriva vattenverksamhet för allmän farled eller allmän hamn, får rådighet över vattnet inom det område där verksamheten ska bedrivas, i enlighet med 2 kap 4 § lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Den part som bedriver vattenverksamhet som avser allmän farled eller allmän hamn, kan få rätt att ta i anspråk

mark eller annat utrymme på annan fysisk eller juridisk persons fastighet, enligt 28 kap 10 § miljöbalken. Detta beslut fattas av mark- och miljödomstolen.

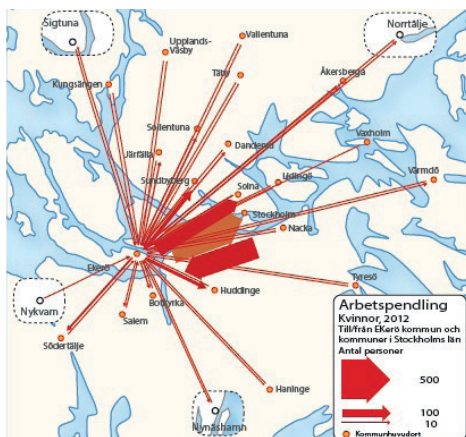
Dagens resande

Det totala resandet till/från Ekerö kommun uppgick år 2014 till ungefär 11,7 miljoner resor. Över 90 procent av resorna företogs via Ekerövägen/261. 8 procent av resorna gick via Ekeröleden. Andelen resor med kollektivtrafik uppgick till cirka 30 procent av samtliga resor till/från Ekerö kommun.

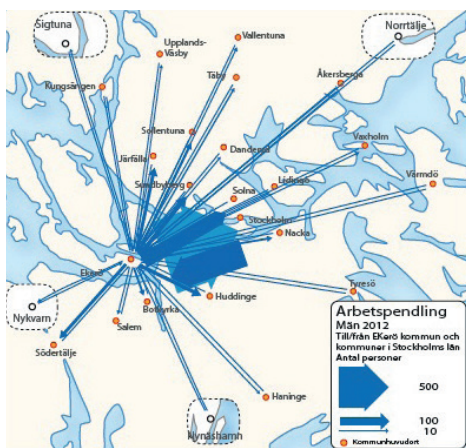
Av de förvärvsarbetande i Ekerö kommun arbetspendlar cirka 65 procent till annan kommun. Kommunens utpendling var år 2013 omkring 8 300 personer per dag, respektive inpendlingen cirka 3 400 personer.

	Bedömt antal resande per år till/från Ekerö kommun	Procentuell fördelning
Ekerövägen	10 800 000	92 %
Resande med bil	7 000 000	
Kollektivt resande	3 500 000	
Övrigt (Gång och cykel, MC, etc)	300 000	
Ekeröleden	900 000	8 %
Resande med bil	795 000	
Tjänstefordon	29 000	
MC	6 000	
Fotgängare	70 000	
Summa	11 700 000	100 %

Antal resande till/från Ekerö kommun år 2014

Arbetspendling till/från Ekerö kommun år 2012 avseende kvinnor

Arbetspendling till/från Ekerö kommun år 2012 avseende män

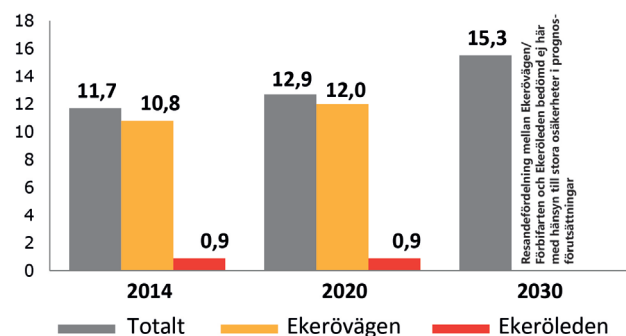
Arbetspendling redovisas separat för kvinnor och män, då pendlingsmönstren skiljer sig mellan könen.

Figurer: ÅF Infrastructure

Nettoutpendlingen är därmed cirka 4 900 personer. Det är för närvarande betydligt fler män än kvinnor som arbetspendlar till andra kommuner.

Merparten av utpendlarna, 5 400 personer, färdas till Stockholms kommun, följt av Solna 1 000 personer, Sundbyberg 260 personer, Huddinge 230 personer och Södertälje 170 personer.

Mellan Stockholm och förvärvsarbete i Ekerö kommun, inpendlar cirka 1 800 personer per dag. Från länets norra kommuner pendlar omkring 500 personer till Ekerö kommun, varav hälften från kranskommunerna Solna, Sundbyberg och Järfälla. Från de södra kranskommunerna Huddinge, Botkyrka, Salem och Södertälje inpendlar tillsammans omkring 300 personer till Ekerö kommun.

Bedömt antal resande till/från Ekerö kommun (miljoner resor/år) Figur: ÅF Infrastructure

Prognos för framtida resande

Resandet till/från Ekerö kommun bedöms öka med drygt 30 procent till år 2030, till totalt 15,3 miljoner resor. Det innebär att trafiken till/från Ekerö kommun bedöms öka med i genomsnitt cirka 1,7 procent per år. Resandeökningen baseras främst på förväntad befolknings- och sysselsättningsökning i kommunen.

Kollektivtrafik - nuläge

Stockholms läns landsting ansvarar för kollektivtrafiken i Stockholms län. Inom Ekerö kommun består kollektivtrafiken huvudsakligen av busslinjer som omfattar de större bebyggda öarna och täcker därmed största delen av kommunen. Turtätheten är dock mycket varierande. Kommunens landsbygdsområden har desvärre alltför låg turtäthet, medan Ekerö centrum/Tappström har bussförbindelse med Brommaplan var femte minut, under stor del av dagen. Stenhamra, Svanhagen och övriga delar av Ekerö tätort (såsom t ex Träkvista) har 10-minuters- eller 30-minuterstrafik under högtrafik.

De flesta busslinjerna har Brommaplan som utgångs- eller slutpunkt, med omstigning till/från tunnelbana. Det finns även två uppskattade stom- och tvärbusslinjer - nr 176 mellan Solbacka och Mörby (Danderyds kommun), respektive nr 177 mellan Skärvik och Mörby.

RUFS 2010 markerar bytespunkten i Ekerö centrum som en "grön station", vilket innebär att förbindelse-

punkten är viktig för regional tillgänglighet till grönområden - genom att den är belägen högst 500 meter från en grön kil.

Pendelbåttrafik mellan Ekerö centrum och Stockholms innerstad pågår sedan augusti 2016. Förbindelsen i Mälaren kommer att erbjuda människor nya målpunkter i regionen, under två års tid. Ekerö kommun verkar fortsatt för en permanentning av trafiken, som gagnar arbetspendling under vardagar. Pendelbåttrafiken är samordnad med SL:s övriga kollektivtrafikutbud.

Infartsparkeringar

Infartsparkeringar vid kollektivtrafikhållplatser ger boende på landsbygden möjlighet att med privatfordon färdas till hållplatsen och sedan fortsätta resan kollektivt. Större infartsparkeringar finns idag vid:

- Tappström, med 272 platser. Eventuellt kan fordonsparkeringsplatsen komma att förändras genom överdäckning.
- Svanhagen, med 118 platser. Byggs ut med 68 platser under 2014. Ytterligare utbyggnad planeras.
- Träkvista idrottsplats, med 97 parkeringsplatser. Planerad utbyggnad av cirka 10 platser genom förflyttning av en återvinningsstation - samt utvidgning i Träkvista med cirka 30 nya platser.

Flera mindre infartsparkeringar finns även vid strategiskt belägna noder med busshållplatser, längs huvudvägarna på landsbygden:

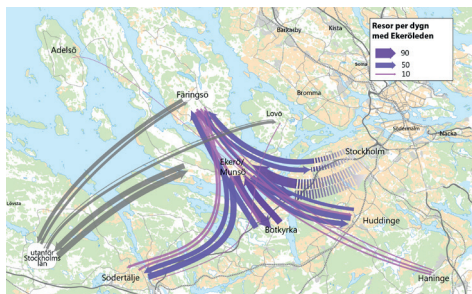
- Munsö Ekeby, med 10 platser. Förhållandevis lågt nyttjande.
- Färentuna kyrka, med 16 platser. Utbyggnad eventuellt olämplig, på grund av påverkan på landskapsbilden.
- Hammargården, med 16 platser. En förflyttning av anläggningen till motsatt sida av Enlundavägen är planerad.
- Jungfrusund, med 40 platser. Ombyggnad och förflyttning till motsatt sida av Bryggavägen är planerad.
- Stenby, Adelsö, med 17 platser.
- Svartsjö, med 10 platser. Förhållandevis lågt nyttjande, troligvis på grund av låg turtäthet i busstrafiken.

Bilnehav och bilberoende

Merparten av hushållen i Ekerö kommun har tillgång till bil och antalet fordon per hushåll i Ekerö kommun ligger nära riksgenomsnittet, men tillhör de högsta bland kommunerna i Stockholmsregionen. För människor inte har tillgång till bil är allmänna kommunikationer, såväl som gång- och cykelvägnätet särskilt angelägna. Väl fungerande kollektivtrafik, respektive väl utbyggda gång- och cykelvägar är även förutsättningar för ett långsiktigt hållbart och robust transportsystem med minskat bilberoende, men även färre kösituationer i vägnätet.

Kollektivtrafik och infartsparkeringar

Resor per dygn med Ekeröleden, samt de största resrelationerna för passagerarna.
Figur: ÅF Infrastructure

Kollektivtrafik - planerade förändringar

En fullgod kollektivtrafik blir allt viktigare för att resebehovet till och från Ekerö kommun - samt inom kommunen - ska kunna tillgodoses utan mer markanta framkomlighets-, tillgänglighets- och trafiksäkerhetsproblem.

- Det befintliga busslinjenätet inom kommunen måste snarast möjligt utvecklas, med tätare och snabbare förbindelser.
- Ekerö centrums roll som bytespunkt avseende buss- och pendelbåttrafik måste förstärkas.
- Ekerö tätort med Träkvista, Stenhamra och Svanhagen måste ges fullgod kollektivtrafik (minst 5 minuterstrafik) till/från Brommaplan, respektive i båda körriktningarna på Förbifart Stockholm/E4.
- Permanent bussförbindelse mellan Ekerö kommun och Flemingsberg via Ekeröleden bör komma till stånd snarast möjligt. Färjeläget vid Slagsta måste förändras för att linjebussar ska kunna lastas på och av färjorna.
- Tvärförbindelser inom kommunen för att tillgodose barn och ungas tillgång till skolor och fritidsanläggningar.

I Ekerö kommun har det visat sig vara förhållandevis svårt att rekrytera högskoleutbildad personal till skolor och förskolor. Pedagogisk personal rekryteras i stor utsträckning lokalt. Konkurrensen i Stockholm stads omedelbara närhet är kännbar. Genom en reguljär busslinje via färjeförbindelsen skulle rekryteringsbasen förbättras väsentligt. En bussförbindelse mellan

Ekerö kommun och söderort skulle också förbättra Ekeröbornas möjligheter att studera vid Södertörns högskola.

Färjetrafik och pendelbåttrafik

Munsö-Adelsö

Sträckan mellan Munsö och Adelsö trafikeras av en avgiftsfri färjeförbindelse, genom Trafikverket Färjerederiets försorg. Färjeförbindelsen utgör en viktig förutsättning för boende, yrkesverksamma, samt besökare.

Ekeröleden

Ekeröleden är en enskild färjeförbindelse som sedan 1993 trafikerar sträckan mellan Jungfrusund och Slagsta. Trafikeringen sker med tre fordonsfärjor. Trafikverket Färjerederiet ansvarar för driften, på uppdrag av Ekerö kommun.

För närvarande bedöms totalresandet till/från Ekerö kommun uppgå till cirka 11,7 miljoner resenärer/år. Ekeröledens marknadsandel bedöms uppgå till cirka 8 procent, motsvarande cirka 900 000 resenärer/år.

En intervjuundersökning, som Ekerö kommun lät utföra ombord på färjorna under våren 2015, visar att influensområdet för Ekeröleden/261 primärt utgörs av Södertälje, Botkyrka, Huddinge, samt de sydvästra delarna av Stockholms kommun. Under vardagar används färjorna främst för arbetsrelaterade resor

- cirka 50 procent av resenärerna är arbetspendlare och nära nog 15 procent är tjänsteresenärer. Drygt 90 procent av resenärerna färdas i bil.

Ekeröledens konkurrenskraft kommer sannolikt att reduceras när Förbifart Stockholm/E4 har trafiksatts. Översiktliga bedömningar av körtid, respektive körkostnad med bil mellan Ekerö centrum och Botkyrka, antingen via Förbifart Stockholm/E4 eller via Ekeröleden, visar med dagens förutsättningar att:

- Förbifart Stockholm/E4 kommer att nå målet nära nog 15 minuter innan resande med Ekeröleden. Restiden blir alltså mer än halverad.
- Kostnaden för den enskilde resenären kommer att bli lägre med Förbifart Stockholm/E4, cirka 20 kr - i jämförelse med cirka 70 kr för resenären med Ekeröleden.

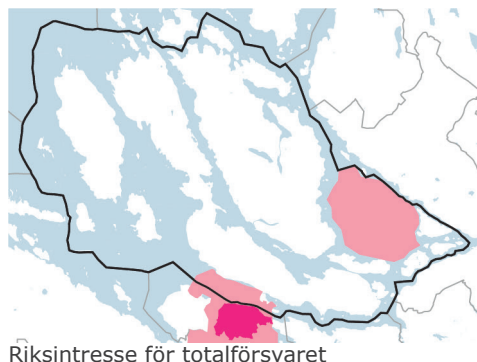
Fördelarna med Förbifart Stockholm/E4 för den enskilde bil- eller bussresenären blir betydande och marknadsunderlaget för Ekeröleden kommer sannolikt att påverkas. Hur stor påverkan blir, avgörs av ett antal faktorer, bland annat framtida politiska ställningstaganden gällande vägavgifter, miljöbeskattning, kapacitetsproblem på Förbifart Stockholm/E4, förmåga att anpassa färjetrafiken till en förändrad marknadssituation mm.

Ekerö kommun bedömer att Ekeröleden även fortsättningsvis kommer att vara ett efterfrågat resealternativ, åtminstone tills dess Förbifart Stockholm/E4 sätts i trafik (omkring år 2026). Förändringen av Ekerö-

vägen/261 och byggandet av Förbifart Stockholm/E4 medför ett resandebortfall på Ekeröleden, men sannolikt balanseras bortfallet av den resandeökning som genereras av befolknings- och sysselsättningsökningen i kommunen. Det totala resandet till/från Ekerö kommun bedöms öka med cirka 25 procent till år 2030 (från 11,7 till 15,3 miljoner resor/år).

Pendelbåttrafik

Pendelbåttrafik mellan Ekerö centrum och Gamla stan i Stockholm pågår provisoriskt under en tvåårsperiod, till sommaren 2018. Ekerö kommun verkar aktivt för att få fler turer till stånd per dag i båda färdriktningarna. Även trafikering under helgdagar bör övervägas, för att stödja besöksnäringen samt fritidsverksamheter i kommunens natur och kulturmiljöer. Under vintertid kan trafiken komma att förflyttas från bytespunkten i Ekerö centrum till hamnen i Jungfrusund. Mot bakgrund av befolknings- och näringslivsutvecklingen under de närmaste decennierna, utgår Ekerö kommun ifrån att pendelbåttrafiken kommer att bedrivas permanent.

Rikssintresse för totalförsvaret

- Rikssintresse försvaret
- Influensområde

Översiktsplanens behandling av rikssintresse för totalförsvaret

De områden som, enligt Försvarmakten, utgör rikssintresse, markeras i sin helhet i översiktsplanen.

Rikssintresset bedöms inte påverkas.

Områdesbestämmelser för Lovö (OB11, 2015) syftar till att säkerställa rikssintresset för totalförsvaret, då vissa åtgärder kan störa Försvarmaktens verksamhet. Stora delar av rikssintresseområdet på Lovö är även av rikssintresse för kulturmiljövård.

Totalförsvaret

Rikssintressen

Lovö

Försvarets Radioanstalt (FRA) är huvudsakligen lokaliserat till Lovö. Anläggningarna med system för signalspaning är av rikssintresse för totalförsvaret, enligt 3 kap 9 § miljöbalken (MB).

Alla plan- och bygglovärenden inom influensområdet ska remitteras till Försvarmakten. Anläggningar som kan störa verksamheten får inte uppföras eller bibehållas utan skriftligt medgivande av FRA.

Vällinge skjutfält

Vällinge skjutfält i Salems kommun är av rikssintresse för totalförsvaret, enligt 3 kap 9 § MB. Verksamheten påverkar omgivningen utanför skjutfältets gräns genom buller. Detta influensområde berör Helgö i Ekerö kommun.

Vid en framtida omprövning av skjutfältets miljötillstånd är det av mycket stor betydelse att ny störningskänslig bebyggelse inte tillåts i sådan närhet av fältet att det uppstår risk för begräsningar av verksamheten. Detta kan innebära en påtaglig skada för rikssintresset. Försvarmakten anser därför att sådan bebyggelse inte ska tillåtas inom angivet område för omgivningspåverkan. Salem, Södertälje och Ekerö kommun berörs. Alla plan- och lovärenden inom influensområdet ska

remitteras till Försvarmakten.

Åtgärder för totalförsvaret

Bestämmelser om bygglov, rivningslov och marklov gäller inte åtgärder med byggnader eller andra anläggningar som är avsedda för totalförsvaret och som är av hemlig natur. Sådana åtgärder ska föregås av samråd med Länsstyrelsen som på lämpligt sätt ska underrätta kommunen om åtgärderna och var de ska utföras (9 kap 15 § plan- och bygglagen).

Näringsliv

Ekerö kommun har ett förhållandevis småskaligt näringsliv. Det privata näringslivet domineras av småföretag inom tjänste- och servicesektorn samt inom handel och hantverk. En traditionellt stark näringsgren som lantbruk rymmer för närvarande även flera moderna handelsträdgårdar och verksamheter under stark utveckling - såsom odling av blommor och grönsaker i stor skala samt hästsport. Besöksnäringen förstärks i kommunen, inte minst i de värdefulla natur- och kulturmiljöerna.

Genom sin landsbygdskaraktär - och närhet till storstaden Stockholm - kom trädgårds- och jordbruksnäringarna tidigt att bli en väsentlig del av näringslivet. Mäläröarna blev snart en stor leverantör av grönsaker, frukt och blommor/lökar och andra jordbruksprodukter till Stockholm med omnejd och kom att kallas Stockholms trädgård. Ekerö kommun är ännu en förhållandevis betydande leverantör av trädgårds- och jordbruksprodukter.

Riksintresse - Yrkesfiske i Mälaren

Fiskeriverket betraktar yrkesfisket i hela Mälaren som riksintresse enligt 3 kap 5 § miljöbalken.

Det finns ett fåtal yrkesfiskare i Ekerö kommun. Det är framför allt gös, siklöja och gädda som fångas.

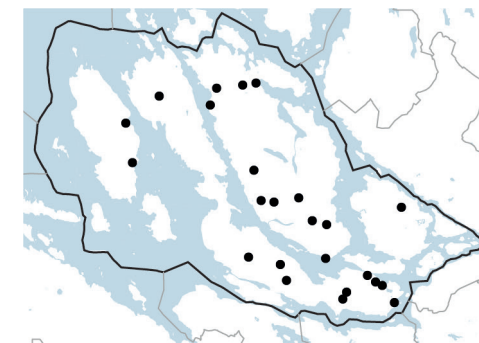
Ekerö kommuns näringsliv av idag

Antalet registrerade och verksamma företag i Ekerö kommun har de senaste decennierna ökat och uppgår för närvarande till cirka 3200 företag. Av dessa har cirka 70 procent mellan en och fem anställda. De största privata företagen har 50-150 anställda. Totalt finns drygt 8 500 arbetstillfällen i kommunen. Förvärvsfrekvensen i Ekerö kommun är drygt 85 procent.

Ekerö kommun är den största arbetsgivaren (cirka 1500 årsanställda). Näst största är statliga FRA (cirka 700 anställda). En annan statlig arbetsgivare är Kriminalvården på Svartsjö (cirka 30 anställda). Den största privata arbetsgivaren i kommunen är Nordium (cirka 120 anställda) följt av Svegro AB (cirka 100 anställda), Mälärö Städservice (cirka 65 anställda), Alverbäcks blommor (cirka 50 anställda) och Orto Novo växthus (cirka 50 anställda).

Ekerö centrum och Stenhamra centrum är kommunens största centrumområden och rymmer arbetsplatser av olika slag, till exempel inom handel, kommunal service, kontor mm. Träkvista centrum och Svanhagen har potential för utvidgning med mer arbetsplatser i småskaliga verksamheter. I viss mån finns arbetsplatser även i lokala centra såsom Kungsberga/Färentuna och Sundby/Nyckelby.

I kommunen finns planlagda områden för industri och kontor vid bland annat Skå – Väsby, Bryggavägen och Bergvik, men även mindre områden vid Brunna, Mörby, Stockby och Träkvista. Områdena är i stort

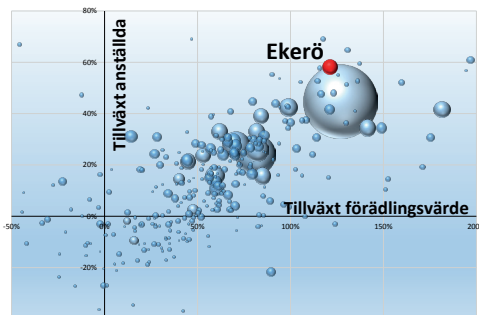
Större arbetsplatser

Läs mer:

Näringslivspolicy, Ekerö kommun, 2011

Översiktsplanens behandling av riksintresse för yrkesfiske

Riksintresset bedöms inte påverkas.

Näringslivets tillväxt i antal anställda och förädlingsvärde, Ekerö kommun jämfört med samtliga andra komuner i Sverige.
Figur: Bisnode

sett ianspråktaga, men viss förtätning bör kunna ske. Stora växthusanläggningar finns bland annat i Nyckelby, Torslunda och Ölsta. Varvsområden finns vid Jungfrusunds marina, Ilända, Stav och Stjärtnäs. Områdena vid Ilända och Stav skulle kunna utvecklas för ytterligare verksamheter med behov av sjökontakter.

Därutöver finns ett stort antal småföretag som ofta utgår från bostaden. Möjlighet för dessa att kunna samlas i gemensamma lokaler i samband med expansion bör finnas.

Antalet företag i Ekerö kommun ökar med i genomsnitt 200 nya företag/år, vilket sätter kommunen på tjugonde plats i Sverige.

Miljöaspekter, bra skolor och omsorg är viktiga parametrar, då företagare söker mark, eller lediga lokaler. Det är angeläget att kunna arbeta och samtidigt ges

möjligheten att förvärvsarbeta nära bostaden samt att befrias från besvärande fordonsköer.

Ekerö kommun har antagit en näringslivspolicy. Av detta dokument framgår bland annat att:

- Kommunen och näringslivet ska gemensamt skapa förutsättningar för fler arbetstillfällen och ökad tillväxt.
- Kommunen ska verka för att erbjuda näringslivet etableringsområden inom olika delar av kommunen.
- Kommunen ska i sin planläggning uppmuntra och stödja initiativ från näringslivet.
- Ekerö kommun som destinationsort ska utvecklas och stärkas.

Under de senaste tre åren har fibernät med lägst 100 mb/s byggts ut med över 11 000 installationer,

Arbetsplatsområde	Användningssätt	Etablering
Skå Väsby industriområde	Industri, lager och produktion	2016-2018
Jungfrusund	Handel, kontor, verkstäder och marina	2016-2020
Svartsjö slott	Handel, kontor mm	2017-2020
Svanhagen/Söderberga/Skå	Handel, kontor, lätt industri mm	2018-2023
Enlunda	Bussdepå, lätt industri och produktion	2018-2025
Tråkvista torg med omnejd	Handel, kontor, butiker och restaurang	2019-2025
Ekerö centrum	Handel, kontor, resecentrum mm	2019-2030
Älvnäs	Företagsby, handel, kontor, närservice	2026-2035

Tabell 2: Planerad utbyggnad av arbetsplatsområden i Ekerö kommun (Utdrag ur Bostadsbyggnads- och markanvändningsplan 2016)

till företagare såväl som hushåll. Detta har skapat förbättrade möjligheter att bedriva verksamheter i kommunen.

Framtida företagande och arbetsplatsområden

Till år 2035 beräknas cirka 3 400 nya arbetsplatser tillskapas i Ekerö kommun. Planläggning pågår för etablering av butiker, handel och kontor vid Ekerö centrum och vid Träkvista torg. På något längre sikt avses bland annat lokaler för handel och kontor uppföras i Svanhagen, Söderberga och Skå.

I Älvnäs-området kommer högst sannolikt en mer omfattande nyetablering med företagsby med handel och kontor uppföras i ett senare skede.

Efterfrågan på mark och lediga lokaler från det lokala näringslivet, såväl som från företag i angränsande kommuner har ökat, sedan det stått klart att Förbifart Stockholm/E4 kommer att realiseras. Företagshotell eller liknande efterfrågas. De flesta förfrågningar kommer från företag som arbetar med teknik, IT, datacenter, konsulter, åkerier, byggföretag samt skola och omsorg.

I Ekerö kommun är följande typer av företag särskilt lämpliga i framtiden:

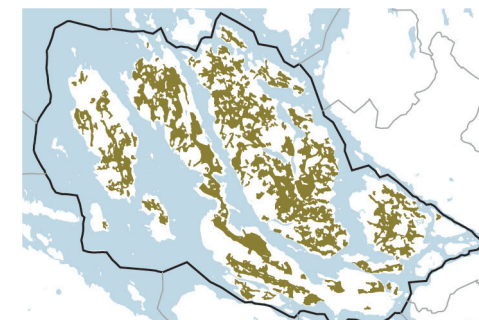
- Högteknologiska företag inom teknik, IT och innovation.
- Lättare industriföretag med tillverkning av livsmedelsprodukter som odling av grönsaker och blommor.

- Kontor med lager för små företag inom el-, bygg-, åkeri-, och målerihantverk.
- Kontorshotell för små företagare som arbetar med till exempel ekonomi, juridik och konsulttjänster.

Areella näringar

Närheten till Stockholm gör landsbygden i Ekerö kommun unik. Jordbruk och skogsbruk är viktiga näringar i kommunen. I dagens jordbruksnäring ryms många olika verksamhetsgrenar såsom hästhållning, fritidsaktiviteter för allmänheten, entreprenadverksamhet mm. Det är därför angeläget att dessa näringar ges förutsättningar att utvecklas och växa genom möjligheter för ny bebyggelse såsom verksamhetslokaler och bostäder, förbättrad infrastruktur och sammanhängande marker. Ovan nämnd infrastruktur (vägar) måste underhållas och anpassas efter verksamheternas behov, såsom t.ex. frakt av skörd och insatsvaror på lastbil. Sammanhängande marker med tillräcklig totalareal är förutsättningar för fortsatt aktivt lantbruk. Om markerna splittras eller reduceras kan kvarvarande områden komma att växa igen - i det fall lönsamheten på sikt skulle bli mer osäker. Det är angeläget att lantbruksmaskiner kan transporteras till och från arbete utan att fara uppstår i trafiken. Dessa maskinfordon är ofta breda, vilket medför att vägar behöver utformas så att dessa större fordon kan mötas.

Jordbruksmark kommer ur ett långt globalt perspektiv att vara ovärderlig för världens samlade befolkning. Mark för lantbruk skyddas enligt hushållningsbestäm-

Jordbruksmark

Läs mer:

Ställningstagande brukningsvärd jordbruksmark, Länsstyrelsen, 2017

melserna i 3 kap 4 § miljöbalken. Jordbruksmark får endast exploateras vid avvägning gentemot ett väsentligt samhällsintresse - och om det saknas alternativa lokaliseringar för detta. Det skapas i princip ingen ny jordbruksmark, vilket innebär att exploatering på jordbruksmark medför att jordbruksmarkens omfattning minskar.

Länsstyrelsen rekommenderar att exploatering undviks på jordbruksmark, särskilt av klass 3-5 i åkermarksgraderingen samt på naturbetesmarker. I den mån jordbruksmark ändå kan behöva exploateras, anser Länsstyrelsen att det endast ska ske i undantagsfall - och för att främja väsentliga samhällsintressen.

Jordbruksmark och skogsmark har generellt följande värden:

Produktionsvärden – en åkermarksgradering framtogets i samband med den fysiska riksplaneringen under 1970-talet. Åkermarksgraderingen är i vissa avseenden inaktuell, men den ger ändå en indikation om att mark som är klass 3-5 samt naturbetesmarker har högst värden. Sådan mark bör inte exploateras. I dagsläget finns inget uppdaterat planeringsunderlag gällande jordbruksmarkens produktionsvärde.

Natur- och kulturmiljö- respektive landskapsvärden – småbrutna jordbrukslandskap med naturbetesmarker, stenmurar, åkerholmar och andra småbiotoper, utgör gynnsamma miljöer för många djur- och växtarter. Jordbrukslandskapets variation, artrikedom och kulturlämningar erbjuder viktiga

rekreationsområden, såväl som utflyktsmål.

Ekosystemtjänster – omfattar bland annat produktion av livsmedel och energi, återföring av näringsämnen, produktion av dricksvatten, förmåga att utjämna vattenflöden samt reducera risken för översvämningar, höga flöden och skred. Jordbruksmark och skogsmark kan stärka motståndskraften i förhållande till negativa förändringar - det vill säga skapa resiliens. Ur ett framtidsperspektiv kan storstadsnära jordbruksmarker komma att bli ännu viktigare för livsmedelsförsörjning, lokala kretslopp och minskad miljöbelastning.

Jordbrukslandskapet har förändrats under de senaste decennierna. Många jordbruk har omvandlats till hästgårdar och odlingsmark har övergått till golfbanor.

Hästverksamhet

Ekerö kommun är en hästtät kommun och hästverksamheter utgör en väsentlig del av kommunens näringsliv. Näringen består i exempelvis ridskoleverksamhet, hovslageri, veterinärvård, uppfödning samt försäljning av foder och utrustning. Totalt finns ett drygt hundratal företag med sammanlagt cirka 230 anställda. Tillsammans omsätter de hästrelaterade företagen i kommunen cirka 240 miljoner kronor per år.

Det i särklass största företaget är Spannfod AB, som bland annat tillverkar kraftfoder för häst och andra djur. Menhammars stuteri, som ägnar sig åt uppfödning och träning av travhästar, är kommunens största

hästverksamhet med flera hundra djur och drygt 50 anställda. Andra större företag är Hogsta Ridanläggning och de större ridskolorna. Wiggeby gård tar emot hästgödsel för omvandling till jord. De flesta hästrelaterade företagen är enmansföretag.

Turism

Ekerö kommun har en identitet som kulturens övärld, vilket innebär att kulturen och kulturmiljön utgör en utgångspunkt för - och betraktas som - en resurs för utvecklingen. I Ekerö kommun kan besökare ta del av de natur- och kulturvärden som kontinuerligt utvecklas och levandegörs, av kreativa människor och organisationer i samverkan.

Turism och besöksnäring skapar en efterfrågan på möjligheter till övernattning och varierande typer av service. Förbifart Stockholm/E4 kommer att öka tillgängligheten till Ekerö kommuns många rekreationsområden, vilket högst sannolikt leder till ett större intresse för att besöka våra Mälarder.

Kommunstyrelsen har antagit en plattform för utveckling av turism- och besöksnäring. Ekerö kommun verkar aktivt för att få till stånd ytterligare hotelltableringar med central lokalisering. Även attraktiva möjligheter till förhyrning av stugor, uppställning och service för husbilar/husvagnar samt camping är viktiga bidrag till utvecklingen av turismen.

Bredband

IT och bredband har stor betydelse för utvecklingen av ett hållbart samhälle. Det är en i huvudsak miljövänlig teknik, då antalet arbetsresor kan reduceras och transporter kan optimeras. Bredband ger möjlighet till utvecklad service, bättre tillgänglighet och effektivare verksamhet inom både sjukvård och annan förvaltning. Det ger även en åldrande befolkning möjlighet till meningsfull sysselsättning i hemmet, med lägre kostnader för samhället som följd. Det är angeläget att digital grundkompetens och infrastruktur omfattar - och når - alla invånare i kommunen.

Trender och tendenser

Regeringen har tagit fram en ”Bredbandsstrategi för Sverige”, som syftar till att möjliggöra för marknaden att åstadkomma en hög täckningsgrad för bredband i hela riket. Regeringens vision är ett helt uppkopplat Sverige. För att visionen ska bli verklighet, krävs insatser från både privata och offentliga aktörer. Regeringens utgångspunkt är att utbyggnad av bredband sker på kommersiell grund i marknadens regi. När operatörerna bedömer att utbyggnad inte är lönsam, ökar kraven på ett offentligt engagemang.

Aktörer på marknaden bygger oftast ut bredband i de mest lönsamma områdena och avvaktar med utbyggnad i landsbygd och glesbygd.

Kommunens roll

Det är inte kommunens ansvar att bygga ut eller

Läs mer:

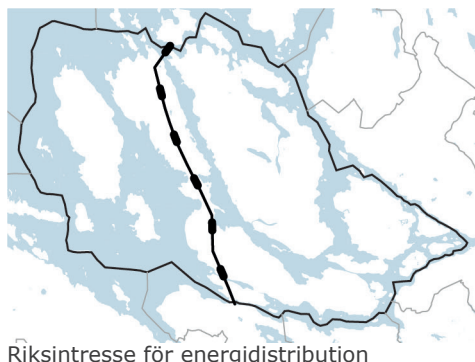
Bredbandsstrategi för Sverige, Regeringskansliet, 2016.

Den regionala digitala agendan, Kommunförbundet, Länsstyrelsen och Stockholms läns landsting

Strategisk handlingsplan för utbyggnad av digital infrastruktur, Länsstyrelsen

Riktlinjer för bredbandsutbyggnad för Ekerö kommun, 2016

Lagen (2016:534) om åtgärder för utbyggnad av bredbandsnät

Riksintresse för energidistribution

Översiktsplanens behandling av riksintresse för energidistribution

Riksintresset bedöms inte påverkas.

Befintliga kraftledningar

- 400 kV
- 70 kV
- 20 kV

tillhandahålla bredband. Däremot kan kommunen medverka till att skapa goda förutsättningar för bredbandsutbyggnad, genom att agera aktivt och engagerat.

Post- och telestyrelsen (PTS) har i samarbete med Konkurrensverket (KKV) och Sveriges kommuner och landsting (SKL) framtagit ett antal gemensamma principer för kommunala insatser inom bredbandsområdet. Enligt dessa riktlinjer bör kommunerna skapa en gemensam målbild, identifiera aktörer som kan verka för utbyggnad, identifiera hinder för utbyggnad, ta fram handlingsplaner samt verka för god konkurrens på marknadens villkor. Dessutom bör bredbandsutbyggnad beaktas i översiktsplan och detaljplaner. Utöver detta bör kommunerna upprätta en policy som klargör villkor för tillträde till kommunal mark, hantering av aktörers önskemål samt samordning av schakt- och ledningsarbeten.

Ekerö kommun har antagit lokala riktlinjer för bredbandsutbyggnad. I detta dokument hanteras de gemensamma principer som Post- och telestyrelsen, Konkurrensverket och Sveriges kommuner och landsting framtagit.

Tekniska anläggningar

Tekniska anläggningar har ofta en strukturerande karaktär och innebär stora investeringar. Det kan exempelvis vara elkraftledningar, vatten- och avloppsledningar, avfallssystem, närvärmeverk, vattenreningsverk, räddningsstationer, eltransformatorstationer mm.

Riksintresse

Länsstyrelsen har bedömt att stamnätet för elkraftförsörjning med lednings- och kabelsystem inklusive transformatorstationer (2 x 400 kV) - över Munsö, västra Ekerö och Helgö - är av riksintresse för energidistribution (enligt 3 kap 8 § miljöbalken).

Eldistribution

Ekerö kommun energiförsörjs (vad avser elektricitet) genom ledningsnät över kommungränsen.

Större kraftledningar finns för närvarande på Munsö/Ekerö/Helgö (400 kV), likväl som på Färingsö/Ekerö/Helgö (70 kV), respektive på Färingsö/Ekerö (20 kV).

Även om samtliga samhällsaktörer verkar för minskad energianvändning medför Stockholmsregionens befolkningstillväxt totalt sett en ökad elförbrukning. Det är därför angeläget att förstärka elnätet, genom att öka elförsörjningen till transformatorstationen Älvnäs.

Vattenfall Eldistribution AB (Vattenfall) planerar att

förstärka elnätet, genom att bygga en ny 130 kV ledning mellan Färingsö och Älvnäs. Ekerö kommun förordar stråk A under förutsättning att ledningen förläggs under marknivå, i de delar av södra Färingsö där bebyggelsestillskott föreslås. Befintlig kraftledning genom Stenhamra avlägsnas. Vattenfall planerar även för en 130 kV-ledning, i nordsydlig riktning i vattenområdet mellan Lovö och Kårsö.

Befintlig 70 kV ledning på Ekerö kan komma att förstärkas till 130 kV.

Ekerö kommun tar för närvarande fram en energiplan, som även behandlar kommunens egen verksamhet och fastighetsbestånd. Energiplanen fokuserar på energieffektivisering och förnybara källor. Ett mål i energiplanen är att miljöbelastningen från energianvändningen i byggnader ska minska med 20 procent till 2020 jämfört med 2008 års nivå.

Vattenförsörjning och avlopp

Ekerö kommun har antagit en VA-plan som utgör planeringsunderlag för översiktsplanen.

Väl fungerande vattenförsörjning och avloppshantering är en grundläggande förutsättning för en långsiktigt hållbar och robust samhällsutveckling. Valfungerande VA-anläggningar säkerställer att hälso-, såväl som miljömässiga risker minimeras. Vattenfrågor är gränsöverskridande och hanteras gemensamt med externa aktörer.

VA-planen innehåller VA-översikt, VA-riktlinjer och handlingsplan för VA.

Översikten beskriver:

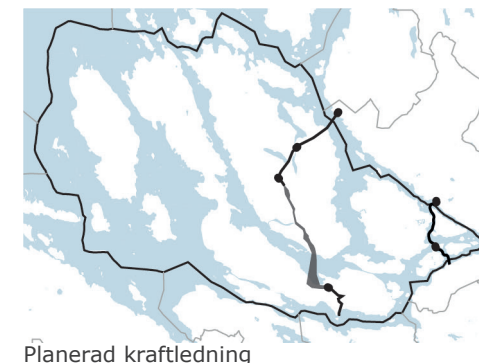
- relevanta lagar, rättsläge och myndighetsansvar
- vattenförekomster, vattentäkter och markavvattningsföretag i kommunen
- klimat- och sårbarhetsfrågor
- bebyggelseförhållanden och utveckling
- allmän VA-anläggning och enskild VA-hantering
- framtida behov av VA-försörjning.

Riktlinjerna ska ge stöd och vägledning i kommunens arbete för uppnå en långsiktigt hållbar VA-försörjning i tätorter, såväl som i gles bebyggelse.

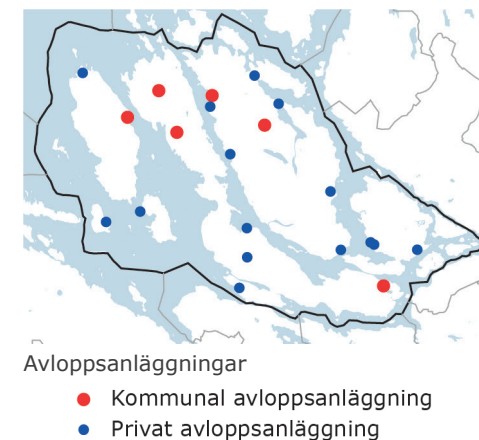
Handlingsplanen konkretiserar kommunens arbete med VA-frågor och tydliggör vem som har ansvaret för dessa.

I kommunen finns drygt 3000 enskilda avloppsanläggningar, utanför kommunalt verksamhetsområde. År 2010 stod dessa anläggningar för cirka 25 procent av de totala utsläppen av fosfor inom kommunen. Den vanligast förekommande anläggningstypen består av slamavskiljare med efterföljande infiltration, eller markbädd.

Inom kommunen finns ett 40-tal omvandlingsområden - förutvarande fritidsområden - i vilka allt fler människor har valt att bosätta sig permanent. Enligt kommunens VA-plan används omkring en tredjedel av

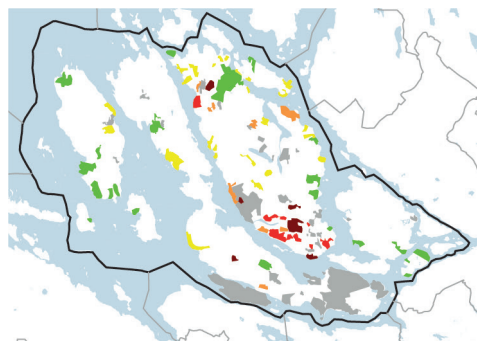

Planerad kraftledning

Avloppsanläggningar

- Kommunal avloppsanläggning
- Privat avloppsanläggning

VA-utbyggnad år:

- 2013-2017
- 2018-2022
- 2023-2030, högre prioritet
- 2023-2030, lägre prioritet
- Efter 2030
- Utbyggt kommunalt VA

Kommunen tar för närvarande fram en dagvattenstrategi som underlag till översiktsplanen.

fastigheterna i dessa områden för permanentboende och denna utveckling fortgår alltså. I dessa områden är det ofta korta avstånd mellan dricksvattenbrunnar och avloppsanläggningar.

Utöver enskilda avloppsanläggningar finns även ett femtontal större gemensamma anläggningar, med kapacitet om mellan 60 och 250 personekvivalenter.

Det finns sex allmänförklarade VA-anläggningar. Dessa anläggningar är privata anläggningar eller gemensamhetsanläggningar, för vilka särskilda bestämmelser gäller, enligt lagen om allmänna vattentjänster (2006:412).

Områden med bristfällig vatten- och avloppsförsörjning har analyserats för att kunna prioritera vilka områden som bör erhålla kommunalt vatten och avlopp. Högst prioriterade är de med mörkröd kulör markerade områdena, lägst prioriterade är de grönt markerade områdena. Röda, orange och gula områden kommer att planläggas innan år 2030. De gröna områdena planläggs först efter år 2030.

Ekebyhovs reningsverk kommer sannolikt att omlokaliseras på sikt. Frågan om verksamhetens framtida funktion bör utredas.

Dagvatten

Kommunens VA-plan ska även omfatta dagvattenfrågor. Kommunen har därför, tillsammans med Roslagsvatten, påbörjat framtagandet av en dagvat-

tenstrategi. Strategin kommer att vara uppdelad i tre delar: dagvattenöversikt, riktlinjer för dagvattenhantering samt handlingsplan.

Dagvattennätet är 67 kilometer långt och förlagt i Ekerö tätort och Stenhamra, Stenby och Ekerö sommarstad. Ledningar finns i hela Ekerö tätort, utom i delar av Älvsnäs, Gällstaö och Sandudden. I Stenhamra finns dagvattenledningar i alla villavägar utom i den gamla delen av Stenhamra, Alviken, Stockby Strand och Norra Klyvarstigen.

Dagvattennätet bedöms i huvudsak vara väl dimensionerat. De undersökningar som kommunen har genomfört, visar att dagvattnet inte generellt är starkt förorenat. Tappströmskanalen utgör för närvarande recipient för orenat dagvatten från Ekerö centrum med kringliggande tätbebyggda bostadsområden. I övrigt finns utsläppspunkter för dagvatten bland annat i Ekebyhovsdalen, Skärvik, Lundhagen, Törnbyviken, gamla reningsverket i Stenhamra samt Uppgårdsdiket vid Solbacka.

Inom kommunen finns fem dagvattendammar, varav fyra tillhör Trafikverket och en tillhör kommunen. Trafikverkets damm vid Tappströmskanalen renar vägdagvatten från Tappströmsbron och närområdet. Kommunens damm vid Ekebyhovs reningsverk renar dagvatten från Brygga industriområde.

Dricksvatten

Östra Mälaren och Uppsalaåsen

Östra Mälaren anses vara Stockholms läns viktigaste vattenresurs, då den försörjer cirka två tredjedelar av länets befolkning med dricksvatten.

Det finns tre ytvattenverk i östra Mälaren: Lovö vattenverk i Ekerö kommun, Norsborgsverket i Botkyrka kommun, samt Görvälnverket i Järfälla kommun. Utöver dessa vattenverk har det tidigare funnits en anläggning vid Skytteholm i Ekerö kommun där man använt mälarevatten för att förstärka grundvattentillgången medelst konstgjord grundvattenbildning.

Uppsalaåsen sträcker sig mellan Upplands-Bro kommun och Botkyrka kommun, längs Långtarmen i Ekerö kommun. Åsen har sannolikt en konnektion i grundvattenmagasinet under Mälaren (mellan Sandudden och Norsberg).

Uppsalaåsen rymmer stora outnyttjade grundvattentillgångar. De stora uttagsmöjligheterna baseras på mycket goda förutsättningar för inducerad infiltration från Mälaren.

Ett generellt problem med stora grundvattenuttag i Uppsalaåsen, är att det förekommer relik saltvatten på större djup. Uttag måste därför göras i relativt ytligt grundvatten.

Vattenförsörjningen i Stockholms län tenderar att bli alltmer beroende av Mälaren som råvattentäkt. Den

ökade sårbarheten medför ökade krav på reservvatten från grundvattentäkter, eller andra ytvattentäkter än Mälaren.

Vattenskydd

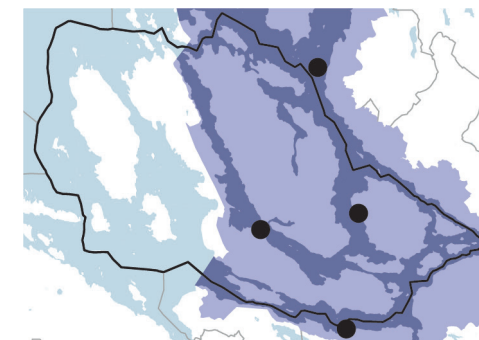
Ett område vid en grund- eller ytvattentillgång, som utnyttjas eller kan antas komma att utnyttjas för vattentäkt, får förklaras som vattenskyddsområde. Inom skyddsområdena ställs bland annat skärpta krav på avloppsanläggningar, bekämpningsmedel, avfall och oljeprodukter i enlighet med bestämmelserna i 7 kap 21-22 §§ miljöbalken.

Östra Mälarens vattenskyddsområde

Stora delar av Ekerö kommun berörs av Östra Mälarens vattenskyddsområde, som består av:

- primär skyddszon – definierat vattenområde i Östra Mälaren och strandzon på 50 meter från strandlinjen vid medelvattenstånd
- sekundär skyddszon – landområde inom vilket det sker en direkt avrinning mot Östra Mälaren, eller landområde där dagvatten naturligt eller via ledningar avrinner mot Östra Mälaren

Nästan hela Ekerö kommun förutom norra och västra delen av Munsö samt öarna Adelsö, Björkö och Kurön, omfattas av Östra Mälarens vattenskyddsområde. Även delar av Botkyrka, Huddinge, Järfälla, Salem, Stockholm och Upplands-Bro kommuner berörs av detta skydd.

Östra Mälarens vattenskyddsområde

- Primär skyddszon
- Sekundär skyddszon
- Ytvattentäkt

Läs mer:

Östra Mälarens vattenskyddsområde, Skyddsföreskrifter, Länsstyrelsen i Stockholms län, 2008

Dricksvattenförekomster i Stockholms län, Prioriteringar för långsiktigt skydd, VAS-rådet, 2009

viss.lansstyrelsen.se

VA-plan, Ekerö kommun

Inom vattentäktszonerna får endast vattentäktsverksamhet bedrivas. Vattentäktszonen ska vara utmärkt med bojar.

Skyddsföreskrifterna inom primär och sekundär skyddszon syftar till att reglera/förhindra sådana verksamheter, hantering och åtgärder som kan medföra risk för vattenförorening eller negativ påverkan på råvattenkvaliteten.

Huvudmän för vattentäkterna är Stockholm Vatten AB (Lovö och Norsborg) och Kommunalförbundet Norrvatten (Görvåln). I vattenskyddsområdet ingår även den nedlagda vattentakten vid Skytteholm.

Grundvattenförekomster

Det finns sex grundvattenförekomster i Ekerö kommun, bildade i sand- och grusunderlag. Dessa är Ekerö-Munsö, Tullingeåsen-Ekebyhov-Riksten, Tullingeåsen-Eriksten, Tullingeåsen-Malmvik, Sandudden-Norsborg och Fagerön.

Samtliga grundvattenförekomster har för närvarande god kemisk status och god kvantitativ status. Tullingeåsen-Ekebyhov-Riksten löper risk att inte uppnå god kemisk status, då enstaka analyser visat arsenikvärden som överstigit riktvärdet samt potentiell föroreningsbelastning. Dessa problem är emellertid inte relaterade till den del av åsen som är belägen inom Ekerö kommun. Ingen av grundvattenförekomsterna riskerar att inte uppnå god kvantitativ status.

Länsstyrelsen i Stockholms län, VAS-rådet och

Stockholms läns landsting har i samverkan utarbetat en rapport, i vilken grundvattenförekomster som är viktiga för regional och kommunal vattenförsörjning, analyseras och prioriteras. I rapporten redovisas dessutom behovet av långsiktigt skydd för dessa grundvattenförekomster.

Ekerö-Munsö-förekomsten som är en del av Uppsalaåsen, har högt skyddsvärde för regional vattenförsörjning.

Norra delen av Tullingeåsen passerar bland annat genom Brygga industriområde i Ekerö kommun. Denna del av åsen har givits prioritet låg-medel för vattenförsörjning. Inga prioriterade skyddsåtgärder har föreslagits.

De viktigaste kvalitetsfrågorna för grundvatten i kommunen gäller förhöjda halter av klorid och radon, hårdhet samt i mindre grad förhöjda halter av fluorid.

Vattentäkter som inte längre används

I kommunen finns vattentäkter som omfattas av vattenskyddsområden, men som inte längre används - grundvattentakten vid Stenby och Hovgården. Enligt VA-planen ska en översyn göras av dessa områden, för att avgöra om skyddsområdena ska bibehållas eller upphävas. I översynen ska bland annat hänsyn tas till eventuella lokala och regionala behov av reservvatten samt nödvatten.

Grundvattenförekomster

Avfallshantering

Ekerö kommun har en större återvinningscentral vid Skå. Mindre återvinningsstationer finns därutöver på flera platser i kommunen.

Ekerö kommuns avfallsplan för åren 2016-2023 utgår från en långsiktig resurshushållning. Detta uppnås genom att minska mängden avfall från hushåll och verksamheter, samtidigt som det avfall som ändå uppstår behandlas som en resurs. Avfallshanteringen ska kännetecknas av god service, kostnadseffektivitet, såväl som minimerad påverkan på hälsa och miljö.

I avfallsplanen behandlas exempelvis åtgärder i avsikt att förbättra informationen om avfallshanteringen, införa matavfallsinsamling, utveckla Skå återvinningscentral samt utreda förutsättningarna för insamling av förpackningar och returpapper. Utveckling av miljöstyrning i avfallstaxan är också av stor betydelse.

Vindkraft

Det finns inga befintliga eller planerade vindkraftverk i Ekerö kommun, eller i angränsande kommuner som innebär någon påverkan på kommunen. Det finns inte heller riksintresseområden för vindbruk som resulterar i någon påverkan på kommunen.

Närvärme

För att nå en långsiktigt hållbar utveckling är det angeläget att minska energianvändningen i alla

avseenden. Det är även angeläget att öka den lokala energiproduktionen.

En närvärmeanläggning har etablerats i Sandudden. Ytterligare en närvärmeanläggning planeras i Bryggaområdet i Ekerö tätort. Även Stenhamra är en möjlig lokalisering. Efterhand samhället byggs ut kan närvärmeverket utvidgas för att möta anslutningsbehoven. Anslutning av befintliga bebyggelseområden planeras att ske via ledningsnät längs vägsystemet. Därutöver bör stora delar av befintlig, såväl som nytillkommande bostads- och verksamhetsbebyggelse i Ekerö tätort, anslutas till närvärmenätet.

Investeringar i närvärmenätet utgör en infrastruktur med betydande samhällsnytta. Det är även troligt att denna tekniska lösning resulterar i lägre kostnader för alla parter. Ett förbehåll om så kallat tredjepartstillträde i leveransavtal skulle möjliggöra att energiproduktionen, även på längre sikt konkurrensutsätts. Ekerö kommun kan, betraktat ur ett längre tidsperspektiv, istället upphandla energidistribution från andra leverantörer i Stockholm västerort, Botkyrka, eller andra värmeproducerande bolag i regionen. Därmed får Ekerö kommun i rollen som nätägare, en betydligt bättre insyn på energimarknaden och kan måhända påverka prisbilden.

När panncentraler med höga skorstenar i bostads-kvarter, eller vid förhållandevis stora arbetsplatser i Ekerö centrum och på sikt andra tätorter i kommunen kan avlägsnas, påverkas den omgivande landskapsbilden till det bättre. Nuvarande bränsletransporter till

Läs mer:

Avfallsplan 2016-2023, Ekerö kommun

Kommunen tar för närvarande fram energiplan som underlag till översiktsplanen.

skolor, förskolor och bostadsområden med lekande barn, kommer förhoppningsvis att upphöra genom en mer enhetlig planering för närvärme. Dessa och andra förändringsåtgärder innebär sammantaget en mer estetisk utformning, såväl som ett mer trafiksäkert samhälle. Energiförsörjning med närvärme medverkar dessutom till att uppnå nationella miljö kvalitetsmål, likväl som regionala och lokala miljömål.

Miljöskydd, hälsa och säkerhet

Ekerö kommun verkar genom översiktsplanen aktivt för att våra målaröar även fortsatt upplevs som trygga och säkra för alla som bor, bedriver verksamhet och för övrigt vistas här. Översiktsplanen och kommunens handlingsprogram för skydd mot olyckor samordnas i dessa frågor. I efterföljande planering, exempelvis beträffande detaljplaner, bygglov mm, ska störningar, risker och miljö kvalitetsnormer beaktas, så att bebyggelsen utformas på ett lämpligt sätt, med hänsyn till de boendes och övriga människors hälsa och säkerhet - eller behovet av skydd mot olyckshändelser.

Nationella miljö kvalitetsmål

Riksdagen har beslutat om en samlad miljö politik för ett hållbart Sverige. Det övergripande målet för miljö politiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljö problemen i Sverige är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Utöver generationsmålet finns 16 nationella miljö kvalitetsmål med preciseringar och etappmål.

I Stockholms län sker det regionala miljö målsarbetet för närvarande inom ramen för en regional samhällsbyggnads- och miljö målsdialog (på prov under 2016-2017). Inom ramen för Länsstyrelsens tidigare miljö målsarbete och regionala miljö målsdialog har sex av de 16 nationella miljö kvalitetsmålen valts ut, för prioriterade insatser i länet. De prioriterade miljö målen ska integreras i kommunens hållbarhets-

strategi och sättas i fokus vid framtagandet av översiktsplanen.

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Giftfri miljö
- Ingen övergödning
- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv

Arbetet med de prioriterade miljö kvalitetsmålen ska samordnas med andra miljöinriktade insatser i länet. Regionala miljömålsrådet har hittills enats om ett antal strategier, åtgärdsprogram och gemensamma insatser, som ett stöd för hur detta ska genomföras.

Miljö kvalitetsnormer

Miljö kvalitetsnormerna beskriver miljö kvaliteter för luft, mark och vatten, som gäller inom ett visst geografiskt område. Normerna anger nivåer som ska uppnås för att skydda människors hälsa, miljö, eller kvaliteter som bör uppnås. Det finns för närvarande miljö kvalitetsnormer för föroreningar i utomhusluft, störningsnivåer för omgivningsbuller, vattenkvalitet samt fisk- och musselvatten.

För Ekerö kommun är vattenkvalitetsnormerna av störst vikt. Därutöver kan Ekerö kommun bidra till att klara miljö kvalitetsnormer för föroreningar i utomhusluft, genom att reducera andelen privatfordon i och kring regioncentrum.

Vattenkvalitetsnormer

Vattenmyndigheten har bedömt tillståndet i alla Sveriges sjöar, vattendrag och hav. Tillståndet beskrivs såsom vattenförekomstens ekologiska och kemiska status. Miljö kvalitetsnormerna anger att vatten som för närvarande har god status ska bibehålla denna nivå. Vatten med lägre status ska uppnå god status senast till år 2021. Undantag kan dock ges i form av mindre stränga krav (för PBDE och kvicksilver), eller förlängd tidsfrist gällande vissa ämnen (för antracen, TBT etc). I förvaltningsplanen för Norra Östersjöns vattendistrikt (2016) anges en rad åtgärder som kommunerna ska vidta, exempelvis avseende tillsyn enligt miljöbalken och långsiktigt skydd av dricksvatten.

Vattnen runt Ekerö är uppdelade i sex vattenförekomster: Mälaren-Görväln, Mälaren-Fiskarfjärden, Mälaren-Rödstensfjärden, Mälaren-Prästfjärden, Mälaren-Långtarmen samt Mälaren-Hilleshögsviken.

Den ekologiska statusen i ytvattnen är i allmänhet god, men Långtarmen och Hilleshögsviken har, på grund av näringsämnespåverkan, måttlig ekologisk status. Vattenkvaliteten ska enligt miljö kvalitetsnormen för Långtarmen och Hilleshögsviken uppnå god ekologisk status senast år 2021.

Ingen av vattenförekomsterna i Ekerö kommun uppnår god kemisk status, med avseende på PBDE och kvicksilver. Dessa ämnen är problematiska i alla ytvatten i Sverige. Nuvarande halter (december 2015) av PBDE och kvicksilver får dock inte öka.

Läs mer:

Kartor, data om vattenförekomster samt åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten finns på: viss.lansstyrelsen.se och www.vattenmyndigheten.se

Förvaltningsplan 2016-2021, Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt, 2016

Om man undantar PBDE och kvicksilver, bedöms den kemiska statusen i Rödstensfjärden, Långtarmen och Hilleshögviken vara god. Miljökvalitetsnormen är för dessa vattenförekomster God kemisk ytvattenstatus (med undantag för PBDE och kvicksilver).

Övriga vattenförekomster kring Ekerö kommun har förhöjda värden av vissa ämnen. I vattenförekomsten Görväln har man uppmätt förhöjda halter av kadmium, bly, antracen och tributyltennföreningar (TBT) i sediment. Då dessa ämnens gränsvärden överskrids, uppnår inte Görväln god kemisk status.

Vattenförekomst	Status	Miljökvalitetsnorm	Undantag
Mälaren-Görväln	God ekologisk status	God ekologisk status	-
	Uppnår inte god kemisk status	God kemisk ytvattenstatus	Mindre stränga krav för PBDT och kvicksilver. Tidsfrist till 2027 för kadmium, bly, antracen och TBT.
Mälaren-Fiskarfjärden	God ekologisk status	God ekologisk status	-
	Uppnår inte god kemisk status	God kemisk ytvattenstatus	Mindre stränga krav för PBDT och kvicksilver. Tidsfrist till 2027 för antracen och TBT.
Mälaren-Rödstensfjärden	God ekologisk status	God ekologisk status	-
	God kemisk status (undantaget PBDT och kvicksilver)	God kemisk ytvattenstatus	Mindre stränga krav för PBDT och kvicksilver.
Mälaren-Prästfjärden	God ekologisk status	God ekologisk status	-
	Uppnår inte god kemisk status	God kemisk ytvattenstatus	Mindre stränga krav för PBDT och kvicksilver. Tidsfrist till 2027 för TBT.
Mälaren-Långtarmen	Måttlig ekologisk status	God ekologisk status 2021	-
	God kemisk status (undantaget PBDT och kvicksilver)	God kemisk ytvattenstatus	Mindre stränga krav för PBDT och kvicksilver.
Mälaren-Hilleshögviken	Måttlig ekologisk status	God ekologisk status 2021	-
	God kemisk status (undantaget PBDT och kvicksilver)	God kemisk ytvattenstatus	Mindre stränga krav för PBDT och kvicksilver.

Tabell 3: Vattenkvalitetsnormer

I vattenförekomsten Fiskarfjärden finns förhöjda halter av antracen och TBT, vilket gör att Fiskarfjärden inte uppnår god kemisk status. I Prästfjärden har förhöjd halt av TBT uppmätts i sediment. Därför uppnår inte heller Prästfjärden god kemisk status. Miljökvalitetsnormen för Görväln, Fiskarfjärden och Prästfjärden är god kemisk ytvattenstatus (med undantag för PBDE och kvicksilver), med en tidsfrist för att åtgärda de förhöjda halterna av kadmium, bly, antracen och TBT till år 2027. Åtgärder för att klara tidsfristen måste vidtas så fort som möjligt.

Förorenade områden

Föroreningar i marken kan medföra risker för människors hälsa och vår gemensamma miljö. Ett av Sveriges sexton miljökvalitetsmål är att skapa en giftfri miljö. Detta är också ett av de sex mål som valts ut för prioriterade insatser i länet. Inventering av potentiellt förorenade områden och åtgärder i områden som är förorenade är väsentliga beståndsdelar i arbetet med att uppnå detta mål.

Områden som kan vara förorenade av nedlagda eller pågående industriella verksamheter, har kartlagts av Sveriges länsstyrelser. Kartläggningen är sammanställd i en databas som benämns efterbehandlingsstöd (EBH-stöd). Ansvar för att efterbehandla förorenade områden regleras i miljöbalken. I första hand är den part som har förorenat ett område, förpliktad att bekosta utredningar, undersökningar och eventuella åtgärder. I andra hand kan fastighetsägaren bli

ansvarig. I det fallet ingen annan ansvarig står att finna, kan det bli aktuellt med statliga bidrag.

I Ekerö kommun har 264 områden registrerats som misstänkta eller konstaterade förorenade områden. Drygt 100 av dem är riskklassade, varav 28 har riskklass ett eller två. Dessa bör prioriteras för vidare undersökning. De verksamheter som historiskt funnits, eller finns i Ekerö kommun och som kan ha förorenat marken, är bland annat handelsträdgårdar, bränslestationer och mindre verkstäder.

Buller

Buller kan påverka människors hälsa genom exponering av alltför höga bullernivåer. Detta kan innebära ökade risker för bland annat högt blodtryck, hjärt- och kärlsjukdomar, samt utveckling av diabetes. Det är därför angeläget att ta hänsyn till ljudmiljö vid planläggning och utformning av bebyggelse i utsatta lägen.

Nya bestämmelser i plan- och bygglagen (PBL), gällande buller och förordning om trafikbuller vid bostadsbyggnader har införts under år 2015.

Bebyggelse ska enligt PBL lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet, bland annat med hänsyn till människors hälsa och säkerhet samt utformas och placeras på den avsedda marken i avsikt att förebygga olägenhet för människors hälsa i fråga om omgivningsbuller. Det vill säga störningar som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka hälsan menligt

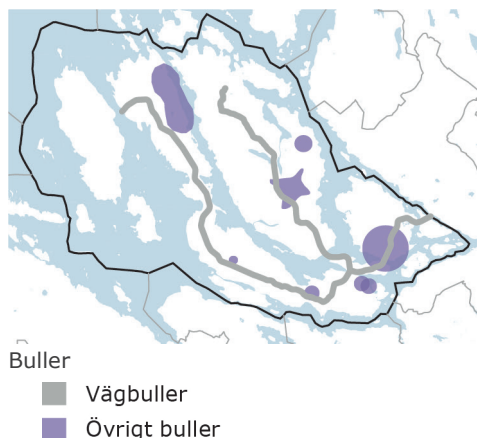
God ljudmiljö avvägs mot andra intressen, se kapitel Användning av mark- och vattenområden.

Läs mer:

Plan- och bygglagen (PBL) 2010:900

Förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader

God ljudmiljö... mer än bara frihet från buller. Naturvårdsverket, 2007.

och som inte är ringa, eller helt tillfällig.

Om en detaljplan avser en eller flera bostadsbyggnader, ska planbeskrivningen (om det inte kan anses obehövt) innehålla en redovisning av beräknade värden för omgivningsbuller vid byggnadens fasad och vid uteplats, om sådan anordnas i anslutning till byggnaden.

Detsamma gäller vid bygglov som avser nybyggnad eller tillbyggnad av bostadsbyggnad, utanför område med detaljplan.

Bestämmelserna i 3–8 §§ i förordning om trafikbuller vid bostadsbyggnader, tillämpas vid bedömning om kravet på förebyggande av olägenhet för människors hälsa (2 kap 6 a § PBL) är uppfyllt vid planläggning, i ärenden om bygglov och i ärenden om förhandsbesked.

Buller i Ekerö kommun

I Ekerö kommun härrör omgivningsbuller i huvudsak från fordonstrafik på större vägar, men även skjutbanor, grus- och bergtäkter, krossanläggningar, industrier samt sportflygfältet kan påverka sin omgivning med buller.

Hästhållning

Djurhållning kan medföra negativ påverkan på omgivningen, i form av olägenheter och risk för hälsopåverkan. Olägenheter handlar främst om damm-

bildning, buller (höfläktar, maskiner, djurläten, transporter), lukt (gödselhantering, foder mm), insekter, läckage av näringsämnen från gödselhantering och hårt belastade rasthagar samt starka strålkastare kring ridbanor, travbanor mm. Hälsopåverkan handlar främst om risker med allergener från hästhållning.

Regler enligt miljöbalken samt plan- och bygglagen

Fysisk eller juridisk person som bedriver en verksamhet ska, enligt 2 kap miljöbalken, utföra de skyddsåtgärder och vidta den försiktighet som krävs, för att skada eller olägenhet inte ska riskera människors hälsa eller miljön.

Planläggning av mark samt placering och utformning av byggnader mm ska, enligt 2 kap PBL, ske på sådant sätt att det inte medför fara för människors hälsa och säkerhet, eller på annat sätt medför betydande olägenhet.

Kommunen har därmed ett ansvar att förebygga konflikter mellan hästhållning och andra intressen (över en viss nivå), samtidigt som verksamhetsutövaren har ett ansvar att reducera risken att olägenheter uppkommer till följd av hästhållningen.

Spridning av allergener

Under senare tid har forskning visat att hästallergener inte sprids via luft i den utsträckning som tidigare befarats. Mätningar har visat att halterna sänks i förhållande till avståndet från stallet, till att vara

mycket låga vid 50 meters avstånd från stallet och under detektionsnivå på 300 meters avstånd.

Spridningen av allergener påverkas av ett antal olika faktorer och omständigheter bland annat topografi, förhärskande vindriktning, bebyggelsestruktur, vegetation, samt storlek på verksamhet, rast- och beteshagar.

Skyddsavstånd

Boverket har valt att inte ange några riktlinjer för skyddsavstånd mellan bostäder och hästhållning, i vägledning för planering för och invid djurhållning. Istället understryks behovet av att bedömning görs i varje enskilt fall.

Miljönämnden i Ekerö kommun har antagit riktlinjer för skyddsavstånd mellan hästhållning och bostadsbebyggelse. Rekommenderade avstånd varierar, beroende på i vilken del av kommunen verksamheten bedrivs, samt antalet hästar. I tätbebyggda områden ska större skyddsavstånd tillämpas, än på landsbygden. För större stall krävs större skyddsavstånd, än för stall med ett fåtal hästar.

Radon

Radon är en lukt- och färglös gas som bildas vid sönderfall av det radioaktiva grundämnet radium, en dotterprodukt till uran. Radongasen sönderfaller i sin tur till radondöttrar. Dessa består av fasta partiklar som fastnar på bland annat damm- och rökpartiklar. Vid inandning hamnar radondöttrar i luftvägarna och

lungorna, vilket kan orsaka strålningsskador. Radongashalten mäts i becquerel per kubikmeter inomhusluft (Bq/m^3).

Uran och radium finns naturligt i alla jord- och bergarter och därmed även i byggmaterial där mineraler ingår, exempelvis blå-(grå-)lätbetong, som tillverkades av material med förhöjd radioaktivitet. Blåbetong producerades och användes i Sverige, från 1930-talet till år 1979. Radongas kan även förekomma i dricksvatten från bergbörade brunnar.

Boverkets byggregler anger att årsmedelvärdet av aktivitetskoncentrationen av radon i inomhusluften inte får överstiga 200 Bq/m^3 . I nybyggda bostäder, förskolor och skolor ska gränsvärdet omedelbart uppnås, medan gränsvärdet i befintliga bostäder ska uppnås senast år 2020. Radongashalter över 200 Bq/m^3 betraktas, enligt miljöbalken, som en olägenhet för människors hälsa.

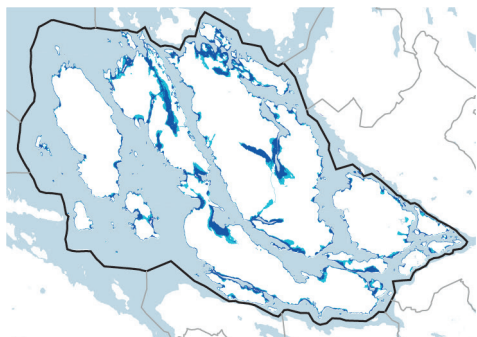
Vid ny-, eller tillbyggnad avgör radonhalten i marken vilket utförandet som ska väljas, för att minimera risken för radon i huset. Vid Älvnäs, Sandudden och Jungfrusund finns grus eller grovsand, som lokalt kan uppvisa radonhalter över $50\,000 \text{ Bq/m}^3$. Marken klassificeras som lokalt högriskområde för radon.

Södra och östra Färingsö består till stora delar av mark som klassificeras som högriskområde för radon, med förhöjd halt av radium-226 eller med radonhalter över $50\,000 \text{ Bq/m}^3$. Även delar av Lovö, norra och östra Munsö, Adelsö, Björkö samt vissa mindre områden på

Läs mer:

Vägledning för planering för och invid djurhållning, Boverket 2011

Riktlinjer för hästhållning intill bostadsbebyggelse, Ekerö kommun 2011

Markområden där översvämning riskeras

- Markområde lägre än 1,5 meter över Mälarens medelvattenstånd (RH2000)
- Markområde lägre än 2,7 meter över Mälarens medelvattenstånd (RH2000)

Läs mer:

Rekommendationer för lägsta grundläggningsnivå för ny bebyggelse vid Mälaren - med hänsyn till risken för översvämning, Länsstyrelserna Stockholms län, Södermanlands län, Uppsala län och Västmanlands län, 2015

Rekommendationer för lägsta grundläggningsnivå längs vattendrag och sjöar i Stockholms län - med hänsyn till risken för översvämning, Länsstyrelsen Stockholms län, 2017

centrala Färingsö, klassificeras som högriskområde för radon.

Övriga delar av kommunen har mark och berggrund med i huvudsak normal radioaktivitet, eller område med låg risk för radon, det vill säga mark med finsand, silt eller lera. Höga radonhalter i bostäder har dock även uppmätts i områden som är markerade som normal- eller lågriskområde.

Risk för översvämning och höjda vattennivåer

Mälarens vattennivå beror huvudsakligen på tillrinningen från omkringliggande vattendrag och möjligheterna att avbörda vatten genom slussarna i Stockholm och Södertälje. För närvarande är denna kapacitet inte tillräcklig, varför översvämningens risk runt Mälaren är oacceptabelt stor. Detta kan innebära betydande konsekvenser, som riskerar många samhällsviktiga funktioner.

Pågående klimatförändringar bedöms ge upphov till ökade nederbörds mängder och större avrinning, särskilt under vinterhalvåret. För att undvika att Mälarens stränder översvämmas måste avbördningen kunna ökas vid höga vattenflöden. Genom ombyggnader av slussarna - med koppling till en ny reglering av Mälaren - blir det möjligt att mer än dubbla den avbördade vattenmängden från Mälaren till Saltsjön, i jämförelse med nuvarande förhållanden. Översvämningens risk kommer då att reduceras högst avsevärt.

Åtgärderna bedöms vara tillräckliga för att skydda Mälaren mot översvämningar under de kommande 100 åren. På längre sikt kommer den pågående havsnivåhöjningen emellertid kräva att andra åtgärder görs för förhindra saltvatteninträngning från Östersjön, exempelvis såsom motströmsbarriärer i Stockholms skärgård.

Det är mycket angeläget att staten i samverkan med regionala aktörer och berörda kommuner slutför utredningsarbetet gällande Mälarens avbördning, ställd mot ett stigande hav, ur ett längre tidsperspektiv.

Översvämning - Mälaren

Mälarens medelvattennivå är +0,87 meter (i Sveriges nationella höjdsystem RH2000). Effekter har studerats upp till SMHI:s beräknade högsta vattennivå om +3,1 meter som är utgångspunkten för nuvarande reglering av Mälaren. Hundraårsvattennivån ligger på cirka +1,9 meter, medan tusenårsvattennivån ligger på cirka +2,9 meter och tiotusenårsvattennivån på cirka +3,04 meter.

Länsstyrelserna runt Mälaren har tagit fram rekommendationer för ny bebyggelse längs Mälarens stränder. Dessa utgår från rådande situation för Mälaren, men bedömningar görs även ur ett längre tidsperspektiv samt osäkerhet kring ett förändrat klimat med stigande havsnivåer.

Rekommendationerna utgör stöd i kommunernas planering av ny bebyggelse, som ligger inom översvämningsshotade områden vid Mälaren.

- Ny sammanhållen bebyggelse och samhällsfunktioner av betydande vikt, ges en grundläggningsnivå om lägst 2,7 meter över medelvattennivå i Mälaren (RH2000).
- Enstaka mindre värdefulla byggnader, såsom exempelvis komplementbyggnader, ges en grundläggningsnivå om lägst 1,5 meter över medelvattennivå i Mälaren (RH2000).

Inom tätortsbandet är det främst markområden närmast Mälaren, samt ett område söder om Stenhamra som ligger lägre än 2,7 respektive 1,5 meter.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har utrett vilken effekt en översvämning av Mälaren skulle få på samhällsviktig verksamhet. Denna definieras som en byggnad eller anläggning av sådan betydelse att bortfall av, eller svår störning i funktionen skulle innebära stor risk eller fara för befolkningens liv och hälsa, samhällets funktionalitet, eller samhällets grundläggande värden.

Av MSB:s rapportering framgår att konsekvenserna av en stigande vattennivå blir störst inom sektorerna elförsörjning och kommunal teknisk försörjning. Upp till en nivå om +1,4 meter är det i huvudsak jord- och skogsbruk samt naturvårdsområden som påverkas. Vid nivåer över +1,4 meter drabbas bebyggelse, vägar mm i ökande grad. En betydligt större andel av de boende och verksamma i kommunen berörs vid nivåer över +1,7 meter. Vid vattennivåer mellan +1,7 och +2,6 meter kommer stora mängder avloppsvatten att orenat bräddas ut i Mälaren.

VA-verksamheten är känslig för större ledningsbrott och strömavbrott, i samband med exempelvis översvämningar. I vissa fall slås strömförsörjningen ut innan VA-anläggningen nås av det översvämmande vattnet.

Översvämning - övriga sjöar och vattendrag

Länsstyrelsen har framtagit rekommendationer för lägsta grundläggningsnivå för ny bebyggelse längs sjöar och vattendrag i länet. Rekommendationerna gäller för samtliga vattendrag och sjöar i länet förutom Mälaren och för havet. För ny bebyggelse rekommenderar Länsstyrelsen följande:

- Sammanhållen bebyggelse och samhällsfunktioner av betydande vikt bör planläggas ovan nivån för ett beräknat högsta flöde (BHF).
- Enstaka byggnader av lägre värde bör placeras ovan nivån för ett hundraårsflöde.

I vissa fall kan avsteg från rekommendationerna vara motiverade.

Mälaren som dricksvattentäkt

Östra Mälaren anses vara Stockholms läns viktigaste vattenresurs, då den försörjer cirka två tredjedelar av länets befolkning med dricksvatten. Det är angeläget att skydda Mälaren från påverkan av utsläpp av näringsämnen, bekämpningsmedel, metaller mm, för att säkra Mälaren som dricksvattentäkt.

Värdet av att inte bebygga låglänt mark avvägs mot andra intressen, se kapitel Användning av mark- och vattenområden.

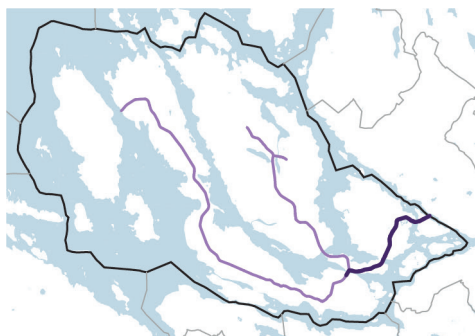
Läs mer:

Östra Mälarens vattenskyddsområde, Skyddsföreskrifter, Länsstyrelsen i Stockholms län, 2008

Dricksvattenförekomster i Stockholms län, Prioriteringar för långsiktigt skydd, VAS-rådet, 2009

Konsekvenser av en översvämning i Mälaren, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, 2010

viss.lansstyrelsen.se

Leder för farligt gods

- Rekommenderad primär väg
- Rekommenderad sekundär väg

Läs mer:

Länsstyrelsen 2016, Riktlinjer för planläggning intill vägar och järnvägar där det transporteras farligt gods.

Värdet av skyddsavstånd till riskfyllda verksamheter avvägs mot andra intressen, se kapitel Användning av mark- och vattenområden.

Bränder i industribyggnader kan medföra att stora mängder släckvatten, som innehåller miljöfarliga ämnen, slutligen når Mälaren. Dessa industrier bör därför ha möjlighet att samla upp släckvatten.

De flesta småbåtshamnar i Ekerö kommun är belägna inom den primära zonen för östra Mälarens vatten-skyddsområde. Småbåtshamnar kan ge utsläpp som påverkar möjligheten att använda vatten för dricks-vattenändamål. Det handlar om utsläpp i vatten av olja/petroleumprodukter, latrin, båtbottnfärger och rengöringskemikalier. Föroreningar till mark är primärt spill från slipning (båtbottnfärger) och tvätt (kemikalier). Hamnar och båttrafik kan också påverka den biologiska mångfalden, särskilt då de är lokalise-rade i trånga mälarvikar med undermålig vattenom-sättning.

Utveckling av befintliga hamnar förutsätter utredning av förutsättningarna på respektive plats, så att Mälaren som dricksvattentäkt säkras. Skyddsåtgärder kan exempelvis vara spolplatta med slamavskiljning och vattenrening, tank för tömning av latrin och invallad plats för förvaring av farligt avfall samt kemikalier (inklusive drivmedel).

Farligt gods

Transporter med farligt gods ska i möjligaste mån ske på primära och sekundära transportleder för farligt gods. Ekerövägen/261 mellan kommungränsen vid Nockebybron och Bryggavägen (Ekerö centrum) utgör primär led. Därutöver finns följande sekundära leder:

- Färentunavägen/800
- Lovö kyrkallé-Strömdalsvägen/824 och 825 på Lovö.
- Ekerövägen/816 mellan Bryggavägen och färjeläget på Munsö.

Det finns för närvarande inga verksamheter i Ekerö kommun som genererar några mer betydande trans-porter med farligt gods. Det bedöms även vara få transporter av farligt gods med målpunkter i andra kommuner. Primärleden längs Ekerövägen/261 delar sig i två sekundära leder. Därmed bedöms Ekerö-vägen/261 inte vara av en sådan karaktär att trafik leds från en primärväg till en annan.

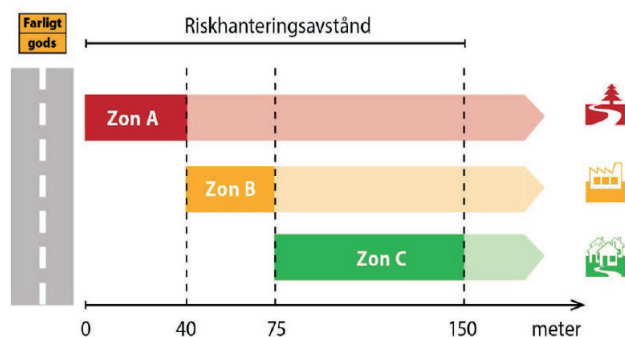
Ekerö kommun verkar aktivt för att Ekerövägen genom Ekerö centrum (sträckan cirkulationsplats Malmvik-Bryggavägen) ska omklassificeras från primär till sekundär transportled för farligt gods. Trafikverket är huvudman för aktuell vägsträcka. Ekerö centrum kommer att utvecklas till en attraktiv småstad, varför verksamheter som förutsätter trans-porter av farligt gods, i förlängningen inte kommer att lokaliseras till detta område.

Transporter av farligt gods kommer i princip inte längre att trafikera vägsystemet genom Ekerö centrum, om bussdepån lokaliseras till annan plats samt att Nordiums verksamhet förändras, upphör eller flyttar till annan plats. Därmed innebär en omklassificering av Ekerövägen/261 de facto inte något för de lokala transporterna, då målpunkterna ändå kommer att kunna nås via kommunens sekundära transportleder

för farligt gods.

Länsstyrelsen i Stockholms län har framtagit riktlinjer för planläggning intill vägar och järnvägar, där det transporteras farligt gods. Ekerö kommun berörs endast av fordonsvägar med farligt gods. Länsstyrelsens riktlinjer anger att risker ska beaktas vid framtagande av detaljplan inom 150 meters avstånd från väg, på vilken farligt gods transporteras. Inom zon A rekommenderas endast obemannad drivmedelsförsörjning, odling/djurhållning, parkeringsytor och trafik. Inom zon B kan även tekniska anläggningar, bemannad drivmedelsförsörjning, industri, kontor och olika former av friluftsliv lokaliseras. Inom zon C kan bostäder, centrum, vård, detaljhandel, besöksanläggningar och skolor lokaliseras. På avstånd mellan 75-150 meter från vägen erfordras vanligtvis ingen riskutredning.

Intill primära transportleder för farligt gods rekommenderar Länsstyrelsen ett bebyggelsefritt skyddsav-

Figur: Länsstyrelsen

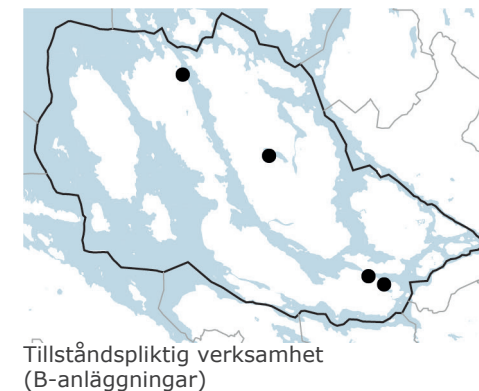
stånd om minst 25 meter. Även för de flesta sekundära leder bör det finnas ett bebyggelsefritt skyddsavstånd om minst 25 meter mellan vägen och bostäder, centrum, vård, handel, friluftsliv, besöksanläggningar, skolor och kontor. I vissa fall kan ett kortare bebyggelsefritt avstånd tillämpas, det vill säga cirka 15-20 meter.

Miljöfarlig verksamhet

I Ekerö kommun finns för närvarande fyra företag som bedriver tillståndspliktig verksamhet (B-anläggningar enligt miljöprövningsförordningen). Länsstyrelsen ansvarar för tillsyn över tillståndspliktiga verksamheter.

- Ekebyhovs avloppsreningsverk
- Nordium Products Sweden AB (tillverkning av hygienprodukter)
- Wiggeby jordbruk AB
- Lötén (täkt av berg och naturgrus, mottagning av entreprenadberg från bygget av Förbifart Stockholm och hamnverksamhet).

Byggandet av Förbifart Stockholm/E4 och breddningen av Ekerövägen/261 kommer att medföra störningar för omgivningen. Länsstyrelsen har tillsyn över tillståndspliktig grundvattenbortledning vid tunneldrivningen. Ekerö kommun har övertagit tillsynen av åtgärder med anledning av Förbifart Stockholm samt för byggande och drift av de tillfälliga hamnanläggningarna på norra och södra Lovö.

Tillståndspliktig verksamhet (B-anläggningar)

I Ekerö kommun finns för närvarande drygt 30 företag som bedriver anmälningspliktig verksamhet (C-anläggningar). Kommunen ansvarar för tillsyn över C-anläggningar. Detta kan avse bränslestationer, fordonstvätt, avloppsanläggningar, djurhållning, plast-industri, motocrossbana, flygplats mm.

Därutöver finns ett betydande antal mindre, icke anmälningspliktiga verksamheter, för vilka också krävs hänsyn och skyddsavstånd. Dessa benämns U-anläggningar. Många stall och hästgårdar ingår i denna kategori. Kommunen har tillsynsansvaret även för dessa verksamheter.

I Ekerö kommun finns inga anläggningar med tillstånd enligt miljöbalken gällande brand- och explosions-farlig verksamhet, eller hantering av farliga ämnen.

Riskhantering

Vid fysisk planering hanteras risker av olika slag, exempelvis vid bebyggelse som lokaliseras i anslutning till led för transport av farligt gods, eller verksamheter som på något sätt kan utgöra en risk för sin omgivning, såsom bränslestationer eller dylikt.

All exploatering bör baseras på ett medvetet risktagande. En riskbedömning kan ligga till grund för beslut om lämplig lokalisering, eller om kompletterande skyddsåtgärder erfordras. Resultatet av bedömningen kan leda till något av följande ställningstaganden:

1. Riskerna bedöms som obefintliga, eller så ringa att

det inte behövs särskilda skyddsåtgärder.

2. Riskerna bedöms som icke ringa, varför vissa skyddsåtgärder bör vidtas. Djupare utredning av riskerna erfordras inte.
3. Riskerna bedöms som så stora att en djupare riskanalys ska genomföras för att bedöma lämpligheten i placeringen, alternativt behovet av särskilda skyddsåtgärder.

Räddningstjänsten

Ekerö kommun är medlem i Södertörns brandförsvarsförbund, i vilket även Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nacka, Nykvarn, Nynäshamn, Salem, Södertälje och Tyresö kommuner ingår. Förbundets främsta uppgift är att förhindra bränder och andra olyckor, men man agerar även skadeavhjälpare i de fall olyckor ändå inträffar. Räddnings- och ledningscentralen ligger i Lindvreten i Huddinge kommun. Därutöver finns nio heltidsstationer, tre deltidstationer och nio brandvärn strategiskt utplacerade inom förbundsområdet.

Ekerö kommun har en heltidsbemannad station i Ekerö centrum. Det finns även tre brandvärn på Munsö, Adelsö och i Hillesjö, det vill säga frivilliga brandstyrkor. De utgör en värdefull resurs, såsom de enda räddningsstyrkor som snabbt är insatsberedda på skärgårdsöarna. Insattiden varierar i de olika kommundelarna. Vid räddningsinsatser i Ekerö kommun kan även resurser från Storstockholms brandförsvär nyttjas. Närmaste stationer är belägna i Solna och Vällingby.

I stora delar av Ekerö kommun överstiger insatstiden tio minuter. I dessa fall kan det erfordras åtgärder för att uppnå tillräckligt skydd enligt byggreglerna, huvudsakligen med tekniska lösningar.

Ekerö kommun eftersträvar att reducera utryckningsfordons framkomsttider genom att verka aktivt för ett fullgott fordonsflöde på vägarna. Det är eftersträvarsvärt med en redundans i vägnätet, för att möjliggöra för utryckningsfordon att ta sig fram - även om en väg skulle blockeras. Företrädesvis förtätar Ekerö kommun befintlig bebyggelse, vilket är en metod för att bibehålla utryckningsfordonens rimliga framkörningstider.

Södertörns brandförsvarsförbund ges möjlighet att, som Ekerö kommuns sakkunnige inom brandskydd och riskhantering, vid behov delta i plan- och bygglovprocessen.

Elektromagnetiska fält

I Sverige är ansvaret för hälsofrågor med anknytning till magnetfält fördelat på fem myndigheter - Arbetsmiljöverket, Boverket, Elsäkerhetsverket, Folkhälsomyndigheten och Strålsäkerhetsmyndigheten. Hälsoeffekter orsakade av magnetfält kan inte uteslutas på lång sikt, varför myndigheterna har valt att rekommendera viss försiktighet.

Myndigheterna ger följande rekommendationer vid samhällsplanering och byggande, om de kan genomföras till rimliga kostnader:

- Sträva efter att utforma eller placera nya kraftledningar och andra elektriska anläggningar, på ett sätt som begränsar exponering för magnetfält.
- Undvik att placera nya bostäder, skolor och förskolor nära elanläggningar, som kan utsätta människor för starka magnetfält.
- Sträva efter att begränsa magnetfält som avviker från vad som kan anses normalt i hem, skolor, förskolor, respektive arbetsmiljöer.

Det finns inga fastlagda rekommendationer om minsta tillåtna avstånd till elektriska högspänningsledningar. Folkhälsomyndigheten rekommenderar att miljöbalkens försiktighetsprincip ska tillämpas vid samhällsplanering i fråga om lågfrekventa och magnetiska fält - det vill säga handla på ett sådant sätt att risker undviks. Det är särskilt viktigt att platser där barn vistas under längre tid, inte uppvisar starka magnetfält.

EKERÖ
KOMMUN